

ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΟΡΗΣΙΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΙΩΑΝ. ΗΡ. ΜΑΛΛΩΣΗΣ

ΕΤΟΣ Γ' ΤΕΥΧΟΣ 109^{ον}

5 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1926

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ Δ. ΓΟΥΝΑΡΗ

Φυλλάδιον 22ον.

Ἐξωτερικὴ ἐβδομάς.

Ἐσωτερικὴ ἐβδομάς.

Μιλιτάδου Μιλαίνου. — δῆγμα

Οἱ ὑπάλληλοι τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς.

Τὸ Μνημόσυον τοῦ Δημητρίου Γούναρη.

Πλήρης ἡ περιγραφή τοῦ ἐρικαλέου ἐγκλήματος
τῆς 13/28 Νοεμβρίου 1922

ΑΘΗΝΑΙ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΤΑΔΙΟΥ 24

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ	Δραχ.	159
ΕΞΑΜΗΝΟΣ	"	75
ΕΤΗΣΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ (γενικώς)	£	1
ΑΜΕΡΙΚΗΣ	Δολάρια	5
Ἐξάμηνοι συνδρομαὶ Ἐσωτερικοῦ καὶ τρίμη- νοι Ἐσωτερικοῦ δὲν γίνονται δεκταί.		

ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡΑΧΜΑΣ ΤΡΕΙΣ

Διὰ δημοσιεύσεως ἐγγράφων ἰδιαιτέρως
σημαντικῶν.
Τὰ ἐμβόλια ἀποστέλλονται δ' ἀμέ-
σως πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν.
Διὰ πάσαν ἀρρωστίαν πρὸς τὴν ἀπο-
στολὴν τοῦ φύλλον δι' ἡ. κ. ἀνδραγα-
θισμένους ἢ ἀπειθόμενους πρὸς τὴν
ἐπιμέλειαν.

ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΣΙΜΕΝΤΩΝ Ο "ΤΙΤΑΝ"

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ 3.000.000 ΔΡΑΧ.

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ ΕΝ ΕΛΕΥΣΙΝΙ

ΑΡΙΘ. ΤΗΛ. 6-54

Τηλεγραφική Διεύθυνσις

"ΣΙΜΕΝΤΟΤΙΤΑΝ ΑΘΗΝΑΣ,"

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 33 ΤΗΛ. ΑΡΙΘ. 5-77

Γραφεία φορτώσεων ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ

Τηλ. αριθ. 2-73

Τσιμέντα «Τιτάν» τύπου «Πορτλάν» (Giment artificiel Portland) ανταποκρι-
νόμενα εις τους αυστηρότερους επισήμους κανονισμούς των πέπολιτισμένων Κρατών
δι' έργα εκ Μπετόν πάσης φύσεως.

Βέτον armé λιμενικά πλακοποιία, επιστρώσεις, υποστρώσεις οδών, κατασκευή
πλίνθων (τούβλων) και ογκολίθων (αγκωνάρια), πρέκια κτλ.

Τσιμέντο «Κύκλων». Ειδική κονία, κατάλληλος διά την παρασκευήν υδραυλικών
αμμοκονιαμάτων διά συνήεις λιθοδομάς ή πλινθοδομάς, αντικαθιστώσα με πλείστα υσα
προτερήματα τα αμμοκονιάματα εξ ασβέστου.

Πολύ ταχύτερα πηξίς. Ασυγκρίτως μεγαλύτερα άντοχή, όθεν: Ταχύτης εκτελέσεως.
Σημαντική ελάττωσις του πάχους των τοίχων, ήτοι: Κέρδος εις χρήσιμον χώρον και
οικονομία εις εργατικά και όγκον λιθοδομής.

ΣΥΝΙΣΤΑΤΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΩΣ ΔΙ' ΕΡΓΑ ΛΙΜΕΝΙΚΑ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΧΗΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ & ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

33 ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 33

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΙ ΕΙΣ ΠΑΣΑΣ ΤΑΣ ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΚΩΜΟΠΟΛΕΙΣ

ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ

Χημικά λιπάσματα.—Ειδικά σύνθετα λιπάσματα διαφόρων τύπων διά πάσαν έν
γένει καλλιέργειαν και άπλά (άζωτόχη, ύπεφωσφορικά, καλιοχη).

Οξέα.—Θεικόν. Νιτρικόν. Υδροχλωρικόν Θεικός σίδηρος, Περονόσπορίνη.

Είδη Υαλουργείου.—Υαλοπίνακες κοινοί (τζάμια), επιτραπέζια είδη, Φιάλαι παντός
είδους, Λαμίζαναι κ.λ.π.

Η Εταιρία έχει ιδιαίτερον τμήμα ΓΕΩΠΟΝΙΚΟΝ το όποιον παρέχει δωρεάν,
προφορικώς ή δι' αλληλογραφίας, πάσαν πληροφορίαν δι' όλα τα γεωργικά ζητήματα
και ειδικώς διά την χρήσιν των χημικών λιπασμάτων της.

ΕΤΟΣ Γ'.

5 ΔΕΚ ΕΜΒΡΙΟΥ 1926

ΤΕΥΧΟΣ 109ον

ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΟΡΗΣΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

Διευθυντής :

ΙΩΑΝ. ΜΑΛΛΩΣΙΣ

ΕΞΟΤΕΡΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΣ

Οί αποδίδοντες εις την Ρωσίαν τον χα-
ρακτηρισμόν του «Ασιατικού» κράτους, εύρι-
σκον ήδη δικαιώσιν εκ των πραγμάτων. Α-
πέναντι του ευρωπαϊκού συνασπισμού, τον ό-
ποιον αποτελεί ή Κοινωνία των Έθνών, ύ-
φίσταται ή υπόνοια, ότι πρόκειται να ιδρυθή
ανάλογος «ασιατικός συνασπισμός» υπό την
ρωσικήν αηρίδα, εις τον όποιον προσχωρεΐ
πρώτη ή Τουρκία. Δεν γνωρίζομεν, αν ή ύ-
πόνοια αυτή πρόκειται να πραγματοποιηθή
τελικώς και αν μεταξύ Ρωσίας και Τουρκί-
ας έχη ήδη υπογραφή μυστική συνθήκη, επι-
βάλλουσα κοινάς υποχρεώσεις εν καιρώ ει-
ρήνης, ως και εν καιρώ πολέμου. Αλλ' εάν
θελήσωμεν να λάβωμεν ως δεδομένον προς
εκτίμησιν τας λίαν καταφανείς ανησυχίας,
τας όποιās εκδηλοΐ επί του προκειμένου ζη-
τήματος ο άγγλικός Τύπος, μοιραίως θέλο-
μεν άχθῆ εις το συμπέρασμα, ότι μεταξύ Ρω-
σίας και Τουρκίας επετέχθη ήδη προσέγ-
χσις στενωτάτη. Δεν θέλομεν βεβαίως ν'
αποδώσωμεν εις το γεγονός τοϋτο λίαν σο-
βαράν σημασίαν, είναι δέ προσέτι λίαν φα-
νερόν ότι ασιατικός συνασπισμός, επί του πα-
ρόντος τοϋλάχιστον, είναι αδύνατον να ιδρυ-
θῇ. Αλλ' ή προσέγγισις αυτή μεταξύ Ρωσί-
ας και Τουρκίας, κρινόμενη ως μεμονωμέ-
νον γεγονός, άσχετον παντός ασιατικού συνα-
σπισμού, βεβαίως δεν είναι δυνατόν παρά ν'
αποδῇ επιβλαβῆς διά τα καθόλου ευρωπαϊκά
συμφέροντα εν τῇ Έγγρῳ Ανατολή.

Όσον άφορᾷ τας σχέσεις ειδικώς μεταξύ
Έλλάδος και Τουρκίας, αὗται εισέρχονται ή-
δη εις περιόδον πλήρους ομαλότητος. Την
πρωίαν τῆς 1ης ἀρξάμενον μηνός εν τῷ ύ-
πουργείῳ των Έξωτερικῶν υπεγράφη τελι-
κή Συμφωνία μεταξύ των δύο κρατῶν, διά
τῆς όποιās κανονίζεται ο τρόπος τῆς εκτε-
λέσεως των εκ των προγενεστέρων συνθη-
κῶν απορροευσῶν ἀμοιβαίων υποχρεώσεων,

ἀναφερομένων κυρίως εις ζητήματα ιδιωτι-
κού διεθνούς δικαίου. Η εξέλιξις των πραγ-
μάτων εἶχεν ήδη ἀποδείξει καταφανῶς την
ἀνάγκην, ὅπως ή καταρτισθεῖσα Συμφωνία
μη περιορισθῇ μόνον εις τον διακανονισμόν
τοῦ ζητήματος των εν Έλλάδι ἀκινήτων κτη-
μάτων των Τούρκων ὀηκόων, ὡς και περὶ
παντός ἑτέρου σχετικοῦ ζητήματος. Μετὰ την
συντελεσθεῖσαν ἀνταλλαγὴν των πληθυνσῶν,
εἶναι ἀπολύτως δυσχερὲς ή εις τὸ ἑσώτερον
τῆς Τουρκίας μετάδοσις Έλλήνων, ἔτι
δὲ δυσχερεστέρα ή ἀνάληψις παρ' αὐτῶν τῆς
περιουσίας ταύτης και ή διαχείρισις αὐτῆς
ή καθ' οἷονδήποτε ἄλλον τρόπον διάδοσις.

Η εν τῇ Βαλκανικῇ Χερσονήσῳ θέσις των
πραγμάτων, ἀναφορικῶς πρὸς ἕνα ἕκαστον
των κρατῶν αὐτῆς, δεν παρουσιάζει ἀτυχῶς
οὐδ' ἁπλῶς ἐπιφανείαν ομαλότητος. Εν Ρου-
μανίᾳ ο Βασιλεὺς Φερδινάνδος, πάσχων ἐξ
ἀνιάτου νοσήματος, καθιστῶντος περιττὴν πᾶ-
σαν χειρουργικὴν επέμβασιν, εὐρίσκειται ή-
δη πρὸ των τελευταίων σιγμῶν τῆς ζωῆς
του. Αλλ' ή πρόσφατος δυναστική κρίσις, ή
ἐπεληθούσα λόγω τῆς ἀπομακρύνσεως τοῦ Δι-
αδόχου Καρόλου, ὡς και ή παρατεινομένη
πολιτικὴ ἀνωμαλία, λόγω τοῦ ἀκαθορίστου
τῆς θέσεως των πολιτικῶν κομμάτων, πα-
ρουσιάζουσι τὴν χώραν ἐδοξασκομένην εν θέ-
σει λίαν κρισίμου. Ο ρουμανικὸς λαός, συμ-
παθῶς διακείμενος πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ
ποιήματος Καρόλου, ἐπιθυμεῖ τὴν ἀπάνοδόν
του εις τὴν χώραν και τὴν ἀνάρρησιν αὐτοῦ
εις τον θρόνον. Αλλ' εἶναι προφανές, ότι οἱ
ἀποτελούντες τὴν αὐτὴν τοῦ ἐτοιμοθανάτου
Βασιλέως, ὡς και οἱ πλείστοι των Ρουμάνων
πολιτικῶν, ἀποστρέφονται τὴν λύσιν ταύτην,
ἥτις ήθελεν ἀποδώσει τὴν ποθητὴν γαλήνην
εις τὴν χώραν. Δέον να σημειωθῇ, ότι ἰ-
σχυρὰ μερὶς τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἐμφορεῖ-
ται ἐπὶ δημοκρατικοῦ φρονήματος και ότι

βεβαίως δὲ προσπαθήσῃ νὰ ἐκμειταλλευθῇ πᾶσαν ἐμφάνισιν ἐσωτερικῆς κρίσεως πρὸς τελικὴν ἐπικράτησιν.

Ἐν Βουλγαρίᾳ ἡ κυβερνήσις Λιάπσεφ δὲν ἀπεκρύπτει, ὅτι θεωρεῖ τὴν θέσιν αὐτῆς ἐπισημνῶν, φοβὸν μὲν ἀνὰ πᾶσαν σιγὴν τὴν ἐκρηγνύν ἀνατροπικῶν κινήσεων. Ἐν Σερβίᾳ ὁ ἀγὼν μετὰ τῶν Κροατῶν καὶ τῶν ὀπαδῶν τοῦ κόμμουνιστοῦ κ. Πάσιτς δὲν ἀπώλεσεν οὐδὲν ἐκ τῆς παλαιᾶς οὐκ ἐπιθυμίας του. Ἡ δὲ τελευταίως ἀναγγελλομένη ἀπόφασις

τοῦ γηραιοῦ πολιτικοῦ, ὅπως ἀπογοητῇ ὁριστικῶς τῆς πολιτικῆς, μᾶλλον πρὸς τὸ θεωρεῖν ἐξαγγελθεῖσα, βεβαίως δὲν συντελεῖ εἰς ἐξομάλυνσιν τῆς καταστάσεως. Ἐν Ἀλβανίᾳ μαίνεται ἡ ἐπανόστασις. Παρὰ τὴν γνωσθεῖσαν ὑποχώρησιν τῶν ἐπαναστατικῶν ομάδων καὶ τὴν ἐπικράτησιν τῶν κυβερνητικῶν στρατευμάτων, φαίνεται, ὅτι ἡ δεινὴ ἐσωτερικὴ ἀνωμαλία ἐπικρατεῖ κατ' ὅλην τὴν χώραν.

PROBUS

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΣ

Ἡ ἐκ τῶν ἐκλογῶν τῆς 7ης Νοεμβρίου δημιουργηθεῖσα κατάσταση, ἥτις κατέδειξεν ὅτι ὁ ἀντιβουλτισμὸς ἀπέναντι τοῦ βενιζελισμοῦ καὶ τῶν προσφύγων εἶνε ἰσοδύναμος, ἀν μὴ ὑπερτερὸς εἰς ἀριθμὸν, ἐνεφάνισε τὰς συνεπείας τοῦ συστήματος τῆς ἀναλογικῆς. Αἱ δυνάμεις τῶν κομμάτων, κατατεταρῆναι εἰς ομάδας καὶ εἰς πολλὰς πολιτικὰς μερίδας, ἦσαν ἀνίσχυροι διὰ νὰ ἀναδείξουν σταθερὰν κυβερνήσιν εἰς σιγὴν μάλιστα κατ' ἡν τὸ Κράτος εἶχεν ὑπὲρ ποτε ἀνάγκην ποιούσης. Ἡ ἀκυβερνησία καὶ ἡ συνέχεια τῆς ἀνωμαλίας ἐνεφανίσθη καὶ πάλιν τὴν ἐπομένην τῶν ἐκλογῶν, ὡς πραγματικὴν κατάστασιν, διευκολύνουσα τὴν παράτασιν τοῦ βίου τῆς τύπου ἀντιπροσωπικῆς Κυβερνήσεως τοῦ κ. Κονδύλη, οὐσιαστικῶς δὲ ἐκπρόσωπου τῆς στρατοκρατίας, καὶ τῆς συνολικῆς ἐξεδιγμένης ἡθελήσεως τοῦ λαοῦ, ὅπως παύσῃ πλεόν διέπουσα τὰ κοινά. Ὑπὸ ταύτας συνθήκας κατέστη ἀναπόδραστος ἡ ἀνάγκη συνασπισμοῦ τῶν δυνάμεων τῶν κομμάτων, ἵνα συγκροτηθῇ παγία κυβερνήσις, ἀποτομή δὲ ὁ σάλας νέων ἐκλογῶν καὶ συνέχισις τοῦ βίου τῆς στρατοκρατίας, ἥτις ἀνέμενεν ἐν τοῖς παρασχηματισμοῖς ὅπως ἐπωφεληθῇ καὶ πάλιν τῆς νέας ἀνωμαλίας.

Ἐξεδιγμένησαν μάλιστα καὶ τάσεις τινὲς ἐπανιδρύσεως νέου Στρατιωτικοῦ Συνδέσμου καὶ εἰς τοῦτο συνετέλεσεν ἡ ἀπὸ τῆς μεθεπομένης τῶν ἐκλογῶν ἀφίξις εἰς Ἀθήνας τοῦ κ. Ν. Πλαστήρα, ὑπῆρξαν δὲ καὶ τινες περὶ τὸν κ. Κονδύλην στρατιωτικῆς, οἵτινες ἠθέλησαν δι' ἀρθρογραφίαν προκλητικῶν καὶ ἥκιστα συμβαλλουσῶν εἰς τὴν γαλήνην ἐν τῷ στρατεύματι καὶ μετὰ τῶν ἀποτάκτων, νὰ δημιουργήσουν νέαν ἀπρόσφορον ἐπικοινωνητικὴν διὰ τὰς νέας προσπαθείας των. Τὸ σύνολον ὅμως τοῦ στρατεύματος παρέμεινεν ἐν πειθαρχίᾳ ξένον πρὸς τὰς ἐνεργείας ταύτας καὶ ἀντιθέτως μάλιστα ἐξεδιγλῶσε διαθέσεις ἀντιθέσεως πρὸς νέα στρατιωτικὰ κινήματα.

Ἡ τοιαύτη κατάσταση, ἡ μετὰ τὰς ἐκλογὰς συντελεσθεῖσα, ἔσχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν συσπείρωσιν τῶν πολιτικῶν ἡγετῶν πρὸς ἀνάδειξιν Οἰκουμενικῆς Κυβερνήσεως, ἀφοῦ τὰ κόμματα τῶν δύο ἐκατέρωθεν παρατάξεων δὲν ἠδύναντο μόνον νὰ δημιουργήσουν παγίαν κυβερνήσιν, οὐδὲν καὶ κυβερνήσιν εὐρυτέρου μεταξὺ των συνασπισμοῦ. Αἱ γενόμεναι πρῶται συνεννοήσεις ἔδειξαν ὅτι τὸ πρῶτον δὲν ἦτο ἀδύνατον καὶ ὑπὸ τὴν γενικὴν εὐχὴν τῆς κοινωνίας καὶ τὴν πίεσιν τῆς κοινῆς γνώμης ἤλθθησαν πάντες οἱ πολιτικοὶ ἀρχηγοὶ πρὸς τὴν Οἰκουμενικὴν Κυβερνήσιν.

Αἱ πρῶται συνεννοήσεις διεξήχθησαν μυστικῶς μεταξὺ τῶν κ. κ. Καφαντάρη, Τσαλδάρη καὶ Μεταξᾶ καὶ ἐτέθησαν αἱ βάσεις τῆς συμφωνίας. Κυρίως ἀπησχόλησε τοὺς τρεῖς ἡγέτας τῶν κυριωτέρων πολιτικῶν κομμάτων τὸ οἰκονομικόν, τὸ στρατιωτικόν καὶ τὸ προσφυγικόν ζήτημα. Ἰδίως τὸ ζήτημα τοῦ στρατοῦ καὶ τῆς ἐπαναφορᾶς τῶν ἀποτάκτων ἀξιωματικῶν, ὡς καὶ τῆς γενικῆς ἐκκαθαρίσεως τοῦ στρατεύματος, κατέδειξε τὰς μεγαλειτέρας δυσχερείας, διότι αἱ ἐκατέρωθεν ἀντιλήψεις δὲν ἦτο εὐκόλον νὰ συμβιβασθῶν. Τὸ λαϊκὸν κόμμα ἠξίωσεν ὅχι μόνον τὴν ἐπαναφορὰν τῶν ἀποτάκτων ἀπὸ τοῦ 1922 καὶ ἐντεῦθεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπμάκρυνσιν ἐκ τοῦ στρατοῦ τῶν ἀναμνηστικῶν εἰς τὴν πολιτικὴν ἀξιωματικῶν. Ὁ κ. Μεταξᾶς ὅμως ἐπέμεινεν ὅπως ἐπανεέλθουν οἱ ἀπότακτοι τοῦ κινήματος 1923 καὶ γίνῃ ἐπιλογὴ τῶν ἱκανῶν ἀξιωματικῶν. Ὁ κ. Καφαντάρης καὶ ὁ κ. Παπαναστασίου ἀντέτειναν ὅτι ἡ σημερινὴ σύνθεσις τοῦ στρατοῦ ἐπιβάλλει νὰ μὴ ἀνατραπῇ τὸ κρατοῦν καθεστὼς καὶ ἐδέχοντο μόνον ὀλίγοι τῶν ἀποτάκτων νὰ ἐπανεέλθουν.

Ἐπὶ τούτων ἐγένοντο μακροὶ ἰδιαίτεροι συνεννοήσεις, ἀποτέλεσμα τῶν ὁποίων ὑπῆρξεν ἡ εὐρεσις μέσης τινὸς λύσεως, ἥτις νὰ συμβιβάζῃ τὰ διεστώτα.

Μετὰ νέας συνεννοήσεις ἀπεφασίσθη νὰ συνέλθουν πάντες οἱ πολιτικοὶ ἀρχηγοὶ εἰς μίαν τῶν αἰθουσῶν τῆς Βουλῆς καὶ νὰ συζητήσουν ἀπὸ κοινοῦ τὰ τῆς καταστάσεως.

Ἡ πρώτη συνάντησις ἐγένετο τὸ παρελθὼν Σάββατον ἐν τῷ Βουλευτηρίῳ καὶ μετὰ τὴν γενομένην πολὺν ὥραν σύσκεψιν τῶν κ. κ. Τσαλδάρη, Μεταξᾶ, Καφαντάρη, Μιχαλακοπούλου καὶ Παπαναστασίου ἐξεδόθη τὸ ἀκόλουθον ἀνακοινωθέν:

«Κατὰ τὴν δίσωρον σύσκεψιν διενευσμένην κοινῇ ἀναγνώρισις τῆς ἐπιτακτικῆς ἀνάγκης τοῦ σχηματισμοῦ, συμφώνως πρὸς τὸν κοινὸν πόθον, Οἰκουμενικῆς κυβερνήσεως.

»Ἐν πνεύματι φιλικῷ ἐγένετο ἡ προκαταρκτικὴ ἐξέτασις τῶν σχετικῶν πρὸς τὴν συνεννόησιν ζητημάτων, ἀνεβλήθη δὲ ἡ τελικὴ σύσκεψις καὶ ἀπόφασις διὰ τὴν προσεχῆ Δευτέραν (αὔριον), ὥραν 11 π.μ.»

Τὴν Δευτέραν ἐπανελήφθη ἡ σύσκεψις καὶ μετ' αὐτὴν ἐξεδόθη καὶ νέον ἀνακοινωθέν ἔχον οὕτως:

«Ἡ συζήτησις ἐπὶ τῶν γενικῶν προϋποθέσεων τοῦ καταρτισμοῦ τῆς Οἰκουμενικῆς ἐπὶ προσχώρησε σήμερον κατὰ τρόπον ἱκανοποιητικόν, διαπιστωθείσης ταυτότητος ἀντιλήψεως ἐπ' αὐτῶν. Ἡ ἔκτασις τῶν λοιπῶν θεμάτων κατέστησεν ἀδύνατον τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς συζητήσεως, ἐπ' αὐτῶν δὲ θέλει συνεχισθῇ αὕτη αὔριον Τρίτην καὶ ὥραν 11ην π.μ.»

Ἐπηρεολούθησαν καὶ νέαι συσκέψεις μέχρι τῶν μετμεσονυχτίων ὥρων, ὅποτε ἐδόθη πρὸς δημοσίευσιν ἀνακοινώσεως ἔχουσα ὡς ἑξῆς:

«Ἀπεφασίσθη, ὅπως παρόκληθῇ ὁ κ. Ζαΐμης ν' ἀναλάβῃ τὴν προεδρείαν τῆς Οἰκουμενικῆς κυβερνήσεως.

»Ἐπίσης ἀπεφασίσθη κατ' ἀρχήν, ἵνα οἱ πολιτικοὶ ἀρχηγοὶ ἀναλάβουν ἀδιοπροσώπως τὰ κάτωθι ἐπονοργεῖα: Καφαντάρης τῶν Οἰκονομικῶν, Τσαλδάρης τῶν Ἐσωτερικῶν, Μεταξᾶς τῆς Συγκοινωνίας, Παπαναστασίου τῆς Γεωργίας, Μιχαλακοπούλου τῶν Ἐξωτερικῶν. Περὶ τῶν λοιπῶν ἐπονοργειῶν δὲ γίνη σύσκεψις μετὰ τὴν ἀπάντησιν τοῦ κ. Ζαΐμη, ἥτις ἐλπίζεται εὐνοϊκῇ.

Τὸ συμβούλιον τῶν πολιτικῶν ἡγετῶν ἀπησχόλησαν ἐπὶ μακρὸν καὶ σκέψεις περὶ τῆς δεούσης τακτοποιήσεως διαφόρων ζητημάτων, γενικοῦ χαρακτῆρος, τὰ ὅποια χρήζουν ριζικῆς ρυθμίσεως κατόπιν τοῦ κκεῶνος, τὸν ὅποιον κατέλειπεν ἡ μακρὰ δικτατορία.

»Ὅσον ἀφορᾷ τὰ πολεμικὰ ἐπονοργεῖα, συμφωνήθη κατ' ἀρχήν, ὅτι ταῦτα θ' ἀναληφθοῦν ὑπὸ προσώπων ὑποδειχθησόμενων ἀ-

πὸ τοὺς τρεῖς δημοκρατικοὺς ἀρχηγούς, κατόπιν κοινῆς ὅλων ἐγκρίσεως».

Ὅπως ἐτετρατίσθησαν αἱ διὰ τὴν συγκρότησιν τῆς Οἰκουμενικῆς διαπραγματεύσεως καὶ ἐβολιδόσκοπήθη ὑπὸ τῶν κ. κ. Καφαντάρη καὶ Μεταξᾶ ὁ κ. Ζαΐμης, ὅστις ἐδέχθη τὴν προεδρείαν τῆς νέας Κυβερνήσεως.

Μετὰ τὴν ἀπόφασιν περὶ συγκροτήσεως Οἰκουμενικῆς Κυβερνήσεως ὁ κ. Ζαΐμης κληθεὶς ὑπὸ τοῦ κ. Προέδρου τῆς Δημοκρατίας ἀνέλαβε τὸν σχηματισμὸν αὐτῆς καὶ προέβη εἰς τὰς ἑξῆς δηλώσεις:

«Ἰδοὺ, ὡς προσβλέπομεν, τὸ ρεῦμα τῆς διλλαγῆς, τῆς φρονήσεως καὶ τῆς λογικῆς, ἐπεκράτησε καὶ ἐπεδμήθη καὶ ἐν Ἑλλάδι, ὅπου ὁ λαός, ὅστις ἔχει τὸ πολιτικὸν αἶσθητήριον τόσον ἀνεπτυγμένον, διηγοῦντο ὅτι μόνον δι' ἀμοιβαίων ὑποχωρήσεων, μόνον διὰ τῆς εἰλικρινείας, τῆς συνέσεως καὶ τῆς λογικῆς ἠδύνατο νὰ τετρατίσθῃ ἡ ἀνωμαλία.

»Ἡ Ἑλλὰς δύναται πλέον νὰ τακτοποιήσῃ ἀσφαλῶς τὴν ἀνώμαλον κατάστασιν καὶ νὰ σταδιοδρομήσῃ. Τὸ μόνον, τὸ ὁποῖον μὲ ἐκράτει περὶφροντιν, ἡ ἐσωτερικὴ διαίρεσις, αἰρεται διὰ τῆς Οἰκουμενικῆς κυβερνήσεως».

Ὁσαύτως ὁ κ. Μεταξᾶς ἐδήλωσε τὰ ἑξῆς:

«Προσεχέστεροι σκοποὶ τῆς Οἰκουμενικῆς εἶναι ἡ ἐπίδοσις τοῦ στρατοῦ εἰς τὸν μέγαν προσορισμὸν, ἡ πρόδοσις τῆς λύσεως τοῦ προσφυγικοῦ ζητήματος, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαορτᾶται καὶ ἡ μέλλουσα εὐημερία τῆς Ἑλλάδος, ἡ ἰσορροπία τοῦ οἰκονομικοῦ τοῦ κράτους, καὶ τῆς σταθεροποιήσεως τοῦ νομίσματος, καὶ τέλος ἡ λύσις τῶν ἐκκρεμῶν μετὰ τῆς Σερβίας ζητημάτων. Ὅλα ταῦτα εἶναι τὸ θεμέλιον, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου δὲ βασισθῇ ἡ οἰκονομικὴ ἀνάσθησις τῆς Κοινωνίας.

»Τὰ ἐφαρμοσθησόμενα μέτρα εἰς τὸν στρατὸν καὶ τὸν σιλόλον δὲ δημιουργήσονται ἐν αὐτοῖς τὸ περιβάλλον ἐκεῖνο τῆς ἡρεμίας, τῆς γαλήνης καὶ τῆς τάξεως, τὸ ἀπαραίτητον διὰ τὴν ἀναγέννησιν τοῦ αἰσθηματος τῆς παιδείας καὶ τῆς δημοκρατικῆς ἀφροσύσεως εἰς τὸ καθεστὸν. Εἶναι τοῦτο κοινὸς πόθος ὅλων τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ σιλόλου. Εἶναι ἀπολύτως βέβαιος. Ἀσφαλῶς οὕτω δὲ ἀποτραπῇ πᾶσα στρατοκρατικὴ ἐκδηλώσις, καὶ διότι δὲ εἶναι ἀδύνατον νὰ σχηματισθῇ κατ' ἀρχήν, ὅτι ταῦτα θ' ἀναληφθοῦν ὑπὸ προσώπων ὑποδειχθησόμενων ἀ-

ὁ κ. Τσαλδάρης ἐπίσης προέβη εἰς δηλώσεις

έξηγουσας διά ποίον λόγον τὸ Λαϊκὸν κόμμα προσχώρησεν εἰς τὴν ιδέαν τῆς Οἰκουμενικῆς, τινίσας καὶ τὰς ἐπιφυλάξεις του, ὡς πρὸς τὸν δοθησόμενον ὄρκον εἰς τὸ κρατοῦν Πολίτευμα:

«Διὰ τῆς Οἰκουμενικῆς Κυβερνήσεως, ἀποκαθισταμένης τῆς ὁμαλότητος, θὰ καταστήθῃ δυνατόν νὰ ληφθῶσι καὶ τὰ ἀναγκαῖα μέτρα περὶ τῶν τῶσων σπουδαίων ἐσωτερικῶν καὶ ζήτημάτων, οἷα πρὸ παντὸς τὸ οἰκονομικὸν καὶ τὸ μετ' αὐτοῦ συνδεόμενον προσφυγικὸν καὶ ἡ ρύθμισις διὰ τῆς αὐτῆς γενικῆς γραμμῆς τῆς ἐξωτερικῆς ἡμῶν πολιτικῆς, ὡς καὶ ἡ ὀριστικὴ ἀπομάκρυνσις τοῦ στρατοῦ ἐκ τῆς πολιτικῆς.

Βεβαίως δὲν δύναμαι νὰ θεωρῶ, οὔτε ὁ κόσμος πρέπει ν' ἀποβλέπῃ εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κυβέρνησιν ὡς ἀποτελοῦσαν τὸ ἀλάνθαστον φάρμακον τῆς θεραπείας τῶν δεινῶν, τὰ ὁποῖα ἡ μακρὰ πολιτικὴ ἀνωμαλία ἐπέφερεν εἰς τὴν Χώραν, ἵνα ἴδῃ ἀνταποκρινόμενα τὰ ἔργα ταύτης εἰς τὰς ὑπερβολικὰς τυχόν προσδοκίας του. Ἀλλ' ἡ Οἰκουμενικὴ, παρὰ τὸ οὐσιώδες αὐτῆς ἐλάττωμα, ὅτι δημιουργεῖ μίαν νέαν δικτατορίαν, κοινοδοῦσιν αὐτῆς ὅμως μορφῆς, εἰς τὴν παροῦσαν περιστασιν ἀποτελεῖ ἀνάγκη ὡς ἐκ τῆς ἀνωτέρω αἰτίας. Καὶ εἰς τὴν ἀνάγκη ταύτην ἀποβλέπων, δὲν εἰδίσασα νὰ συντελέσω εἰς τὸν καταρτισμὸν ταύτης παρὰ τὴν ἀντίθεσιν εἰς ἣν διατελεῖ τὸ Λαϊκὸν Κόμμα πρὸς τὰ δημοκρατικά, μεθ' ὧν

συνέπραξε καὶ τὰς θυσίας εἰς ἃς ὡς πρὸς τοῦτο ὑπεβλήθη, καὶ τὰς ὁποίας ἀγογγύσας ὑπέστη ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ εἰσφέρει τὰς δυνάμεις του διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Πατρίδος. Θὰ ἔχῃ δὲ πλήρη τὴν δι' αὐτὰς ἱκανοποίησιν του, ἐφ' ὅσον ἐπιτευχθῇ ὁ διὰ τῆς συμπράξεως ταύτης ἐπιδιωχθεὶς σκοπός.

»Μόνον μίαν θυσίαν δὲν εὗρέθη εἰς τὴν ἀνάγκη νὰ ὑποστῇ, τὴν ἀφορῶσαν τὰς ἀρχάς του καὶ κυρίως ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦ πολιτεύματος, τὰς ὁποίας διατηρεῖ πλήρεις καὶ ἀκεραίας συμφῶνως πρὸς τὰς προγραμματικὰς αὐτοῦ δηλώσεις, καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς διατηρήσεως τούτων, κατὰ ρῆσιν τὴν μάλιστα ἀναγνώρισιν τῶν συμπατριωτῶν κομμάτων, τὸ Λαϊκὸν μετέχει εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κυβέρνησιν.

»Καὶ ὑπὸ ταύτην τὴν ἔννοιαν καὶ διὰ τὴν ἐν τῇ Κυβερνήσει συμμετοχὴν καὶ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐν τῇ Βουλῇ καθηκόντων θέλει παρασχεθῇ καὶ ἡ ἀπαιτούμενη σχετικὴ ἔνδοξος διαβεβαίωσις».

Ἡ νέα Κυβέρνησις, συμπληρουμένη καὶ διὰ τῶν μελῶν τῶν διαφόρων κομμάτων, θὰ ὀρκισθῇ καὶ θὰ ἐμφανισθῇ εἰς τὴν Βουλὴν τὴν 23ν Δεκεμβρίου, ὅποτε θ' ἀκουσθῶν καὶ αἱ προγραμματικαὶ τῆς δηλώσεις, καὶ θὰ γίνῃ ἡ ἐκλογή τοῦ τακτικοῦ Προέδρου τῆς Βουλῆς.

ΑΡΘΡΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ

ΤΟ ΔΙΛΗΜΜΑ

(ΗΤΟΙ ΕΑΝ ΕΤΕΡΜΑΤΙΣΘΗ ΑΔΟΞΩΣ Ο ΑΝΤΙΒΕΝΙΖΕΛΙΚΟΣ ΑΓΩΝ ἢ ΟΧΙ)

Τὸ μετεκλογικὸν πολιτικὸν φαινόμενον εἶναι βαθύτατα ἀποκαρδιωτικόν. Πρὸς δύο κυρίως κατευθύνσεις ἐστράφη ἡ περὶ τὸ κυβερνητικὸν ζήτημα σημειωθείσα κίνησις. Τὴν μίαν ἐκτῶν κατευθύνσεων τούτων προσδιώριζεν ἡ ἀμετανόητος θέλησις τῶν γνησίων στρατοκρατικῶν ἐκείνων κύκλων, εἰς τὰ ποικίλα συμφέροντα τῶν ὁποίων προσκρούει ἡ ἀποκατάστασις οἰασδῆποτε πολιτικῆς τάξεως πραγμάτων ἐν τῇ Χώρᾳ. Τὴν δὲ ἐτέραν ὁ μικροκομματικὸς ὑπολογισμὸς καὶ ἡ μωροφιλοδοξία εἰς τὸ νέον βουλευτικὸν ἀξίωμα προσήλωσις πάντων σχεδὸν ἀνεξαιρέτως τῶν πολιτικῶν στοιχείων, ἅτινα προέκυψαν ἐκ τῶν τελευταίων ἐκλογῶν.

Ὁ Βενεζελισμὸς, ὡς πολιτικὴ ἐκφρασις, ἐφιλοδόγησε κυρίως νὰ ὑποκαταστήσῃ ἐν τῇ

Ἐξουσίᾳ τοὺς μεγαλεπήβολους ἐπιχειρηματίας τῶν στρατῶνων, οἵτινες τόσῃν κατάχρησιν ἔκαμαν τῆς ἐμπιστοσύνης του, καὶ νὰ καρπωθῇ τῶν κυβερνητικῶν ἁγαθῶν ἀπ' εὐθείας καὶ ἀνευ τῆς μεσολαβήσεως τῶν ἀπληστοτάτων καὶ ἀδεξιωτάτων στρατοκρατικῶν χειρῶν. Ἐὰν δὲ ἐφάνη κοπτόμενος ὑπὲρ τῆς Οἰκουμενικῆς κυβερνήσεως, ἐκόπτετο διότι ἐζήτησε διὰ τοῦ προσώπειου τῆς ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ καλύψῃ τὴν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἀφερεγγυητά του χάριν τοῦ περιποθήτου δανείου καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ ἐξαφανίσῃ κάθε ἴχνος ἠθικῆς διαφορᾶς, τὸ ὁποῖον ἐξακολουθεῖ εἰσέτι νὰ διαστέλλῃ τοὺς δύο πολιτικοὺς κόσμους τῆς Χώρας. Ἀλλὰ ἡννόησε τὸν σχηματισμὸν τῆς Οἰκουμενικῆς κυβερνήσεως ὑπὸ δύο αὐστηροτάτας προϋποθέσεις: Α') Νὰ παραμείνῃ

αὐτὸς ὁ κατ' οὐσίαν κύριος τῆς καταστάσεως πολιτικῶς καὶ στρατιωτικῶς καὶ Β') Νὰ μὴ προβῇ εἰς οὐδεμίαν πραγματικὴν ἀποκατάστασιν καὶ εἰς οὐδεμίαν ἀπολύτως εἰλικρινὴ ὑποχώρησιν ἐπὶ τῶν γνωστῶν ἐπιδίκων ἀφορῶν, αἵτινες μᾶς ἐχώρισαν.

Ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τούτου διεγράφησαν αἱ τάσεις καὶ αἱ προσπάθειαι τοῦ ἀναλαβόντος τὴν πρωτοβουλίαν διὰ τὴν ἐπίλυσιν τοῦ κυβερνητικοῦ ζητήματος βενιζελικοῦ πολιτικοῦ κόσμου. Καὶ ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τούτου ἀφέθη νὰ συρθῇ εἰς συζητήσεις ὁ ἀντιβενιζελικὸς πολιτικὸς κόσμος, ὅστις προέκυψεν ἐκ τῶν ἐκλογῶν, λησμονήσας καὶ τὴν προέλευσίν του καὶ τοὺς ἀγῶνάς του τοῦ παρελθόντος καὶ τὸν θεμελιώδη λόγον τῆς ὑπάρξεώς του.

Ἀντὶ νὰ ἀναμείνῃ, ὅπως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τῆς Βουλῆς, διὰ νὰ εἴπῃ μόνον τοῦτο τὸ ἀπλοῦν καὶ βασικῶς συνεπὲς πρὸς τὰς ἀρχάς του:

«Εὐρίσκομαι ἐνταῦθα ἐκπροσωπῶν τὴν πραγματικὴν, ἀλλὰ οὐχὶ καὶ τὴν νόμιμον θέλησιν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, διὰ νὰ ὑπενθυμίσω ὅτι προερχόμεθα πάντες ἐξ ἐκλογῶν, αἵτινες ἐνηργήθησαν κατὰ σύστημα μηδέποτε ἐγκριθέν παρὰ τῆς λαϊκῆς θελήσεως, κατὰ σύστημα φιλοτεχνηθέν αὐθαίρετως ἀπὸ εὐαρίθμους ἐρασιτέχνους τοῦ πολιτικοῦ βίου, οἵτινες παρίστανον τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ λαοῦ καὶ προωρισμένον οὐχὶ νὰ ἐρμηνεύσῃ, ἀλλὰ, τοῦναντίον ἀκριβῶς, νὰ καταστρατηγήσῃ τὴν λαϊκὴν θέλησιν. Εὐρίσκομαι ἐνταῦθα διὰ νὰ ζητήσω τὴν ἀμείωσιν διὰ λύσιν τοῦ Σώματος καὶ τὴν ἐνέργειαν γνησίων καὶ νομίμων ἐκλογῶν μετὰ τὸ καθιερωθῆν παρὰ τοῦ λαοῦ πλειοψηφικὸν σύστημα καὶ τὴν εὐρείαν περιφέρειαν!

Ἀντὶ ἀπὸ ταύτης τῆς ἀφετηρίας ἐκκινῶν ὁ προελθὼν ἐκ τῶν ἐκλογῶν ἀντιβενιζελικὸς πολιτικὸς κόσμος νὰ ἀντιμετωπίσῃ μετὰ τιμιότητος καὶ ἀποφασιστικότητος τὸ ὅλον πολιτικὸν πρόβλημα τῆς Χώρας καὶ νὰ ὑποβοηθῇ τὴν λύσιν του—λύσιν πρὸς τὴν ὁποίαν μοιραίως ὄθει ἡ ἔξω καὶ τῆς βενιζελικῆς καὶ τῆς ἀντιβενιζελικῆς θελήσεως κειμένη δύναμις τῶν πραγμάτων—ἐμφανισθῇ ἐπὶ τοῦ πολιτικοῦ προσκηνίου τὰς ἡμέρας αὐτὰς ταπεινὸς καὶ ἀδέξιος παζαρευτής. Χύνων τὸν ἰδρωτὰ του δι' ἐλάχιστά τινα ψυχία πολιτικῶν ἱκανοποιήσεων. ἦκιστα συμβιβαζόμενων μετὰ τὴν ἀξιοπρέπειάν του.

Καὶ κατέληξαν αἱ διεξαχθεῖσαι διαπραγματεύσεις εἰς συμφωνίαν ἐπὶ τῆς Οἰκουμενικῆς, εἰς συμφωνίαν τοῦτέστι στενῆς καὶ

ἐγκαρδίου πολιτικῆς συνεργασίας τῶν δύο ἀντιπάλων κόσμων, εἰς συμφωνίαν ὑπαγορευθεῖσαν ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀναλογικοῦ συστήματος ἐνεργηθειῶν ἐκλογῶν καὶ διὰ τῆς ὁποίας τὰ ἀντιβενιζελικά κόμματα—καὶ εἰδικῶς τὸ Λαϊκόν—προσωπολόγησαν τὰ ἐξῆς περίπου:

Ναί! Ἀναγνωρίζομεν ὡς νομίμως καὶ ἐγκύρως ἐνεργηθείσας τὰς ἐκλογὰς τῆς 7ης Νοεμβρίου, συνεπῶς ὡς ἐγκύρως καὶ νομίμως θεσπισθὲν τὸ ἀναλογικὸν σύστημα, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁποίου ἐνηργήθησαν.

Ναί! Ἀναγνωρίζομεν ὡς νομίμως ὑπάρξασαν καὶ ἐγκύρως λειτουργήσασαν τὴν Δ' Ἑθνικὴν Συνέλευσιν, ἐκ τῆς ὁποίας πηγάζει καὶ ὁ περὶ ἀναλογικῆς νόμος καὶ ὁ καταστατικὸς χάρτης τῆς Χώρας, δι' οὗ καθιεροῦται τὸ πολίτευμα τῆς ἀβασιλεύτου Δημοκρατίας, εἰς τὸ ὁποῖον γινόμενοι ὑπουργοί, ὑποχρεούμεθα νὰ ὀρκισθῶμεν πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν.

Ναί! Ἀναγνωρίζομεν ὡς γνησίας καὶ νομίμους τὰς ἐκλογὰς τῆς 16ης Δεκεμβρίου τοῦ 23, ἐκ τῶν ὁποίων προήλθεν ἡ Δ' Ἐθνοσυνέλευσις καὶ ὡς καλῶς καὶ δικαίως, κατὰ συνέπειαν, δολοφονηθέντας τοὺς πολίτας τῶν Ἀθηνῶν, οἵτινες διεδήλωσαν τότε τὰ ἀντίθετα φρονήματά των.

Ναί! Ἀναγνωρίζομεν ὡς ἔγκυρον καὶ νόμιμον τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1922, ἥτις ἐνήργησε τὰς ἐκλογὰς ἐκεῖνας καὶ ἐξήρτησεν ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων των τὴν ἐγκρίσιν τοῦ ἔργου τῆς.

Ναί! Ἀναγνωρίζομεν, ὅτι δικαίως καὶ νομίμως ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἐπανάστασεως ἐκεῖνης ἀνεκηρύχθη παρὰ τῆς Τετάρτης Ἑθνικῆς Συνελεύσεως ἄξιος τῆς Πατρίδος!

Ναί! Ἀναγνωρίζομεν...

Ἀλλ, ἂς μὴ προχωρήσωμεν! Ἀς μὴ θελήσωμεν νὰ ἐξαντλήσωμεν καὶ τὸν τελευταῖον κρίκον τῶν ἀλληλενδέτων πολιτικῶν πράξεων, τῶν ὁποίων ἡ νομιμότης καθιεροῦται πολιτικῶς καὶ ἠθικῶς διὰ τῆς καταρτισθείσης συμφωνίας.

Δὲν παρήλθεν εἰσέτι ἑβδομάς, ἀφ' ἧς ἐτελέσθησαν μετὰ πομπῆς τὰ μνημόσυνα τῶν τουφεκισθέντων, κατὰ τὰ ὁποῖα ἀντὶ κολύβων προσεφέρθησαν ὑπουργικὰ χαρτοφυλάκια, προσερχόμενα ἀπὸ χεῖρας βαμμένας μετὰ αἵμα των.

Ἀς μὴ προχωρήσωμεν...

Δι' ἡμᾶς ἄρκει τὸ συμπέρασμα. Τὸ συμ-

πέραςμα, ότι, οὕτω πολιτευθείς ὁ προκύψας ἐκ τῶν ἐκλογῶν ἀντιβενιζελικός πολιτικός κόσμος, θέτει πάντα εἰλικρινῇ ἰδεολόγον τῆς ἀντιβενιζελικῆς παρατάξεως πρὸ τοῦ διλήμματος: Ἡ νὰ ἀναζητήσῃ νέον τρόπον πολιτικῆς ἐκφράσεως τῶν ἰδεῶν του καὶ νὰ ἐκείνη ἐπιδιώξῃ τῶν σκοπῶν του, ἢ νὰ θεωρήσῃ τὴν ἐσωτερικὴν πολιτικὴν ὑπόθεσιν ὡς

μὴ ὑπάρχουσαν καὶ νὰ ἀτενίσῃ τὸ πρόβλημα τοῦ πολιτικοῦ μέλλοντος τῆς Χώρας ἀνευ οὐδεμιᾶς ἐκ τοῦ παρελθόντος πολιτικῆς δεσμεύσεως. Τὸ δίλημμα βέβαια εἶναι σκληρόν, ἀλλὰ οὐδεὶς ἄλλος πταίει, πλὴν ἀπὸ ἐκείνους, τῶν ὁποίων ἡ στάσις μᾶς ὑποχρεώνει ἀνυπερθέτως νὰ τὸ ἀντιμετωπίσωμεν.

Μ. Ι. ΜΑΛΑΙΝΟΣ

ΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Τὸ προσωπικὸν τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς, ὅσον τοῦ Κέντρου ὅσον καὶ τῶν ἐπαρχιῶν, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ὀνομαστικῆς ἐορτῆς τοῦ Προέδρου τοῦ Συλλόγου αὐτῶν καὶ προσωπάρχου τῆς Τραπεζῆς κ. Ἀνδρ. Παπαδημητρίου, ἀπέδωκεν ἐξαιρετικὰς, ὅσον καὶ δικαίας, τιμὰς πρὸς τὸν ἀγαπητὸν τῶν Πρόεδρον. Οἱ ἀνώτεροι ὑπάλληλοι τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς καὶ οἱ Διευθυνταὶ αὐτῆς παρεκάθησαν εἰς μέγα γεῦμα ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Φιλαδελφείας πρὸς τιμὴν τοῦ Προέδρου τοῦ Συλλόγου τῶν ὑπαλλήλων τῆς Ἑθνικῆς καὶ προσωπάρχου ταύτης κ. Ἀνδρ. Παπαδημητρίου, ἀναγνωρίζοντες καὶ ἐπιδορυμαίνοντες τῆς δράσεώς του ὡς Προέδρου τοῦ Συλλόγου, τοῦ ὁποίου ἡ πρόοδος καὶ ἡ ἀνάπτυξις ἀποτελεῖ τὸ σημαντικώτερον γεγονός τῆς ὁργανώσεως καὶ τῆς ἐπιβολῆς ἐνὸς ἐλοκλήρου ἐπαγγελματικοῦ κόσμου, οἷος εἶναι οἱ ὑπάλληλοι τοῦ μεγάλου καὶ γιγαντιαίου ὁργανισμοῦ τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς.

Ἡ τιμητικὴ αὕτη διατίθησις τῶν αἰσθημάτων τῶν ὑπαλλήλων τῆς Τραπεζῆς ὡς μελῶν τοῦ Συλλόγου πρὸς τὸν Πρόεδρόν των κ. Παπαδημητρίου ἔχει τοῦτο τὸ ἰδιάζον καὶ τὸ σημαντικό, ὅτι ἦτο συγχρόνως καὶ μία πανηγυρικὴ διαδήλωσις τῆς ἐγνωμοσύνης τοῦτον πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς Τραπεζῆς, ἡ ὁποία περιβάλλει καὶ περιέχει τὴν δριμύτητα τῶν ὑπαλλήλων τῆς μετὰ τὴν στοιχειωτέραν μέριμναν. Καὶ ἐδῶ ἔγκειται ἡ ἰδιαίτερα μορφή καὶ σημασία τοῦ Συλλόγου τοῦτον. Ἐνῶ εἶναι ὑπαλληλικὴ ὁργάνωσις, εἶναι συγχρόνως ὁμονοικώτατα καὶ πενταρχικώτατα ἐνηρμοσμένη ἐπὶ τοῦ πλαισίου τοῦ ὅλου ὁργανισμοῦ τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς. Δηλαδή, ἐνῶ εἶναι ἐπαγγελματικὴ ὁργάνωσις καὶ μάλιστα ἡ ἰσχυροτέρα καὶ ἐπιβλητικώτερα τοιαύτη, λόγῳ τῆς κοινωνικῆς θέσεως τῶν ἀποτελούντων ταύτην, ἀλλὰ καὶ τοῦ μεγάλου ὀρίθμου τοῦτον, εἶναι συγχρόνως καὶ μία συνολικὴ δύναμις προσηρμοσμέ-

νη ἐντὸς τῆς μεγάλης τροχιάς τοῦ ἐθνικοῦ ἰδρυάτου. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἡ Διοίκησις τῆς Τραπεζῆς εἶναι καὶ θὰ εἶναι ἡ ἰσχυροτέρα ἐλπίς καὶ προώθησις τῆς ὑπαλληλικῆς ὁργανώσεως πρὸς τὰς κατευθύνσεις τῆς πλέον ὁμονοικῆς καὶ πενταρχικῆς προοδευτικῆς ἐξελίξεως καὶ δράσεως, ὥστε νὰ αὐξάνῃ ὡς κοινωνικὴ δύναμις ἡ ὁργάνωσις τῶν ὑπαλλήλων τῆς εἰς ἴδιον Σύλλογον. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ, ἐχρειάζεται πρὸς τοῦτο ὁ συνεπὴς πρόεδρος τοῦ Συλλόγου τῶν ὑπαλλήλων τῆς Ἑθνικῆς, ὅπως ἐπίσης ἡ δικαία, ἡ εὐρεία εἰς ἀντιλήψεις καὶ αἰσθημάτων Διοίκησις καὶ ἡ πλέον οὐ γ ρ ο ν ι σ μ ῆ ν εἰς τὸ πνεῦμα τῆς κοινωνικῆς περιόδου, ἀλλὰ καὶ ἡ πλέον προσηγορικὴ τῆς ὑπαλληλικῆς συγκροτήσεως, ἥτις εἰς χεῖρας ἄλλων καὶ εἰς ἄλλας ἐπιδράσεις τελοῦσα, θὰ ἀτελέσει τὴν ἀντίδρασιν καὶ τὴν ἀγνοίαν, τὴν συνεχῆ σύγκρουσιν. Οὕτω κρῖνοντες τὰ κατὰ τὸν Σύλλογον τῶν ὑπαλλήλων τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς, συγκαίρομεν τὸ σύνολον τοῦτον, διότι γνωρίζει νὰ τιμᾷ τοὺς ἐπὶ κεφαλῇς τοῦτον, ἰδίᾳ δὲ συγκαίρομεν τὸν δικαίως τιμηθέντα δι' ἐνὸς τόσον πανηγυρικοῦ γεύματος πρόεδρόν των καὶ προσωπάρχον κ. Ἀνδρέαν Παπαδημητρίου.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Ἡ «Νέα Ἐποχή» θὰ δημοσιεύει βιβλιοκρισίας μόνον τῶν πρὸς αὐτὴν ἀποσταλλομένων βιβλίων.

Τύποις «ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ»
(Τμήμα Διοικήσεως)

Η ΜΑΥΡΗ ΕΠΕΤΕΙΟΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΟΠΟΝ ΤΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ

(Ἡ «Νέα Ἐποχή», ἐπεὶ οὖν εἰς τὴν παράκλησιν πολυαριθμῶν φίλων ἀναγνωστῶν αὐτῆς, ἀναδημοσιεύει εἰς τὸ παρὸν τεῦχος τὴν περιγραφὴν τῆς ἐπετελείσεως τῶν δειμνήσιων πολιτικῶν καὶ τοῦ ἀρχιστρατήγου, εἰς τὸ προσεχὲς δὲ τὰ τῆς ταφῆς τῶν θυμάτων μετ' αὐτοῦ νέας πληροφορίας).

ΤΑ ΘΥΜΑΤΑ

Ἡ ὅλη συνοδεία τῶν αὐτοκινήτων πλησιάζει. Ὁ ἄνεμος ἀρχίζει νὰ μετριάζεται. Τὰ συνεφένια παραπετάσματα κάποτε-κάποτε μετακινῶνται καὶ ἕνας ἀδύνατος ἥλιος φωτίζει γιὰ λίγες στιγμὰς τὸν τόπον τῆς τραγωδίας, γιὰ νὰ χαθῇ μετ' ὀλίγον καὶ νὰ κάμῃ τὸ σινεμά πρὸ βαρὺ—σάν τὸ ψυχικὸ σινεμά τοῦ κόσμου. Προηγήθησαν δύο κλειστά—μ' ἄθλιο λερωμένο καραδόπανο—νοσοκομειακὰ αὐτοκίνητα τύπου Φιάτ, ἐνῶ τὰ τὰ ἄλλα ἐσταμάτησαν λίγα μέτρα πρὸ πέρα καὶ ἐπήδησαν βιαστικὰ στρατιῶται καὶ πολῖτες ἐκ τῶν ἐπισήμων.

Τὰ δύο αὐτὰ κλειστά Φιάτ ἐσταμάτησαν εἰς τοῦ δάσους καὶ τοῦ Τετραγώνου τῶν στρατιωτῶν, τὸν καρποποίητον δρομίσκον μεταξὺ τῆς ἀρχῆς περιτριγυρισμένον ἀπὸ ἐνόπλους στρατιώτας, μετὰ κατεβασμένα τὰ ὑποστάγματα καὶ μετὰ ἀνὰ χεῖρας τὰ ὅπλα, γεμάτα πάντοτε.

Αἱ ἀγωνιώδεστεροι στιγμαὶ τῶν παγερωτέρων σκηνῶν τοῦ διεθνοῦ δραματολογίου—ἀπὸ τὰς φρικαστικὰς συγκινήσεις τῆς Αἰσχυλίου τραγωδίας, ἕως τὰς μεσαιωνικοῦ σκηνῆς τοῦ Ντομπινῆ—ξαναζοῦν δυναμωμένες μετὰ τὴν παραστατικὴν σύνθεσιν τῆς φρικτῆς ἐκείνης πραγματικότητος. Κάθε δευτερόλεπτον πρὸς περὶ μετρεῖται μετὰ τὴν γρήγορα τὰκ, τὰκ, κτυπήματα τῶν τρομαγμένων καρδιῶν τοῦ ἀγωνιῶντος πλήθους.

Στὸ νοῦ τοῦ καθενὸς ἔρχονται ὅ,τι γρήγορα—γρήγορα ἔχουν διαβάσει σὲ ἱστορίας ἢ μυθιστορήματα, σὲ δράματα ἢ χρονικά ποῦ μέσα ἀπὸ τῆς γραμμῆς τοῦ ξηροῦ τοῦ θούλου ἢ ἀπίστευτες εἰκόνες σχετικὰ μετὰ τῆς ἀγωνιώδους στιγμῆς ἱστορικῶν θανάτων—τῆς τελευταίας λέξεως θανάτου τῶν ἡρώων, τὸν δαιμονικὸν τρόπον τῶν δειμνίων ὅταν ἡ ὥρα τῆς ἐτοιμασίας φεύγει ἀπὸ τῆς τελευταίας σταγόνες τῆς κλειψύδας, γιὰ νὰ προσβάλῃ, ὡς αἰφνιδίᾳ σκηνικῇ ἀλλαγῇ κάποια ὑποβλητικὴ Διοσμή, ὅρα φοβερὴ ποῦ κυλᾷ σὲ μεταίχμιον τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου καὶ τὴν ὁποία

συνυπάρχουν γιὰ λίγο ὁ μῦθος καὶ ἡ πραγματικότητα, τῆς ὕλης ὁ θάνατος καὶ τοῦ πνεύματος ἡ ζωὴ, οἱ δαίμονες καὶ οἱ μάρτυρες, ἡ τρικυμία καὶ ἡ γαλήνη...

Μερικοὶ τρέχουν ν' ἀνέβουν σὲ δένδρα γιὰ νὰ παρατηρήσουν καλλίτερα. Ἡ «Ἐξουσία» ὅμως ταῦς ἐμποδίζει. Οἱ στρατιῶται τοὺς ἐπιδεικνύουν ἀπειλητικὰ τοὺς ὑποκοπάνους τῶν ὅπλων. Φοβοῦνται μήπως δ—10 πολῖται ἀνεβασμένοι στὰ δένδρα τοὺς δημιουργήσαν κινδύνους; Ἐφοβοῦντο μήπως κάποιοι κρυμμένοι φωτογραφικοὶ φακὸς, ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ δένδρου ἀποθανάτιστῃ τὴν τραγικὴν σκηνήν; Τί ἐφοβοῦντο; Ἴσως ὅλα. Καὶ τὸν χρόνον τῶν βημάτων τοὺς καὶ τὴν σιάν τους ἀκόμη—τὴν σιάν τοῦ τραγικοῦ ἐγκλήματός των.

Χωροφύλακες καὶ στρατιῶται, βλοσυροὶ, ἄγριοι, νευρικοὶ, ἀπομάκρυναν τὸν κόσμον τῆς συγκνετρώσεως, πλὴν τῶν ἡμιεπισήμων, οἱ ὁποῖοι ἐκυκλοφοροῦσαν ὅπου καὶ ὅπως ἤθελαν.

Ὅταν λοιπὸν τὸ πρῶτον αὐτοκίνητον Φιάτ ἐσταμάτησε, δύο-τρῖς, πρόθυμοι στρατιῶται, ἔσπευσαν ν' ἀνοίξουν τὴν ὀπισθίαν θύραν του.

Τὸ πλῆθος προσπαθεῖ νὰ πλησιάσῃ πρὸς τὰ δύο αὐτοκίνητα ἀσυναίσθητως συνωθούμενον. Οἱ στρατιῶται τὸ ἀπομακρύνουν σχηματίζοντες προχειρῶς μίαν ζώνην διαχωρίσεως. Οἱ παρὰ πύλα πολῖται ἀνασηκώνονται εἰς τῆς μύτες τῶν ποδιῶν τους διὰ νὰ ἴδουν τοὺς μελλοθανάτους.

Ὅλοι κρατοῦν τὴν ἀναπνοήν των καὶ κυττάζουν ἀτενῶς. Ὅταν ὁ στρατιώτης ἤνοιξε τὴν θύραν τοῦ πρώτου αὐτοκινήτου ἐπρόβαλεν ἡ ζωτρά μορφή τοῦ:

Ν. ΣΤΡΑΤΟΥ

Τὸν ὑποδέχεται ἕνας βομβώδης ψίθυρος, τοῦ φοβισμένου πλήθους, ποῦ σιγαλὰ προσπαθεῖ νὰ πῇ μὴ λέει συμπάθος χαριετισμὸς.

Ἄμα ἐπρόβαλε ἐγύρισε δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὸ κεφάλι του διὰ νὰ παρατηρήσῃ, ἐνῶ τ' ἄπαντα ἐντοῦ βλέμμα του ἐπαιρνε μὴ λάμψι φρικαστικὴ καὶ ἀμέσως ἐπήδησε ἀπὸ τὸ αὐτοκίνητον. Ἀπὸ τὴν παρατήρησιν τοῦ δὲν εἶχε ὑπολογίσει καλὰ τὸ ὕψος τοῦ αὐτοκινήτου καὶ καθὼς ἐπήδησε κάτω ἐπάτησε

βαρεία και απότομα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

Ἀφρημένος, παραγμένος, νευρικός, λησμονήσας πρὸς στιγμήν τὴν τραγικὴν θέσιν του, καθὼς ἐπάτησε ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἔφερε τὸ χέρι στὸ καπέλλο του ὡς διὰ νὰ χαιρετίσῃ τὸ ἀναμένον πλήθος—μακρὰ εὐγενὲς συνήθεια μιᾶς ἐντίμου πολιτικῆς ζωῆς 25 ἐτῶν! Μερικοὶ καὶ ψιθυρίζουν, τὸν κυττάζουν ζωηρὰ, σὰν νὰ προσπαθοῦν νὰ τοῦ στείλουν τὸν κρυφὸ τῆς ψυχῆς των χαιρετισμὸν—τὸ ὕστατον χαῖρε!

Ἄλλ' ἀμέσως συνηθάνθη τὴν τραγικὴν θέσιν του καὶ μὲ τρόπον ἔκαμε πῶς διορθώνει τὸ καπέλλο του· ἔρριψε δευτέρω γρήγορο, ἐρευνητικὸ βλέμμα τριγύρω εἰς τὸ πλήθος σὰν νὰ ζητοῦσε ἐκεῖ κάποιον...

—Ποῖος ξέρεῖ... Νὰ ξύπνησε ἄραγε μέσα στὴ ψυχὴ του ἡ φωνὴ τῆς ἐλπίδος ποῦ ἀκολουθεῖ τὸν ἄνθρωπο ἕως τὴν τελευταία του πνοή; Ποῖος ξέρεῖ ποιᾶς Μοίρας τὸ χέρι νὰ ὠπτασιάσῃ κινούμενο νὰ τὸν σώσῃ μὲ τοὺς συντρόφους του ἀπὸ τῶν δυνάμεων τὰ χέρια...

Ο Δ. ΓΟΥΝΑΡΗΣ

Ἐτοιμάζεται νὰ καταβῇ ὁ Δ. Γούναρης. Τὸν εἶδα νὰ προβάλλῃ ἀπὸ τὴν πόρτα τὸ χλωμὸ καὶ ὑπὲρ ποτε συμπαθὲς πρόσωπο καὶ νὰ ρίχνῃ γιὰ μιὰ στιγμή γύρω ἓνα γλυκύτατο βλέμμα. Κινδυνεύει νὰ πέσῃ ἀπὸ τὴν ἐξάντλησιν. Ἄν ὑπάρχει καὶ ποῦ τὸν κρατεῖ εἶνε ἡ ἀνεξάντλητος ψυχικὴ του δύναμις. Ὁ καλὸς του σύντροφος Πέτρος Πρωτοπαπαδάκης τοῦ στηρίζει τὰ νῶτα...—

—Νίκο, κράτησέ με καλὰ μὴ πέσω! λέγει στὸ Στράτο.

Καὶ ὁ Στράτος, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε καλὸς του ἀδελφὸς καὶ σύντροφος, ὁ ὁποῖος τελευταῖον τὴν τραγικὴν ἀπολογία του εἶπε καὶ τὰ ἀλησμόνητα ἐκεῖνα: —«Θὰ μοὶ ἐπιτρέψῃ τὸ Δικαστήριον ὅπως προσθέσω τὰ τελευταῖα ἐπιχειρήματα τῆς ὑπερασπίσεως ἡμῶν... Λόγω ἀσθενείας τοῦ κ. Γούναρη εἶμαι ἡναγκασμένος νὰ εἰπῶ ὀλίγα τινὰ καὶ διὰ λογαριασμὸν ἐκείνων οὗ θεοῦ νὰ σπεύδῃ νὰ τὸν βοηθήσῃ. Τοῦ ἔτινε τὸν δεξιὸν βραχίονα ἐπὶ τοῦ ὁποῖου στηριχθεὶς βαρεία ὁ ἀσθενὴς κατάδικος, κατῆλθε τοῦ αυτοκινήτου καταβάλλον ὑπερτάτην προσπάθειαν.

Θανάτωσις μετὰ βασάνων, ψιθυρίζει ἓνας φθισικός.

Ὅταν ἐπάτησε εἰς τὸ ἔδαφος περιστρέψε καὶ ὁ Γούναρης τὸ ἀδύνατο καὶ κουρασμένο ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν βλέμμα τριγύρω καὶ ὅταν εἶδε κοντὰ

τοῦ τὸν Στράτον, ἠρώτησε: (1)

—Ποῦ θὰ πάμε Νίκο;

Ἐννοῶν ποῦ θὰ ἐπῆγαιναν νὰ σταθοῦν ἴσως...

—Θὰ μᾶς ποῦν αὐτοὶ οἱ πατριῶταί!], ἀπήντησεν ὁ Στράτος...

Ο Π. ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΔΑΚΗΣ

—Νὰ ὁ γέρος! εἶπε κάποιος ἀπὸ τὸ πλήθος.
—Νὰ ὁ γεροφαλίδας!], ἐφώνησε μὲ κακεντρέχειαν ἓνας Κρητικὸς φθισικός...

Βυθισμένος εἰς μεγάλας σκέψεις, κάπως στενοχωρημένος, διότι, αὐτὸς ποῦ μόνον ὑπηρεσίας εἶχε προσφέρει εἰς τὴν Ἑλλάδα, αὐτὸς ὁ ἄκακος, ὁ οὐδένα ἀδικήσας, εὐρίσκει ἐκεῖ, ὡς Προδότης κατὰδικος, σχεδὸν θυμωμένος δι' ὅλην αὐτὴν τὴν τραγικὴν θεατρικὴν συγκέντρωσιν, ὅταν κατῆλθε τοῦ αυτοκινήτου, ἔρριψεν ἓνα βλέμμα διὰ νὰ ἰδῇ τοὺς ἄλλους τρεῖς συντρόφους του, οἱ ὅποιοι συγχρόνως μ' αὐτὸν κατέβαιναν ἀπὸ τὸ ἄλλο αὐτοκίνητον, καὶ ὅταν ἐπέστη ὅτι ὅλοι ἦσαν παρόντες, ἔσπευσε πρὸς τὸν «Δημητράκη του». Τοῦ ἔδωσε τὸν βραχίονά του καὶ ὅταν ὁ Γούναρης ἠρώτησε ποῦ θὰ ἐπῆγαιναν, ἐστράφη πρὸς τὸν Βοβολίνην καὶ τοῦ εἶπε:

—Νὰ τερματισθῇ τὸ ταχύτερον ὅ,τι ἔχει νὰ γείνη.

Ὁ Βοβολίνης ἔτρεξεν εἰς ἓνα ὄμιλον ἀξιωματικών καὶ ἐπηκολούθησε ἐλαχίστων λεπτῶν συνεννόησις. Ὁ Πρωτοπαπαδάκης παρηκολούθει μὲ ἓνα ἀπείρου μελαγχολικῆς ἐπιεικείας βλέμμα τὴν συνεννόησιν ἐκείνην.

Ο Γ. ΧΑΤΖΑΝΕΣΤΗΣ

Φορῶν ἀδιάδροχον χακὶ χρώματος διὰ νὰ καλύπτῃ τὴν ἀνευ διασήμεων στολὴν του, τὰ ὁποῖα διάσημα μόνος του εἶχεν ἀποσπάσει ἀπὸ τοῦ «Ἀβέρωφ» ὁ Ἀρχιστράτηγος, κατῆλθε πρῶτος τοῦ δευτέρου αυτοκινήτου. Ἐκολούθησεν ὁ Νικόλαος Θεοτόκης καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Γεώργιος Μπαλτατζῆς.

Ὁ Ἀρχιστράτηγος ἐκινεῖτο πάντοτε βιαστικά μὲ μίαν ἀνήσυχον ἀνυπομονησίαν. Ἐχὼν τὰς χεῖρας συμπελεγμέναις ὅπισθεν μὲ τὴν κεφαλὴν πάντοτε ὑψηλὰ, ἐφαίνετο ὅτι ἤθελε νὰ μὴ ἀτενίσῃ κανέναν ἐκ τοῦ συγκεντρωμένου πλήθους.

Ο Ν. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

Μέλλον νευρικός καὶ ἀνήσυχος, ὠχρὸς, μὲ τὰ ἰχνη τῶν στενοχωριῶν καταφανῆ, ἐπαρουσίαζεν ὅψιν ἀνθρώπου βιαζομένου πότε ἐπὶ τέλους νὰ τε-

(1) Οἱ ὀλίγοι διάλογοι τῶν τριῶν μελλοθανάτων, οἵτινες ἔφθασαν μέχρις ἡμῶν, ἐφείλονται εἰς τὴν ἀφήγησιν ἐνὸς βοηθοῦ σωφὲρ ὁμόφρονος πρὸς τὰ εὐγενῆ θύματα.

λειώσῃ ἡ τυραννικὴ ἐκείνη δοκιμασία. Ἐπροχώρησε πρὸς τὸν μόλις κατελθόντα Μπαλτατζῆν καὶ τοῦ ἐψιθύρισε κατ' ἐμπεδωμένον τὸ πλήθος. Ὁ Μπαλτατζῆς ἀδιάφορος, παρετήρησε πρὸς τὸ πλήθος καὶ ἀπήντησε κατ' ἐμπεδωμένον πρὸς τὸν Θεοτόκην. Οὐδεὶς ἔμαθε τί ἀντήλλαξαν οἱ δύο Μάρτυρες.

Ο Γ. ΜΠΑΛΤΑΤΖΗΣ

Ἀξιοπρεπῆς, ὅψιν Ρωμαίου Συγκλητικοῦ ἐμφανίζων, μὲ γλυκὺ μειδίαμα εἰς τὰ χεῖλη καὶ πρὸς τὸν ὄμιλον Γούναρη - Στράτου - Πρωτοπαπαδάκη προσβλέπων, κατῆλθε τοῦ αυτοκινήτου, ὁ Γεώργιος Μπαλτατζῆς. Ἐσπευσαν μετὰ τοῦ Θεοτόκη πρὸς τοὺς συντρόφους των. Διὰ μίαν στιγμήν, εἶδον τὸν Μπαλτατζῆν νὰ πλησιάζῃ κατὰ πρόσωπον τὸν Γούναρη καὶ νὰ τοῦ λέγῃ κατ' ἐμπεδωμένον τὸν ὄμιλον τῶν ἀξιωματικῶν τῆς ἐκτελέσεως, καὶ ἀμέσως ὅλως ἀδιαφόρως ἐσυνέχισαν τὸν σιγανὸν διάλογόν των... Ὁ Ν. Στράτος προσφέρει σιγαρέττα εἰς τὸν Μπαλτατζῆν καὶ τὸν Θεοτόκην. Ἦναψαν καὶ οἱ τρεῖς ἀπὸ τὸ ἴδιο σπύρτο. Τὴν στιγμήν ἐκείνην οὐδεὶς ἦτο δεισιδαίμων...

Εἰς τὰς Θέσεις τῶν !...

Ἡ στιγμή τοῦ δράματος ἐγγίζει, ὥρα 11 καὶ 12 λεπτὰ ἀκριβῶς. Τὰ δύο αυτοκίνητα φέιαν διετάχθησαν ν' ἀπομακρυνθοῦν καὶ ἀπεμακρύνθησαν περὶ τὰ 10—15 μέτρα μέσα εἰς τὸ χωράφι.

Οἱ ἑξὼ κατάδικοι ὠδηγήθησαν εἰς τὸ μέσον τοῦ Τετραγώνου τῶν στρατιωτῶν οἱ ὁποῖοι τὴν στιγμήν ἐκείνην μὲ μέτωπον ὅλοι πρὸς τὰ ἔσω, παρουσιάζουν ὅπλα.

Παρισταμένων ἐκεῖ ὀλίγων ἀξιωματικῶν καὶ μερικῶν πολιτῶν ἐκ τῶν «ἡμιεπισήμων», ὁ ἐπαναστατικὸς Ἐπίτροπος τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Στρατοδικείου Νεόκοσμος Γρηγοριάδης ἔλαβεν ἀπὸ τὰς χεῖρας ἐνὸς πολίτου ὑπαλλήλου τοῦ Στρατοδικείου προφανῶς ἓνα φύλλον χάρτου καὶ τὸ ἀνέγνωσε βιαστικὸς ἐνώπιον τῶν καταδίκων, ἐνῶ ἓνα τμήμα τῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως παρουσίαζεν ὅπλα...

Ἀκολουθῶν καὶ μὲ ὕψος αὐστηρόν, ἠρώτησεν ὁ Γρηγοριάδης τοὺς Μάρτυρας ἂν ἔχουν τίποτε ν' ἀνακοινώσουν ὡς «τελευταίαν των θέλησιν». «Ὅλοι ἀπήντησαν διὰ τοὺς δημίους ἄρνησιν. Ὁ Γούναρης ἀνεσήκωσε μὲ κάποιαν ἀδιαφορίαν τὴν κεφαλὴν εἰς ἐνδείξιν ἀρνήσεως.

Ὁ Βοβολίνης τοὺς ἠρώτησε ἂν θέλουν νὰ τοὺς δέσουν τὰ μάτια. «Ὅλοι ἀπαντοῦν μὲ περιφρονητικὴν ἄρνησιν. Θὰ ἀντιμετωπίσουν τὸν θάνατον

ἀπαθῶς, γενναίως, ἀξιοπρεπῶς. Ὁ Χατζανέστης τοὺς ἔστριψε περιφρονητικῶς τὰ νῶτα ἔχων ὅπισθεν συμπελεγμέναις τὰς χεῖρας.

Ἐνας ἀντιβενιζελικός δημοσιογράφος — ὁ κ. Γιοκαρίνης — εὐρισκόμενος μεταξὺ τοῦ θεωμένου πλήθους—ἐκείνην τὴν στιγμήν ἔβγαζε ἀπὸ τὴν τσέπη του ἓνα πακέτο σιγαρέττα τὸ ὁποῖον ἦτο χρώματος μαύρου χρυσίζοντος. Ὁ προμνησθεὶς ἄλλοῦ βαρελοσιδῆς ἀξιωματικὸς—τὸ κωμικὸν ἐκεῖνο πρόσωπον τῆς τραγωδίας—νομίσας ὅτι ἐπρόκειτο περὶ φωτογραφικῆς μηχανῆς, μὲ δύο τρία ἄλλατα σπεύδει καὶ ἀρπάζει.

—Γιατί; τὸν ἐρωτᾷ ὁ δημοσιογράφος.

—Ἐνόμισα πῶς ἦταν φωτογραφικὴ μηχανή...

«ΜΕΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΝ...»

Μετὰ τὴν σύντομον διαδικασίαν ἐντὸς τοῦ Τετραγώνου, ὁ Βοβολίνης μὲ τὸ ξίφος γυμνωμένο, ὑπέδειξεν ἀπὸ ὀλίγον μακρὰν τὰς θέσεις. Τὸν ἐπλησίασεν ὁ Στράτος καὶ τοῦ παρέδωσε τὴν σιγαροθήκην του.

—Θὰ τὴν δώσῃς τοῦ παιδιοῦ μου!

Ὁ Μπαλτατζῆς παρέκλινε τῆς θέσεως του καὶ ἐπλησίασε πρὸς τὴν θέσιν τοῦ Στράτου.

—Μὴ προχωρήτῃς!... τοῦ ἐφώνησεν ὁ Βοβολίνης.

Ἡ ὑποδειχθεῖσα θέσις ἦτο τὸ βάθος ἐνὸς μικροῦ χανδακιοῦ μᾶλλον ἐπιμήκους κοιλώματος τοῦ χωραφιοῦ. Γρήγορα-γρήγορα ἐπροχώρησεν ὁ Θεοτόκης μὲ βήματα νευρικά. Ἄλλ' ἐστάθη πολὺ πλησίον τοῦ Μπαλτατζῆ καὶ ἔλαβε παρὰ τοῦ Σπαῆ τὴν διαταγὴν νὰ σταθῇ ἵππαρὰ πέραν. Πλησίον αὐτοῦ πρὸς τὰ ἀριστερά του—διότι ὁ Θεοτόκης ἀπετέλεσε τὸ ἄκρον δεξιὸν τῆς παρατάξεως των ἐχούσης μέτωπον πρὸς τὴν βορειοδυτικὴν πλευρὰν τοῦ τετραγώνου τῶν στρατιωτῶν—εἰς ἀπόστασιν 8—9 βημάτων ἐστάθη ὁ Μπαλτατζῆς, ὁ ὁποῖος ἔρριπτε ζωηρὰ βλέμματα πρὸς τὸ πλήθος.

Ὁ Στράτος, ἀφοῦ ἐβοήθησε μετὰ τοῦ Πρωτοπαπαδάκη τὸν Γούναρη νὰ τοποθετηθῇ εἰς τὸ κοίλωμα ἐκεῖνο τοῦ ἐδάφους, εἰς ἀπόστασιν 10 περίπου βημάτων ἀπὸ τοῦ Μπαλτατζῆ—ἀνατολικῶς—ἐπῆγε καὶ αὐτὸς καὶ ἐστάθη εἰς τὸ μέσον αὐτῶν τῶν δύο, καὶ ἐξηκολούθει νὰ καπνίζῃ καὶ νὰ παρατηρῇ τὸ πλήθος καὶ τοὺς στρατιώτας.

Μετὰ τὸν Γούναρη, πρὸς τὸ ἀριστερόν του πλευρόν, εἰς ἀπόστασιν 10 περίπου βημάτων, ἐτοποθετήθη ὁ Πρωτοπαπαδάκης, μόλις ὀλίγα βήματα βορειοανατολικά ἀπὸ τὸ μοναδικὸν παρὰ τὸ κοίλωμα τοῦ τυφεκισμοῦ πεῦκον καὶ ἀκριβῶς εἰς ἓνα μικρὸν σωρὸν ἀπὸ μικρὰς πέτρης καὶ σπα-

σμένα κεραμίδα και βόλους ασθέστου. Με το πόδι του μάλιστα διώρθωσε ισοπεδωτά το έδαφος της μικρής εκείνης κατωφερίας δια να στέκη καλύτερα.

Μετά τον Πρωτοπαπαδάκη, κατά το άριστερόν του πλευρόν εις απόστασιν άλλων 10 βημάτων, έπήγε, υπερηφάνως βηματίζων, και έστάθη ό Χατζηανέστης, αποτελών ούτω το άκρον άριστέρον.

Τό όλον μήκος της παρατάξεως ήτο περί τα 60—70 βήματα. Η σειρά των θυμάτων, έξ άριστερών προς τα δεξιά, ήτο ή εξής : Θεοτόκης, Μπαλτατζής, Στράτος, Γούναρης, Πρωτοπαπαδάκης, Χατζηανέστης.

Η πλησίον και παραλλήλως άπέναντι των κατωδίκων, πλευρά του τετραγώνου των στρατιωτών, ή αποτελούμενη από τους 31 έπιλέκτους σκοπευτές, απέχεε από την θέσιν των μελλοθανάτων 15—18 βήματα.

Άμέσως μετά την τοποθέτησιν των θυμάτων εις τας θέσεις των, ή πλευρά αυτή του τετραγώνου των στρατιωτών διετάχθη και έκαμε «μεταβολήν», έχουσα ούτω μέτωπον προς την θέσιν της σκοπεύσεως.

Έκείνην την άπείρως τραγικήν στιγμήν καθ' ήν άνεμένετο το τρομερό δράματός ή επέλεσε, ήκούσθη ό παρακολουθήσας ιερέυς ψάλλον τας τελευταίας εύχάς...

—Μετά πνευμάτων δικαίων... άνάπαυσον... Όπου οι άγιοί σου αναπαύονται...

Μόλις ό λειτουργός του Ίψίστου ήρχισε άναπέμπων τας τελευταίας του εύχάς, οι μελλοθάνατοι, δίδοντας το σύνθημα του Δημητρίου Γούναρη, άπεκαλύφθησαν μετά συγκινητικής εύλαθείας... και έσταυροκοπήθησαν.

Μία γενική άνησυχία έπικρατεί εις όλον το πλήθος. Ένας παρατεταμένος ψίθυρος κυριαρχεί ώσαν μακρυνός ολοΐσθος ταράχμενης θαλάσσης—βοή ψυχικής τρικυμίας. Πολλοί σταυροκοπούνται. Μερικοί συγκινούνται και άπομακρύνονται. Δέν ήμπορούν ν' αντιμετώπισουν την τρομεράν στιγμήν ή όποία επί τέλους φθάνει... Φεύγουν τρέμοντας.

ΕΤΟΙΜΟΙ...

Αί άλλαι δύο πλευραί του τετραγώνου των στρατιωτών αί σχηματίζουσαι ένα Π εις τα νώτα των σκοπευτών παρουσιάζουν όπλα. Ό Σπαής δίδει μερικάς συντόμους οδηγίας εις δύο άξιωματικούς. Ό Βοβολίνης επιβλέπει τα θύματα μήπως μεταωληθούν από την θέσιν των. Ό Γρηγοριάδης έποπτεύει γενικώς,-- ως αντιπρόσωπος του δικάσαντος Στρατοδικείου και της... εθνικής

επαναστάσεως.

Η γραμμή των σκοπευτών έσχημάτισε 6 έξαμελείς ομάδας—πέντε σκοπεύται στρατιώται εις λοχίας έξ. Η έναντι ήμους του Χατζηανέστη ήμάς άπετελείτο από 6 στρατιώτας και τον λοχίαν.Τούτο έγένητο την τελευταίαν στιγμήν' αντιληπτόν και εις ύπολογαγός έσπευσεν προς την ομάδα.

—Ένας από σ'ς θά σηκωθ'η. Σήκω σ', είπεν, και έψαυσε τον μον ένός, του άκρινού στρατιώτου.

—Δέν φεύγω. Θα μένω να ντουφεκίσω... Και ό ύπολογαγός εις έν νεύμα του Σπαή άπεχώρησεν άπρακτος.

Οί λοχία έφερον περίστροφα.

Οί σκοπεύται μάνλιχερ πεζικοί.

Κατά τας δραματικές εκείνας στιγμάς τα θύματα δεικνύνουν την αυτήν μεγαλειώδη και καταπλησσοσαν ψυχραιμία... Έκείνο το όποιον άπησχόλει αυτούς ήτο ή ταχύτερα έκδοσις της διαταγής της βολής...

Οί δήμοι άντιθέτως περιστρέφουν γύρω άνήσυχια βλέμματα και συχνότερα προς την διεύθυνσιν του δρόμου μήπως διακρίνουν έρχομένους—παιός έέρει παιός—την τελευταίαν στιγμήν να τους ματαιώσουν τα σχέδια όπως ό έγκληματίας ό τρέμων την άόρατον τιμωρόν Δύναμιν.

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΟΙ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ

Τα θύματα και οι δήμοι εύρίσκονται άντιμέτωποι άλλήλων. Αντιτάσσονται. Οί δήμοι κατ'έξιν με μίσος και με τρέμον. Τα θύματα τους κατ'έξιν με περηφάνειαν και ύπερηφάνειαν. Το πλήθος άδημον:—Τους χωρίζει άστάσις 15 βημάτων και από την στιγμήν του τραγικού παραγγέλματος όλίγα δευτερόλεπτα. Το φάσμα του θανάτου πλησιάζει. Το δραματίζονται. Παντού διακρίνεται ή παγερά πνοή του.

Ό Θεοτόκης παρατηρεί όλίγον ύπεράνω των έτοιμών να σκοπεύσουν στρατιωτών, προς το μεταξύ των πεύκων συγκεντρωμένον πλήθος.

Ό Μπαλτατζής την στιγμήν εκείνην που οι στρατιώται έτοιμάζονται να σκοπεύσουν ρίπτει έν άπλανές βλέμμα και στηρίζει το μονόκλ επί του όφθαλμού του.

Ό Στράτος καπνίζον πάντοτε έκοίμπωσε το σταυρωτό σακκάκι του και έρριψε τριγύρω ένα άνήσυχον άνιπόμονο βλέμμα το όποιον λαμπροπούσε πίσω από τα γυαλιά του ώσαν ν' άντικατοπτρίζεν όλην της ψυχής του την συγκεντρωμένην κατά του έγκλήματος δογίλην αγανάκτησιν. Εις μίαν στιγμήν τα χείλη του κινούνται ψιθυρίζοντας κάποιας λέξεις. Γυρίζει το βλέμμα προς

τον Γούναρη και πάλιν προς το πλήθος. Μου είπαν μερικοί ότι ήκουσαν να λέγη—'Ατιμοί, οελοί, φυγάδες. Έγώ δέν το ήκουσα διότι εκείνην την στιγμήν έσβυνεν ή ψυχή μου...

Ό Γούναρης—μορφή ούρανίας χριστιανικότητας εις την όποιαν ένσαρκώνεται το Αισχύλειον έκείνο: «Οία προς Θεών πάσχω!»—όλίγον κυρτωμένος σχεδόν τριγλίζων με τα χέρια στής τσέτες με το γιακά του κομπωμένου παλτού του ύψωμένον άνέμενεν όλοθής αδιάφορος το σκληρόν τέλος. Διά τελευτ'έν φοράν έγύρισε το βλέμμαπρός τους δεξιά και άριστερά του συμμιγνυρας μετά έφερε το μανδύλ' του εις το στήμα του ξανάβλεπ' τα χέρια στής τσέτες του παλτού και με όλίγον προς τα άριστερά κεκλιμένο το κεφάλι παρητήρει προς τους δημίους του.

Ό Πρωτοπαπαδάκης έμενε ακίνητος, ψίχραιμος ρίπτων προς τα έμπρός ένα βλέμμα εις το όποιον εξέκινίζετο μία ύπεράνθρωπος έπεικεία.

Διά μίαν στιγμήν έρριψε ένα γρήγορο βλέμμα προς τον Γούναρη—ός να του έστελνε το ύστατον χαίρε.

Ό Χατζηανέστης άνέμενε το βλήμα το δολοφάν με μισήν ήξιοπρέπειαν εις στόμα στρατιωτικής προσοχής.

Όταν τον έπλησίασε την στιγμήν εκείνην ό Σπαής, δια να εκτελέση την καθάρισιν, ό Χατζηανέστης φρενήρης, τον κατακεραυνώσε διάτ'ης φράσεως:

—Μή πλησιάσης! Έβγαλε άμέσως από την τσέτην του άδιαβρόχου τα διάσημα και τα επέταξε λέγων:

—Αισχύνομαι δώτι διώκησα τοιούτον στρατόν!

ΕΠΙ ΣΚΟΠΗΟΝ ΠΥΡ...

Όρα 11 και 26' λεπτά π.μ. Το πρώτον μέρος του δραματικού παραγγέλματος κτυπά σαν φορμακερό άγγελμα στού κόσμου την ψυχή.

Και έν μέσω βαθυτάτης σιωπής απ' άκρου εις άκρον της συγκεντρώσεως ό άριόδιος άξιωματικός διατάσσει με φωνήν έντονον: «Επί σκοπόν!» Αί φωνηται λέξεις άντηχούν ύποβλητικά μέσστην ψυχήν όλων. Ψίθυρος τρόμου διατρέχει την στιγμήν αυτή χωρίς ν' ατήν πιστεύη. Φθάνει σ' αυτήν χωρίς να την πιστεύη άκόμη.

Τα όπλα είνε προτεταμένα έμπρός στα στήθη των θυμάτων. Κανείς συγγενής κοντά τους, κανένα αγαπημένο τους πρόσωπο.—Μητέρες, αδέρφια, αδελφές, σύγγνοι, παιδιά τους έχουν πα άποχαιρετίζει και τώρα θηνούν και όλοφρόνται μακριά. Δέν ύπάρχουν πλέον γι' αυτούς. Είναι μόνον, έρημοι, άπροστάτεμποι. Δέν έχουν—σάν να μην είχαν ποτέ—κανένα σ' αυτόν τον κόσμο...

Ίδου αί άγωνιώδεις στιγμαί του Δοστογιεφσκου ήρωος που με το άστραπαίο φτερούγισματης σκέψεως φέρνει έμπρός στα μάτια της ψυχής του όλη την περασμένη ζωή του, από τότε που έννοιωσε τον κόσμο ως τη στιγμή που βλέπει έμπρός στο στήθος του να τον σκοπεύουν...

Ίσως τα ίδια τώρα και οι έξ μεγάλοι προγεγραμμένοι, που τους κλίνει σιγά-σιγά στην τρεμερή άγκαλιά του ό θάνατος ξαναφέρονται τη σκέψη τους—ένθ ή κάννες των όπλων δείχνουν τα μαύρα στόματά τους έμπρός στα μάτια τους—στα περασμένα τους που ήταν ένα κομμάτι από την ιστορία της Ελλάδος—της Ελλάδος με τους ευγενείς άνδρας της εις τους όποιους αυτοί και οι πατέρες των έρωτοσπάτησαν με τας πικράς Έθνικάς περιπετειάς της των όποιων το μεγαλείτερον φάρμακον αυτοί έποτίστησαν, με τας ήμέρας των μεγάλων θριάμβων τους όποιους αυτοί προπαρεσκεύασαν. Στιγμή που συγκεντρώνει μία μεγάλη ζωή όλόκληρη—ζωή που χάνεται. Τόν κατ'άδικο του Δοστογιεφσκη στη στιγμήν αυτή την προφθάνει Τσαρική χάρις και ζή και τα διηγείται.

Έδώ τα θύματα της κακουργίας ποιος θά τα προσφθάσι... Φεύγουν από τον κόσμο άλλοίμονο, αφήνοντας πίσω το μυστήριο των τελευταίων των σκέψεων. Και πόσα άλλα μυστικά!..

Με το «επί σκοπόν», ό Στράτος, ως θέλων να λάβη στάσιν εύλαβικής προσοχής άπέναντι του θανάτου, επέταξε δύο βήματα έμπρός του το σιγάρο του και άνέμενε... Άλλά δέν έπροφθάσε ούτε αυτός ούτε άλλος να άναμείνουν άλλο.

Ένα δύο δευτερόλεπτα δέν έπέρασαν και το παγερό, το άπαισίως τραγικόν παραγγέλμα : «Πυρ!» έκαλύφθη από το σχεδόν ταυτόχρονον κρότον των 31 όπλων! Το δάσος άντήχησε τον όμοδικόν κρότον—μποραάαα. Σ' όλο υτου κόσμου την ψυχήν έπεσε το σάβανο του θανάτου. Το πάν είχε συντελεσθή!.. ή

ΤΕΤΕΛΕΣΤΑΙ !

Ό Θεοτόκης και ό Μπαλτατζής κλινάτες πώτον έλαφρά προς τα όπίσω έπασαν βαρύτατοι επί του σπασιμένου όγρου έδάφους—και το σιγά τους έβαψε το σιγάρι.—Ό Στράτος ύπέστη ένα κλονισμόν και κλινάς έπεσε άποτόμως προς τα όπίσω λυγίζων έλαφρώς τα γόνατα.—Ό Γούναρης έμα τον έπληξαν κατάσθητα τα δολοφονά βλήματα ύπέστη ένα έλαφρόν κλονισμόν—σάν μελαγχολικό κυπαρίσι σε έξαφνισού άνέμου πνοή—και έλαφρά έλαφρά κλινάς προς τα όπίσω και όλίγον δεξιά έξηπλώθη στην άγκαλιά της χλόης.—Ό Πρωτοπαπαδάκης, ένθ ύπέστη κλονισμόν και έλύγισε τα πόδια ως δια να γονατίση ήμα έβλήθη, δέν έπεσε έκτάδην παρά μετά 1-2 δευτερόλεπτα

τότε εξ ἐγγυτάτης ἀποστάσεως τοῦ ἐρρίφθη ἡ τελειωτικὴ «βολή», διαρρήξασα τὸ κρανίον του καὶ σκορπίσασα ἔξω εἰς τὸ ἔδαφος τὸν ἐγκέφαλόν του—ὁ ὁποῖος ἔμεινε ἐκεῖ.

Ὁ Χατζανέστης κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ πυροβολισμοῦ ἔκαμε μίαν ἀπότομον τιναχτὴν κλίσιν τῆς κεφαλῆς μεθ' ὀλοκλήρου τοῦ τραχήλου πρὸς τὰ ὀπίσω, ἔκαμεν ὁλοκλήρως μίαν ἀπότομον σύσπασιν τῶν χειρῶν καὶ τέλος ἔπεσε πρὸς τὰ ὀπίσω κλίων τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ἔμπροσ. ἡ

Ἡ τελειωτικὴ ἐφ' ὅλων βολῇ ἔθεσε τὴν τελειάν τοῦ ἐπαλίου. Καὶ οἱ δολοφόνοι ἔστρεψαν τριγύρω τὰ βλέμματα βιαστικοί, καταδιωκόμενοι ἀπὸ τοὺς δαίμονας τοῦ ἐγκλήματος, φοβούμενοι τὸν τιμωρὸν τῆς Δίκης ὀφθαλμόν.

Μερικοὶ ἀπὸ τὸ πλῆθος ἀνεφώνησαν σιγανά, μέσα τους:

Αἰωνία ἡ μνήμη!...

Ἄλλοι ἐφώναζαν δυνατά: Κ α τ ἄ ρ α ! Διὰ τοίους ἡ κ α τ ἄ ρ α ;

Κίνησις καὶ βιαστικαὶ διαταγαὶ εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν δημίων. Τὰ δύο μοιραῖα αὐτοκίνητα Φιάτ ποῦ εἶχαν φέρεϊ ζωντανούς τοὺς προγεγραμμένους πολιτικούς διετάχθησαν νὰ πλησιάσουν διὰ νὰ τοὺς παραλάβουν καὶ νεκρούς.

Ἀνὰ δύο-τρεῖς στρατιῶται—διότι ἡ ἐναγὴς ἐκείνη ὑπηρεσία δὲν εἶχε οὔτε ἓνα φορεῖον, διὰ λόγους εὐπρεπείας ἐπὶ τέλους—ἔσπευσαν νὰ ἀρτῶν νεκρῶν καὶ σχεδὸν συρομένους σπεύδουν νὰ πάζουν ἀπὸ τὰ χεῖρα καὶ τὰ πόδια ἕκαστον ἐκ τοὺς ρίψουν βιαστικὰ φέροντες μίγδην εἰς τὰ αὐτοκίνητα διὰ νὰ τοὺς στείλουν γρήγορα εἰς τὸ Νεκροταφεῖον.

Ἀπὸ τοὺς περισσοτέρους τὸ αἶμα ἔσταζεν ἀπὸ τὰς πληγὰς καὶ ἄφινε θλιβερά ἔχνη ἐπάνω στὸ χῶμα καὶ στὰ χόρτα. Ὁ κόσμος πλησιάζει. Οἱ δῆμοι τοὺς ἀποτρέπουν ἀπειλητικά: —Μακρυὰ οἱ πολῖτες, πέρα ὁ κόσμος...

Μερικοὶ ἀπὸ τὸ συγκεντρωμένον πλῆθος—ποῖος ἔφερε τὰ ὀνόματα τῶν εὐσπλαχνικῶν ἐκείνων ἀγνώστων;—ἔσπευσαν νὰ βοηθήσουν εἰς τὴν μεταφοράν. Ἄλλ' οἱ στρατιῶται καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ τοὺς ἀπεμάκρυναν σκαιότατα.

Εἰς διάστημα λεπτῶν ὀλίγων οἱ μεγάλοι ἐκεῖνοι νεκροὶ ἐφορτώθησαν ἐπὶ τῶν δύο αὐτοκινήτων, τὰ ὁποῖα μαζὺ μὲ τὰ ἄλλα τῆς συνοδείας, ἐγύρισαν πρὸς τὴν διεύθυνσιν ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἦλθον. Ἐπήγγαυαν εἰς τὸ Νεκροταφεῖον.

Ὁ κόσμος ἄρχισε νὰ σκορπίζεται. Οἱ ἡμιεπίσημοι μὲ τὰ αὐτοκίνητά τους ἔφυγαν ἀπὸ διαφόρους διευθύνσεις σὰν κυνηγημένοι. Μετ' ὀλίγην

ὥραν ὁ τόπος τοῦ ἐγκλήματος ἦτο ἔρημος. Ὁ ἄνεμος ἀνακάτενε τὰ κλαδιά καὶ ἡ βροχὴ ἐμύσκειε τὸ ἁγιασμένον χῶμα.

Καὶ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς διὰ τῶν ἀπογευματινῶν ἐφημερίδων τῆς ἰδίας ἡμέρας—καὶ τῶν πρωϊνῶν τῆς ἐπομένης—ἐπληροφορεῖτο τὰ τοῦ μεγάλου ἐγκλήματος ἀπὸ τὸ ἐξῆς ξηρὸν ἀνακοινωθέν, τὸ ὁποῖον ἐξέδωκεν ἡ μαιφόνος Ἐπανάστασις.

«Τὴν 11ην καὶ 30' π. μ. τῆς σήμερον εἰς τὸν παρὰ τὸ Γουδὶ χῶον ἐξετελέσθη ἐν πλήρει στρατιωτικῇ τάξει ἡ θανατικὴ ἐκτέλεσις τῶν ἐξ καταδικασθέντων ὑπὸ τοῦ Ἐκτάκτου Ἐπαναστατικοῦ Στρατοδικείου ὑπευθύνων τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς ἦτοι τῶν ἀπαρτισάντων τὸ συμβούλιον τῶν πέντε πολιτικῶν: Π. Πωτοπαπαδάκης, Δ. Γούναρη, Ν. Στράτου, Γ. Μπαλτατζῆ καὶ Ν. Θεοτόκη καὶ τοῦ Ἀρχιστρατήγου τῆς ἡττῆς Γ. Χατζηανέστη. Τῆς ἐκτελέσεως προηγήθη ἡ στρατιωτικὴ καθάρσις καὶ ἡ Θεία μετὰληψις εἰς τὰς φυλακὰς Ἀδέρωφ. Οἱ νεκροὶ μεταφερθέντες πάραυτα εἰς τὸ Α' Νεκροταφεῖον παρεδόθησαν εἰς τοὺς οἰκείους τῶν πρὸς ταφὴν. Πρὸ τῆς ἐκτελέσεως οἱ κατάδικοι ἐρωτηθέντες περὶ τῆς ὑστάτης θελήσεώς των οὐδὲν εἶπον».

ΑΥΤΟΠΤΗΣ

Εἰς τὸ προσεχὲς τεύχος τῆς Κυριακῆς: Ἡ αὐθεντικὴ περιγραφή τῆς ταφῆς.

ΔΙΑ ΤΟΥΣ κ. κ. ΣΥΝΔΡΟΜΕΤΑΣ

Παρακαλοῦνται θερμῶς καὶ διὰ τελευταίαν φορὰν οἱ καθυστεροῦντες τὰς συνδρομὰς των τοῦ βου ἔτους, ὅπως ἐμβάσωσιν αὐτάς, ἕνα μὴ διακοπῇ ἡ ἀποστολὴ τῆς «Νέας Ἐποχῆς» καὶ τῆς Ἱστορίας Δημ. Γούναρη.

Οἱ τιμῶντες τὸν ἀγῶνα τῆς «Νέας Ἐποχῆς» ἀξιότιμοι συνδρομηταὶ αὐτῆς παρακαλοῦνται θερμῶς νὰ ἐνισχύσωσιν αὐτήν, ἐμβάζοντες τὴν συνδρομὴν τοῦ βου ἔτους, ὅπως ἔπραξαν φιλοτιμῶς τοῦτο καὶ κατὰ τὸ παρελθόν.

(Ἐκ τῆς Διευθύνσεως)

ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ ΤΩΝ ΜΑΡΤΥΡΩΝ

ΤΟ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Π. ΓΟΥΝΑΡΗ

Σεμνὸν καὶ ἐπιβλητικὸν ἐτελέσθη τὴν παρελθούσαν Κυριακὴν 28 Νοεμβρίου τὸ ἐτήσιον μνημόσυνον τοῦ ἀειμνήστου Δημ. Γούναρη καὶ τοῦ ἀρχιστρατήγου Γ. Χατζανέστη.

Ἀπὸ πρωῒας πλήθη λαοῦ, πολιτευόμενοι, βουλευταί, κυρίαι, γυναῖκες τοῦ λαοῦ καὶ γέροντες συνέρρεε διαρκῶς πρὸς τὸν τάφον τοῦ μεγάλου Μάρτυρος καὶ ἀπέθετον ἄνθη καὶ ἡναπτον κηρία καὶ ἡσπάζοντο εὐλαδῶς τὸν μαρτυρικὸν σταυρὸν τοῦ ἀειμνήστου πολιτικοῦ ἀνδρός.

Τὴν 10 1)2 ἤρχισαν καταφθάνοντες οἱ ἀποτελοῦντες τὸ Λαϊκὸν κόμμα, βουλευταὶ καὶ πολιτευταί, πλείστοι ἄλλοι πολιτικοὶ ἄνδρες, δημοσιογράφοι, πολλοὶ τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου, οἱ φίλοι τοῦ ἀειμνήστου Γούναρη καὶ οἱ οἰκείοι αὐτοῦ. Κατὰ τὴν 11ην ὥραν ἐν σώματι, κατὰ τετράδας βαδίζοντες, προσῆλθον οἱ φοιτηταί, φέροντες στέφανον δάφνης, μετ' αὐτοὺς δὲ τὰ μέλη τῆς Συνταγματικῆς Δράσεως καὶ Νεολαίας κατὰ τετράδας καὶ μὲ σῆμα εἰς τὴν κομβιοδόχην μὲ Ἑθνικὰ Βυζαντινὰ χρώματα.

Εὐθὺς ὡς προσῆλθον οἱ συγγενεῖς τοῦ ἀειμνήστου Γούναρη καὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ κυρία Ἀμαλία Κ. Κανελλοπούλου, εἰσῆλθον εἰς τὸν Ναόν, ἔνθα ἤρχισεν ἡ ἐπιμνημόσυτος ἀκολουθία, μετὰ τὸ πέρας δ' αὐτῆς, ἡγουμένου τοῦ Μητροπολίτου Δαμασκηνοῦ, τῶν ἱερέων καὶ τοῦ χοροῦ μετὰ τοῦ δίσκου τῶν κολλύβων, κατηρθύνθησαν ἅπαντες πρὸς τὸν τάφον, ἀσχεπεῖς.

Μετὰ τὰς εὐχὰς τοῦ Μ. Δαμασκηνοῦ, ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος κατέθηκε στέφανον ἐκ μέρους τοῦ Κόμματος εἰπὼν, ὑπὸ τὴν βαθεῖαν συγκίνησιν πάντων, τὰ ἑξῆς:

Μεγάλε Νεκρέ,

«Τὸ Λαϊκὸν Κόμμα, τὸ ὁποῖον ἱδρύσας καὶ ἐθεμελίωσας ἐπὶ ἰδεωδῶν πολιτικῶν καὶ ἠθικῶν ἀρχῶν, κατὰ τὴν ἐπέτειον τοῦ τραγικοῦ θανάτου Σου, τὴν πρώτην μετὰ τὴν ἐμπιστοσύνην, ἧς ἔτυχες παρὰ μεγάλης μερίδος τοῦ λαοῦ, ἀπὸ τοῦ ὀρφανισμοῦ του, καταθέτει πρὸ τοῦ τάφου Σου εὐλαδῶς τὸν στέφανον τοῦτον, ὁμοίους ἀποθέτον καὶ ἐπὶ τῶν τάφων τῶν μαρτυρικῶν συντρόφων Σου. Αἰωνία Σου ἡ μνήμη, τιμημένη μας Ἀρχηγέ. Αἰωνία ἡ μνήμη τῶν μεγάλων θυμάτων».

Ἀμέσως κατόπιν ὁ βουλευτὴς Ἀθηνῶν κ. Κρανιωτάκης καταθέτει τὸν στέφανον τῶν ἐν Ἀθήναις Κεφαλλήνων εἰπὼν τὰ ἑξῆς περίπου:

«Διὰ τετάρτην φορὰν ἐρχόμεθα εἰς τὸν τάφον, ὃν ὤρυξεν ἡ δολοφονία. Διὰ τετάρτην φορὰν ἐρχόμεθα εἰς τὸν τάφον σου διὰ ν' ἀναγγεῖλωμεν, ὅτι δὲν ἐλησμονήσαμεν τὰ ρήματά σου. Θὰ ἐρχόμεθα πάντοτε ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος, ἐφόσον θὰ φωλεῖται εἰς τὸ στήθος μας φωνὴ διὰ νὰ μνημονεύσωμεν τὸ ὄνομά Σου. Καὶ κατόπιν θὰ ἐρχονται μεθ' ἡμᾶς ἄλλοι, ἐπὶ γενεὰς γενεῶν, ἐν ὧσιν θὰ ὑπάρχουν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἄνθρωποι τιμῶντες τὴν Ἀρετὴν καὶ μισοῦντες τὴν Ἀδικίαν».

Τὸ ἔργον Σου ἐπεσφράγισες καὶ Σὺ μὲ τὴν ὑπερτάτην θυσίαν, ἣτις δὲν ἀπέδωκε μέχρι σήμερον τοὺς καρπούς της, διότι τὸ σῆμα τῶν δικαίων οὐδέποτε ἐχύθη ἐπὶ ματαίῳ. Εἴθε τὸ παράδειγμά Σου καὶ ἡ μνήμη Σου νὰ ἐπιζήσουν εἰς αἰῶνας τῶν αἰώνων».

Ἀκολουθῶς ὁ πρόεδρος τῆς «Συνταγματικῆς Δράσεως» κ. Φιλοσοφόπουλος λέγει τὰ ἑξῆς:

«Ἡ Συνταγματικὴ Δράσις καταθέτει ἐπὶ τοῦ τάφου Σου, Δημήτριε Γούναρη, τὸν στέφανον αὐτὸν ὡς ἀναγνώρισιν τῆς ἀνυπαρβλήτου ἠθικῆς Σου καὶ τῆς μεγάλης θυσίας Σου. Ἡ ἑλληνικὴ νεότης κύπτει ἐπὶ τοῦ τάφου Σου καὶ ἀντὶ δακρύων καταθέτει τὸν ὄρκον της, ὅτι θὰ φανῇ ἀεὶ τῆς πατρίδος της, διὰ τὴν ὁποίαν ἔπεσες Σὺ μετὰ τῶν ἐν τῇ ἁτυχίᾳ συντρόφων Σου, καὶ ὅτι οὐδέποτε θὰ λησμονήσῃ τὸ διαπραχθέν ἐγκλημα. Ἐπὶ τοῦ τάφου Σου ἡ ἑλληνικὴ νεότης καταθέτει δι' ἡμῶν, τῆς Συνταγματικῆς Δράσεως, τὸν ἱερὸν αὐτὸν ὄρκον, τὸν ὁποῖον θὰ τηρήσῃ καὶ ὅστις ἀποτελεῖ ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς τὴν πίστιν της».

Ὁμοίως ὁ κ. Καραγιάννης ἐκ μέρους τῆς «Συν-

ταγματικής Δράσεως» Πειραιώς είπε τὰ ἐξῆς :

«Ἡ Συνταγματική Δράσις Πειραιώς, καταθέτουσα τὸν στέφανον τοῦτον ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ Σου τάφου, κλίνει εὐλαβῶς τὸ γόνυ, ἀντλοῦσα νέας δυνάμεις διὰ τὴν συνέχισιν τοῦ μεγάλου Σου ἔργου, ἔργου κυρίως τῆς ἀποδόσεως τῶν λαϊκῶν ἐλευθεριῶν. Τὸ συνάλλαγμα, τὸ ὅποιον ὑπέγραψες διὰ τοῦ τιμίου Σου αἵματος μετὰ τῶν συνεργατῶν Σου, συνύπεγραψε δὲ ὁ ὑπέρροχος ἐκείνος Βασιλεὺς, ὅτ' αὐτὸ ἐξοφλήσωμεν ἡμεῖς. «Αἰωνία Σου ἡ μνήμη».

Τέλος ὁ κ. Χατζησαράντης ὁμίλησεν ὡς ἐξῆς ἐκ μέρους τῆς «Συνταγματικῆς Νεολαίας» :

«Μετὰ τῶν ἄλλων πιστῶν, οἱ ὅποιοι προσέρχονται σήμερον ν' ἀσπασθῶσι τὰς πληγὰς τοῦ Σταυροῦ Σου, προσερχόμεθα καὶ ἡμεῖς ταπεινοί, Μεγάλε Ἀρχηγέ, καταθέτοντες πρὸ τῶν αἵματοβρέκτων ποδῶν Σου τὴν σμύρναν τῆς εὐγνωμοσύνης καὶ τὸν λίθον τοῦ θαυμασμοῦ σας. Δὲν ἐπικαλούμεθα τὰς Ἐρινύδας τῆς ἐκδίκησης, οὐδὲ καταρώμεθα τοὺς στυγνοὺς δολοφόνους ἐπὶ τοῦ ἐξαγνισθέντος τούτου ἐδάφους. Τὸ παράδειγμα Σου ἵσταται ὑπέρροχον ἐμπρὸς μας καὶ ἡ ἀμνησικακος μορφή Σου προβάλλει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας μὲ τὸ χαμόγελον τῆς συγγνώμης εἰς τὰ χεῖλη, συγχωροῦσα τοὺς σταυρωτάς ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ τοῦ Μαρτυρίου.

»Δὲν καταρώμεθα, δὲν ζητοῦμεν ἐκδίκησιν, δὲν ἀπειλοῦμεν. Κλαίμεν μόνον. Κλαίμεν πρὸ τοῦ τάφου Σου διὰ τὴν τύχην μας, διὰ τὴν τύχην τῆς Ἑλλάδος, τὴν ὁποίαν ἐλάτρευες καὶ ἡ ὁποία, στερουμένη τῆς σπι-

βαρᾶς σου χαλιναγωγήσεως, κυλῖται ἤδη ἀπὸ βορβόρου εἰς βορβόρον καὶ ἀπὸ ἐξευτελισμοῦ εἰς ἐξευτελισμόν.

»Δὲν καταρώμεθα, δὲν ἀπειλοῦμεν, δὲν ἐπικαλούμεθα τὴν Νέμεσιν. Τὸ παράδειγμα Σου μᾶς ἀφοπλίζει τὴν ὀπλισμένην χεῖρα τῆς ἐκδίκησης καὶ τὸ εἰρηνικόν Σου μειδίημα μᾶς πνίγει τὴν φωνὴν τοῦ μίσους. Δὲν μισοῦμεν, δὲν καταρώμεθα. Κλαίμεν μόνον διὰ τὴν ἀτυχὴν μας Ἑλλάδα καὶ οἱ λυγμοὶ μας διαπεροῦν τὸ χῶμα, εἰσδύουν εἰς τὸ φέρετρόν Σου καὶ ἐνοῦνται μὲ τοὺς ἰδικούς Σου λυγμούς. Ναί, κλαίεις μεθ' ἡμῶν, Μεγάλε μας, λατρευτὲ Ἀρχηγέ. Κλαίεις διὰ τὴν Ἑλλάδα, τὴν ὁποίαν ἠγάπησες, διὰ τὴν ὁποίαν ἐμέχθηρες καὶ ὑπὲρ τῆς ὁποίας ἐθυσιάσθης.

»Ἐπὶ τοῦ πτωχοῦ Σου τάφου, ἡ «Συνταγματικὴ Νεολαία» ἀποθέτει εὐσεβᾶς τὸν στέφανον τοῦτο, δείγμα ἐλάχιστον εὐγνωμοσύνης τῆς. Καὶ γονυκλινῶς προσευχομένη πρὸ τοῦ Σεπτοῦ σκηνώματος, ὑπόσχεται νὰ ἑμμεῖν μὲ φανατισμόν καὶ πίστιν εἰς τὰς ἀρχάς Σου. Ὑπόσχεται νὰ πολεμήσῃ περὶ τὸ φέρετρόν Σου ὑπὲρ τῶν ἰδεωδῶν, τὰ ὁποῖα καθηγίασε τὸ αἷμά Σου, καὶ νὰ θυσιασθῇ ἐν ἀνάγκῃ εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἀληθείας.

»Δὲν εἴμεθα μεγάλοι ὡς Σὺ. Ἀλλὰ τὸ παράδειγμα Σου, τὸ μέγαλον, τὸ ὑψηλόν, τὸ ἀσύγκριτον, εἶναι ἰκανόν νὰ μεταβάλλῃ καὶ τοὺς μετριωτέρους θνητοὺς εἰς ἥρωας.

»Αἰωνία Σου ἡ μνήμη, Μεγάλε μας καὶ Λευκὲ Ἀρχηγέ».

Μετὰ ταῦτα αἱ χιλιάδες ἐκείναι τοῦ λαοῦ διελύθησαν ἐν ἡσυχίᾳ.

Εἰς τὸν Ἀριστοτέλην Βαλαωρίτην

Εὐφρόδυνος τοῦ ποιητοῦ ἡ Μοῦσα συναρπά-
(ξεί
Καὶ ἔνθους τόσους Ἑθνικοὺς ἀγῶνάς μας
(ἐκφράζει.

Ὁ ποιητὴς θέλων χρησιμῶν προβάλλει ὑπο-
(φήτης
Ὡς εἶναι μελιστάλακτος καὶ ὁ Βαλαωρίτης.
Ἀδάμαντες καὶ σμάραγδοι τοῦ ποιητοῦ οἱ
(οἱχοι

Καὶ μουσικὴν αὐτῶν τερπνὴν ἀποτελοῦν οἱ
(ἡχοι).

Εἶναι βωμὸς πατρίδος καὶ τῶν ἑλληνικῶν
γραμμάτων ἡ τοῦ Ἑθνικοῦ ποιητοῦ Ἀριστο-
τέλους Βαλαωρίτου προτομή εἰς τὸν Ἑθνι-
κὸν Κήπον, ἔνθα αἱ Ἑλικωνιάδες Μοῦσαι,
προσεχούσας τῆς Καλλιόπης, καὶ αἱ Ἰλισιά-
δες ἐν τῷ ἄλσει αὐτῷ ἀναστρέφονται μετὰ

τοῦ πνεύματος τοῦ ποιητοῦ καὶ ἐπ' αὐτῆς κα-
τατίθημι εὐγνωμοσύνης ἄνθη ἐκ τῶν γλοε-
ρῶν καὶ καταφύτων δασωδῶν ὀρέων τῆς
Οἴτης, τοῦ Παργασοῦ καὶ τοῦ Κόρακος τῆς
Τετραπόλεως τῆς Δωρίδος ἀνθ' ὧν ὕμνων
ὁ ποιητὴς περιέβαλε τοὺς ἀρματολούς αὐ-
τῶν ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς Ἐλευθερίας εἰς τὰ
θανάσια αὐτοῦ ἔπη «Ὁ Θανάσης Διάκος»
καὶ «Ὁ Ἀστυνόγιαντος» ἐξ Ἀγίας Εὐθυ-
μίας τῆς Ἀμφίσης εἰς τὸν ἀρματολόγον τοῦ
ἐκ Βουρτζώρας Λαμπέτη.

Ὁ Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης εἶδε τὸ φῶς
τῆς ἡμέρας ἐν Λευκάδι τὸ 1824, ὅτε ὁ ὑπὲρ
τῆς ἐλευθερίας ἑλληνικῆς ἀγὼν ἦγε τὸ τέ-
ταρτον ἔκως τῆς σπάθης, τοῦ καρποφυλλίου
καὶ τῶν τηλεθόλων καὶ ὥσπερ ὁ ποιητὴς εἶ-
χεν ὁσφρανθῇ τὸν καπνὸν τῆς ἐν μάχαις πυ-
ρίτιδος, αἰθερίου συνέθεσε πολέμων ποιή-
σεις, ἀφηγούμενος τοὺς ἥρωικους τοῦ 1821
καὶ τοὺς πρὶν ἀγῶνας.

Ἀλλ' ὁ Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης, ἀπόγο-
τος ὢν τῶν ἐκ Βαλαώρας τῆς Ἠλείου ἀρ-
ματολῶν τοῦ Βάλτου Χρήστου Βαλαωρίτου,

ἥρωος τῆς ἐν Μακρονείᾳ Σιθίσιος, μετὰ
τοῦ συγγενοῦ αὐτοῦ Ἀγγέλου Βλάχου Σου-
μήλα, ἀρματολῶν ἐξ Ἠλείου, καὶ τοῦ Μό-
σχου Βαλαωρίτου, υἱοῦ τούτου τοῦ Χρήστου,
ἥρωος τῆς ἐν Καβοράκῃ μάχης, εἶχεν ἐν
ἐαυτῷ τὸν σπινθῆρα τοῦ πατριωτισμοῦ ἐκ τῶν
ἑλληνικῶν ἀγῶνων, καθ' ὅς οἱ πρόγονοί του
οἱτοὶ εἶχον καταφύγει εἰς Λευκάδα (1686).
Ὁ υἱὸς τοῦ Μόσχου Γεώργιος Μόσχου Βα-
λαωρίτης ἠνδραγάθησε τὴν 8ην Ἰουλίου
1716 εἰς τὸν πορθμὸν τῆς Κερκύρας εἰς ναυ-
μαχίαν κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν.

Ἡ προτομή τοῦ ποιητοῦ Ἀριστοτέλους Βα-
λαωρίτου παρὰ τὴν ἡδῶνα τῆς γενετικῆς αὐ-
τοῦ Λευκάδος ἀνεγερθεῖσα τὸν Ἰούνιον τοῦ
1925 ὑπὸ τῶν Λευκαδίων μαρμαρίνος καὶ
ἡ ἐν τῷ Ἑθνικῷ Κήπῳ ἐν Ἀθήναις ἐκ Πεν-
τεληλείου μαρμαροῦ ὁμοία τὸ 1926 εἶναι Ἑ-
θνικὴ τιμὴ δι' ὅσα ὁ ἡμῶν τῶν πατρίων
μας Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης παρέσχεν ἡ-
θικά ὀφέλη ἐν τῇ ἐνδόξῳ ἡμῶν μεγάλῃ Ἑλ-
λάδι.

Ν. Η. ΤΡΑΚΑΣ

ἈΡΘΡΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ

ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Ἐνῷ σοφιάζομεν τὴν συμφωνίαν τῶν
χορμῶν καὶ τὴν κατάρισιν κνέρονήσεως
Οὐλαμενικῆς, δὴ τὸν ἀκόμη εἰς τὰ ὁπία
μας οἱ πνιγμένοι λυγμοὶ τῶν μνημοσύνων
ἐξ νεκρῶν. Καὶ ἐνῷ πρὸς τὰ ἐμπρὸς πο-
ρευόμενοι ἀφίνομεν πάντα ὅλσω τὸ παρελ-
θὸν καὶ ὀρίπομεν αὐτὸ εἰς τὴν λήθην, αἰ-
σθανόμεθα ἀκόμη ζωηροτέρᾳ τῆς συνειδή-
σεώς μας τὴν φωνὴν καὶ ἐπιτακτικωτέραν
τὴν ἐποχρέωσιν νὰ ἐπιτελέσωμεν καθήκον
ἱερὸν πρὸς τοὺς Μάρτυρας τῆς 1ῃ Νοεμ-
βρίου 1922.

Δράμα ὑπερδεκαετιῶς διαρκείας ἡ ἑλλη-
νικὴ ὑπόθεσις ἀπὸ τῆς κηρύξεως τοῦ Ἐθ-
νοπαϊκοῦ πολέμου μέχρι σήμερον. Σταθ-
μοὶ καὶ πράξεις τοῦ δράματος ξεχωρίζονται
αἱ ἱστορικαὶ χρονολογίαι Φεβρουάριος, 31

Μάρτιος καὶ 6 Δεκεμβρίου τοῦ 1915, Σε-
πτέμβριος καὶ 18 Νοεμβρίου τοῦ 1916, Μάρ-
τιος τοῦ 1917, 31 Ἰουνίου καὶ 1 Νοεμβρίου
τοῦ 1920, Σεπτέμβριος, 15 Νοεμβρίου καὶ
27 Δεκεμβρίου τοῦ 1922, 16 Δεκεμβρίου
τοῦ 1923, 26 Μαρτίου—13 Ἀπριλίου τοῦ
1924, 2ῃ Ἰουνίου καὶ 29 Σεπτεμβρίου τοῦ
1925, 7 Νοεμβρίου τοῦ 1926. Ἐπίλογος
ἡ καταρτισθεῖσα μετὰ τὰς ἐκλογὰς Οἰκου-
μενικῆς κνέρονῆσις, τὴν ὁποίαν ὅλοι μας ὑ-
ποδεχόμεθα μὲ ἀνακούφισιν καὶ εἰς αὐτὴν
συνκεντρώομεν ὅλας μας τὰς ἐλπίδας.

Πόλεμοι, ἐπαναστάσεις, ἐθνικαὶ ἐπιτυχί-
αι, συμφοραὶ καὶ ἐγγλέματα ἐπαλλάσσονται
ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς καθ' ὅλην τὴν δι-
άρκειαν τῆς πολιταρχοῦ δεκαετίας. Ὁ ἱ-
στορικὸς τοῦ μέλλοντος, πνύχαιμος καὶ ἀ-

προκατάληπτος, θὰ ἀσχοληθῇ μὲ ὅλα αὐτὰ καὶ θὰ ἐκδώσῃ τὴν ἀπόφασίν του. Ἡμεῖς δὲ οἱ ἄνθρωποι τῆς γενεᾶς ποὺ ἔδρασε καὶ ἔπαυσε, τῆς γενεᾶς τῶν μεγάλων ἐπιτυχῶν καὶ τῶν μεγάλων ἀτυχημάτων, ἐνῶ προσπαθοῦμεν νὰ διατηρήσωμεν εἰς τὴν μνήμην μας ὅ,τι ἀπὸ τὸ παρελθὸν τινὲς τοῦ ἡθικοῦ μας καὶ νὰ ῥίψωμεν εἰς τὴν λήθη, ὅ,τι σιγματίζει τὴν ἐντιμὴν ἱστορικὴν σταδιοδρομίαν τῆς αἰωνόβιου φυλῆς μας ὁφείλομεν νὰ μὴ παραμελήσωμεν ἕνα καθήκον ἡθικόν, μίαν ὑποχρέωσιν ἱερὰ πρὸς τὰ μεγάλα θύματα τῶν φυλετικῶν μας ἐλαττωμάτων.

Ἀντίπαλοι θολωμένοι ἀπὸ τῆς φιλαρχίας καὶ τοῦ κομματισμοῦ τὸ πάθος, ἐνοχοὶ φοβούμενοι τὴν ὥραν τῆς τιμωρίας, ἀφελεῖς παρασυρθέντες ἀπὸ πεπωρωμένους ἐν ὥρᾳ συμφορᾶς ἐθνικῆς ὀφειλομένης εἰς τὴν συν-ἐργεσίαν πολλῶν παραγόντων καὶ τῇ ἀνοχῇ ἐνὸς λαοῦ ψυχικῶς κουρασμένου, σωματικῶς καταπεποιημένου καὶ ὑπὸ τῶν τηλεδύλων καὶ τῶν τάνκς ἀπειλουμένων, διέπραξαν μίαν ἀποφράδα ἡμέραν ἐν ἀνοσιούργη-μα. Ἐφόνευσαν δύο μεγάλους πάλαιτους, τρεῖς συνεργάτας των καὶ ἕνα ἀρχιστρατήγον. Καὶ εἶχον προηγουμένως φονεύσει καὶ τὸν ἐμπνευσμένον ἰδεολόγον Ἰωάννα Δραγούμην. Καὶ ἐξέθεσαν τὴν Ἑλλάδα εἰς τὰ ὅμιματα ὅλου τοῦ κόσμου. Καὶ ἐτροφοδότησαν μὲ αἷμα ἀνθρώπων τὴν καταστρεπτικὴν πυρὰν τοῦ ἐμφυλίου σπαραγμοῦ. Καὶ ἠμποδίσαν τὴν ἀδελφύσιν ποὺ ἐπέβαλεν ἡ καταστροφή.

... Ὁ χρόνος παρέρχεται καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀκούονται λόγοι μετανόας. Οὐδεὶς κρατεῖ δι' ἑαυτὸν τὴν εὐδύνῃν τοῦ ἐγκλήματος καὶ ἕκαστος τὴν ἐπιρρίπτει εἰς ἄλλον. Ἡ καταιγὶς ἀρχίζει νὰ κοπάζῃ καὶ ὅλοι θρηνοῦμεν τὰ θύματα.

Ἡ ἀναγεννωμένη Ἑλλάς, ἐνῶ ἐπανερ-ρίσκει τὸν δρόμον τῶν πεπωμένων της καὶ ἔῃ καὶ σκέπτεται μὲ τὰς ἐλπίδας τοῦ μέλλοντος, στρέφει πρὸς σιγμὴν τὸ βλέμμα της, θολωμένον ἀπὸ τῆς συγκινήσεως τὸ τά-κρου, πρὸς τὰ ὅπλιον καὶ ἐπιτελεῖ τὸ συγκι-νητικὸν μνημόσυνον καὶ τὴν ἡθικὴν ἀποκα-

τάσασιν τῶν στανρωθέντων εἰς τὸ Γουδί. ... Καὶ ἐξακολουθεῖ τὸν δρόμον της πρὸς τὰ ἐμπρὸς μὲ βῆμα σταθερὸν καὶ μὲ ἥσυχον τὴν συνείδησιν. Τὴν συνείδησιν δι' ἣν δὲν παρέλειψε τὸ καθήκον της.

ΚΩΝ. Μ. ΚΑΛΛΙΑΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ

Πρὸς ἅπαντας τοὺς ἀξιολύτους συνδρομη-τάς ἡμῶν καὶ ἀναγνώστας, οἵτινες δι' ἐπι-στολῶν των καὶ τινες ἐκ τῶν καὶ δι' ἄρ-θρων ἀκόμη, ἀντιτίθενται εἰς τὴν συνεργα-σίαν τῶν ἀντιβενιζελικῶν κομμάτων μετὰ τῶν βενιζελικῶν ἐν τῇ Οἰκουμενικῇ κυβερ-νήσει, ἀπευθύνομεν τὴν συμβουλὴν, ὅπως, διατηροῦντες τὰς ἀπόψεις των ἀκεραίας, ἀ-ναμείνουν τὸ ἔργον τῆς Οἰκουμενικῆς κυ-βερνήσεως, διὰ τὰ κρίνουν κατὰ πόσον ὑ-πῆρξε σύμφωνος πρὸς τὸν ἀγῶνα ἡμῶν ὁ-λων, ἡ συνεργασία τῶν κ.κ. Τσαλδάρη καὶ Μειτῆ ἐν τῇ Οἰκουμενικῇ κυβερνήσει.

Ἡ Ἑλλὰς διέρχεται κρίσιμον περίοδον διὰ τὸ μέλλον αὐτῆς. Καὶ ἐφ' ὅσον οἱ κ.κ. Μετῆ καὶ Τσαλδάρης θεωροῦν ὡς ἐπι-βεβλημένην τὴν σύμπραξιν αὐτῶν μετὰ τῶν ἡγετῶν τοῦ ἀντιπάλου πολιτικοῦ κόσμου ἐν τῇ Οἰκουμενικῇ κυβερνήσει, ὃ' ἀπειτέλει ἐ-πικίνδυνον ἐνέργειαν ἢ κατὰ τῆς Οἰκουμε-νικῆς στανρωσῆς τῆς «Ν. Ἐποχῆς», εἰς ἣν τὴν ὥσθ' οἱ τόσον ἀγαπητοὶ καὶ ἐκλε-κτοὶ φίλοι αὐτῆς.

Δὲν ἀποκλείομεν τὴν πολεμικὴν κατὰ τῆς Οἰκουμενικῆς. Τονίζομεν μόνον, ὅτι ἐπιβάλ-λεται ποία τις ἐπιφύλαξις, διότι ἡ σπουδὴ δυνατὸν ν' ἀποβῇ ὀλεσθῆναι διὰ τὸν ἀντιβενι-ζελικὸν πολιτικὸν κόσμον.

Μ—ς

ΔΗΛΩΣΙΣ

Ὅσοι ἐκ τῶν κ.κ. συνδρομητῶν μας κα-τέβαλον ἤδη τὴν συνδρομὴν των τοῦ βου-ξ-τους καὶ ἔλαβον ἀποδείξεις ληγούσας τὴν 20—9—1928, δέον νὰ θεωροῦν αὐτὰς ὡς ληγούσας τὴν 29—10—1926.

(Ἐκ τοῦ Λογιστηρίου)

ΑΘ. ΠΟΝΤΙΔΑ

Ἰατροῦ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑΝ

Βιβλίον χρήσιμον διὰ τὰς οἰκογενεάς καὶ τοὺς ἰατροὺς. Προφύλαξις ἀπὸ πάσαν νόσον καὶ πρῶται βοήθειαι. Πωλεῖται εἰς ὅλα τὰ βιβλιο-πωλεῖα.

σμίον πολέμου δὲν δύναται νὰ μὴ θεωρήσῃ ὁ ἱστορικὸς κριτικὸς τοῦ μέλλοντος ὡς τὴν πραγματικὴν ἡθικὴν αἰτίαν τῶν κατόπιν ἐλληνικῶν συμφορῶν. Ἡμεῖς δὲ μὴ ἀποβλέ-ποντες εἰς τὸ νὰ ἐκτεθῶμεν ἐνταῦθα γενικώτερον ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ, τὸ ἐθίξαμεν ἀπλῶς ὡς χαρακτηριστικὸν τῆς ψυχολογίας καὶ τῆς πολιτικῆς ἀντιλήψεως τοῦ κ. Βενι-ζέλου, ὅστις, εὐρεθεὶς κυβερνήτης τῆς χώρας κατὰ τὴν ἐναρξίν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου, προσεσημείωσε τὸ ἔδαφος τῆς κατόπιν πολιτικῆς ἐξελίξεως ἐν αὐτῇ, σχετικῶς πρὸς τὸν πόλεμον αὐτὸν καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτοῦ, προδεσμεύσας μὲν ἡθικῶς καὶ ψυχολο-γικῶς τὴν Ἑλλάδα ὑπὲρ τῆς Ἀντάντ, διὰ τῆς καθιερώσεως τῆς πολιτικῆς τῆς «εὐμενοῦς» ὑπὲρ αὐτῆς οὐδετερότητος, αἰφνιδιαστικῶς δὲ εὐθύς μετ' ὀλίγον καὶ ἀναφανδὸν ἀπο-πειραθεὶς νὰ μετατρέψῃ τὴν τοιαύτην οὐδετερότητα εἰς ἐνεργόν, ἄκαιρον καὶ παράφρονα ἀνάμειξιν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν πόλεμον, ἐπὶ θυσίᾳ ἐθνικῶν ἐδαφῶν, μὴ ἐξουδετερουμένη ὑπὸ ἀσφαλῶν ἀντισταθμισμάτων, καὶ ἐπὶ διακινδυνεύσει τῶν πάντων.

Ἡ ἐκκρηξίς τοῦ μεγάλου πολέμου (Ἰούλιος 1914) εὗρε τὴν Ἑλλάδα ἀκολου-θοῦσαν τὴν πολιτικὴν τῆς ἐσωτερικῆς περισυλλογῆς καὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀνασυντάξεως. Ἡ ἀνάγκη τῆς ἀφομοιώσεως τῶν Νέων Χωρῶν εἰς τὸ διοικητικὸν καὶ δημοσιονομικὸν ἐν γένει καθεστῶς τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος, ἡ φροντίς τῆς ἐδραιώσεως τῆς πίστεως παρὰ τοῖς ἀλλοθρήσκοις πληθυσμοῖς τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς Κρήτης ἀκόμη πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος καὶ ἡ προσπάθεια πρὸς ἐπούλωσιν τῶν ἐκ τῶν δύο πολέ-μων ἀνοιχθεῖσων πληγῶν, ἀπειτέλουν τὸ Α καὶ τὸ Ω τῆς πολιτικῆς τῆς τότε Κυβερνή-σεως ὑπὸ τὸν κ. Ἐλευθέριον Βενιζέλον. Τὸ ἀγγελμα τοῦ πολέμου, εὗρεν ὡς προανε-φέρθη, τὸν κ. Βενιζέλον εἰς Ἑλβετίαν, ὅπου ἐπρόκειτο νὰ συναντηθῇ μετὰ τοῦ Μεγ Βεζύρου τῆς Τουρκίας πρὸς διακανονισμόν τοῦ ἐκκρεμοῦντος εἰσέτι ζητήματος τῶν νήσων τῶν γειτνιαζουσῶν πρὸς τὴν Μ. Ἀσίαν. Ὁ κ. Βενιζέλος ἔσπευσε νὰ κατέλθῃ εἰς Ἀθήνας καὶ ὡς ὑπεύθυνος Κυβερνήτης, κατόπιν σχετικῆς συνεννοήσεως μετὰ τοῦ ἀοι-δύμου Βασιλέως Κωνσταντίνου (1) προέβη εἰς τὴν ἐπίσημον δήλωσιν ὅτι ἡ Ἑλλὰς θὰ ἐτήρει πρὸς τὰς δύο ἀντιμαχομένας ομάδας πολιτικὴν οὐδετερότητα. Ἡ τοιαύτη δήλωσις ἐξεπροσώπει ἀπολύτως τὸ κοινὸν αἶσθημα καὶ διεῖπε τὸ ἀληθὲς πνεῦμα ὅπερ ἐκυρίαρχε εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, μετὰ δέους ἀποβλέψαντος πρὸς τὴν τρομερὰν ἐκείνην σύρραξιν.

Μολονότι εἶνε εἰδικὸς ὁ χαρακτὴρ τοῦ παρόντος βιβλίου, ἀποκλειστικῶς ἐμφα-νίζων τὴν πολιτικὴν δρασιν τοῦ ἀειμνήστου Δ. Γούναρη, ἐν τούτοις δὲν εἶνε δυνατόν νὰ μὴ σημειωθῇ ἐν αὐτῷ, ὡς εἰσηγητικὴ οὕτως εἶπειν ἐκθεσίς τῆς πρώτης πρωθυ-πουργίας τοῦ Δ. Γούναρη, ἡ τότε ἐσωτερικὴ κατάστασις. Ὑφίστατο τότε ἡ Βουλὴ ἡ ἐκλεγείσα κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1912 ἐν ἣ ἐπλειοψήφη τὸ βενιζελικὸν κόμμα. Τῆς ἀντι-πολιτεύσεως ἡγούντο οἱ Γεώργ. Θεοτόκης καὶ Δημ. Ράλλης, ἔδρα δ' ἐν αὐτῇ ὡς ἀντί-ροπον τοῦ ἀκμαϊοτάτου Βενιζελισμοῦ ἡ κοινοβουλευτικὴ προσωπικότης τοῦ Δημ. Γού-ναρη, οὐχὶ ὡς μέλος τοῦ Θεοτοκικοῦ κόμματος, ὡς ἐλέγετο καὶ ἐπιστεύετο, ἀλλ' ὡς οὐσιαστικοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἀντιπολιτεύσεως τοῦ Βενιζελισμοῦ τῶν μεθόδων, τοῦ προγράμ-ματος αὐτοῦ καὶ τῆς ἐν γένει δράσεως αὐτοῦ. Ἐνῶ ἡ ἀντιπολίτευσις τῶν ἀντιβενιζελικῶν

(1) Ὁ ἀειμνήστος Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἀνεκηρύχθη Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων τὴν 9/25 Μαρτίου 1913 διαδεχθεὶς τὸν πατέρα αὐτοῦ Βασιλέα Γεώργιον Α'. δολοφονηθέντα ἐν Θεσσαλονικίᾳ τὴν 5/18 Μαρτίου 1913.

ή τῶν «παλαιοκοματικῶν» βουλευτῶν περιορίζετο εἰς τὸ «ὄχι» τῆς κοινοβουλευτικῆς συζητήσεως, ἡ ἀντιπολίτευσις τοῦ Δημητρίου Γούναρη, δὲν ἦτο ἡ ἀντιπολιτευτικὴ ἄρνησις, ἀλλ' ἡ ἐπιστημονικὴ, ἡ πολιτικὴ, ἡ οἰκονομολογικὴ, ἡ ἀληθινὴ ἄρνησις, ἡ ἠθικὴ ἄρνησις, ἡ πιστεύουσα δηλαδὴ εἰς τὸ ἀντεπιστημονικόν, εἰς τὸ ἀντιπολιτικόν, εἰς τὸ ἀντιοικονομολογικόν, εἰς τὸ ψευδές, εἰς τὴν ἀνηθικότητα, τέλος τῶν κυβερνητικῶν μέτρων καὶ ἀπόψεων.

Εἶδομεν ἤδη, ὅτι ἡ δημοσία γνώμη, καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ Βενιζελική, τὴν ὁποίαν καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ κ. Βενιζέλος καὶ ὁ Βενιζελικὸς τύπος διησθάνοντο, ἀπέβλεπε μετ' ἐμπιστοσύνης πρὸς τὸν φωτεινὸν πολιτικὸν δρόμον, τὸν ὁποῖον καὶ ἐν τῇ ἀντιπολίτεισί ἀκόμη, ἠκολούθει ὁ Δημ. Γούναρης, καὶ παρετέθησαν ἐνταῦθα, ἀρκοῦντως πειστικῶς, τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα, ἐφ' ὧν ἐστηρίζετο ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς διὰ τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ Δημητρίου Γούναρη, ὡς τοῦ φυσικοῦ διαδόχου τοῦ κ. Ἐλευθερίου Βενιζέλου ἐν τῇ διαχειρίσει τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας.

Ἦτο ὁ Δημήτριος Γούναρης, ὡς προσφυστάτα ἔγραφε βραδύτερον ὁ Πρύτανης τῶν Ἑλλήνων Δημοσιογράφων ἀείμνηστος Βλάσιος Γαβριηλίδης, ὁ **Ἐρχόμενος** **Ὁ Ἀναμενόμενος** **Ἐκεῖνος** *ὅστις εἶχεν ἤδη ἐπιβληθῇ*, ὁ μόνος δηλαδὴ, ὅστις θὰ διεδέχετο ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τὸν κ. Βενιζέλον, τοῦ ὁποῖου ὁ ἀστὴρ καὶ λόγος τῶν τάσεων τοῦ πρὸς δημιουργίαν καθαρῶς προσωπικοῦ, κυριαρχικοῦ οὕτως εἰπεῖν, κόμματος, καὶ ἐκ τῆς διαθέσεώς του πρὸς ἐφαρμογὴν προσωπικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, ἐπὶ κινδύνῳ ἀκόμη τῶν Ἑθνικῶν συμφερόντων, ἔβαινε μοιραίως πρὸς τὴν δύσιν. Καὶ οἱ προβλέποντες ὡς μοιραίαν τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ κ. Ἐλευθ. Βενιζέλου ἐκ τῆς Ἀρχῆς, προέβλεπον ἀκόμη ὡς μοιραίαν καὶ φυσικὴν τὴν ἀνάρρησιν τοῦ Δημ. Γούναρη εἰς τὴν Πρωθυπουργίαν.

Τὰ Συμβούλια τοῦ Στέμματος.

Οὕτως εἶχεν ἡ ἐν γένει ἐσωτερικὴ καὶ ἐξωτερικὴ κατάστασις τῆς Ἑλλάδος, ὅταν τὴν 17ην Φεβρουαρίου 1915 νέαι ἐπίμονοι ἐκυκλοφόρησαν φῆμαι περὶ ἐξόδου τῆς Ἑλλάδος ἐκ τῆς πολιτικῆς τῆς οὐδετερότητος καὶ περὶ συμμετοχῆς ταύτης εἰς τὸν μεγάλον πόλεμον παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν Δυνάμεων τῆς Συνεννοήσεως, κατόπιν μάλιστα προτάσεων λίαν ἐπωφελῶν διὰ τὰ Ἑθνικὰ ἰδεώδη, ὑπὸ τῶν πρεσβευτῶν τῆς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας διαβιβασθεισῶν. Αἱ φῆμαι αὗται δὲν ὑπῆρξαν ἀνακριβεῖς. Ὁ κ. Βενιζέλος μετὰ τὴν ἐπικοινωνίαν του πρὸς τοὺς πρεσβευτὰς τῆς Ἀντάντ, ἔσπευσε νὰ διαβιβάσῃ εἰς τὸν Βασιλέα Κωνσταντῖνον τὰς τε πολιτικὰς καὶ στρατιωτικὰς προτάσεις τῶν Συμμάχων, ἐπίσης δὲ ἐξήτησε παρὰ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου τοῦ Στρατοῦ, οὗτινος τὴν ἀρχηγίαν προσωρινῶς εἶχεν ἀναλάβει ὁ κ. Ἰ. Μεταξάς, τότε ἀντισυνταγματάρχης τοῦ μηχανικοῦ (1) νὰ ἐκφέρῃ γνώμην ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν προτάσεων. Ὁ διαβιβάσας ἐντολῇ τῆς Κυβερνήσεως τῷ Βασιλεῖ Κωνσταντῖνῳ τὰς προτάσεις τῆς Ἀντάντ, κ. Ἀθῶς Ρωμᾶνος, πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος ἐν Παρισίῳ, παρεπιδημῶν ἐν Ἀθήναις, ἀνέφερεν εἰς τὸν κ. Βενιζέλον ὅτι ἡ γνώμη τοῦ Βασιλέως Κωνσταντῖνου συνέπιπτεν εἰς τὴν ἀνάγκην συγκλήσεως Συμβουλίου τοῦ Στέμματος, ὅπερ ν' ἀπεφάσιζε περὶ τῶν προτάσεων τῆς Ἀντάντ. Ἐξ ἄλλου ἡ γνώμη τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν σημείων τῆς συνεργασίας τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ καὶ στόλου μετὰ τῶν στρατιωτικῶν καὶ ναυ-

(1) Ὁ νῦν ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος τῶν Ἐλευθεροφρόνων.

τικῶν δυνάμεων τῆς Ἀντάντ, ἐθεώρει ὅτι οἱ ὅροι οἱ προτεινόμενοι παρὰ τῶν Συμμάχων Δυνάμεων δὲν ἠδύναντο νὰ κοινῶσιν ἐπωφελεῖς διὰ τὴν Ἑλλάδα, Ὁ κ. Βενιζέλος, ἀπεδέχθη τὴν οὐσασιν τοῦ Βασιλέως καὶ ἀπεφάσισεν ὅπως τὴν ἐπομένην συνεκαλεῖτο ἐν τοῖς Ἀνακτόροις τὸ Συμβούλιον τοῦ Στέμματος. Πράγματι τὴν ἐσπέραν τῆς 18ης Φεβρουαρίου προσήλθον εἰς τὸ ρηθὲν Συμβούλιον οἱ πρῶτοι πρωθυπουργοὶ Γ. Θεοτόκης, Δ. Ράλλης, Π. Μαυρομιχάλης Στ. Δραγούμης καὶ οἱ ἐπιζῶντες κ. κ. Ἀλέξανδρος Ζαΐμης καὶ Ἐλευθ. Βενιζέλος. Τὸ Συμβούλιον ἀπὸ τῆς 4ης μέχρι τῆς 7ης μ. μ. ὥρας συνεζήτησεν ἀπάσας τὰς ἀπόψεις, τὰς τε πολιτικὰς ὡς καὶ τὰς στρατιωτικὰς, ἐπεφυλάχθη δὲ νὰ ἐκφέρῃ ὁριστικὴν ἐπὶ τῶν προτάσεων γνώμην πρὶν ἢ ἀκουσθῇ ἡ **ὕπεύθυνος τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου τοῦ στρατοῦ ἀποψις** ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν σημείων τῶν προτάσεων τῆς Ἀντάντ. Τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Γεν. Ἐπιτελείου τοῦ στρατοῦ, εἶχεν ἀναλάβει ἐν τῷ μεταξῷ ὁ καὶ ἄλλοτε τοιοῦτος στρατηγὸς κ. Βίκτωρ Δούσμανης, ἀνακληθεὶς ἐκ τῆς διαθεσιμότητος, εἰς ἣν εἶχε τεθῇ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κ. Βενιζέλου διὰ ζωηρὰν διαμαρτυρίαν του κατὰ τῆς τάσεως ἐπεμβάσεως τῆς πολιτικῆς εἰς τὰ τῆς διοικήσεως τοῦ στρατοῦ.

Τὸ δεύτερον Συμβούλιον τοῦ Στέμματος, εἰς ὃ παρέστη καὶ τὸ Γεν. Ἐπιτελεῖον τοῦ Στρατοῦ, συνεκλήθη τὴν 20ὴν Φεβρουαρίου. Κατ' αὐτὸ ἐξητάσθησαν ἐκ νέου ἐπιμελῶς αἱ προτάσεις τῶν Συμμάχων καὶ ἐξετέθη σαφῶς ἡ γνώμη τοῦ Γεν. Ἐπιτελείου τοῦ Στρατοῦ, ἥτις, ὡς γνωστόν, δὲν συνέπιπτε πρὸς τὰς ἀπόψεις τῶν Συμμάχων, ὡς πρὸς τὸ στρατιωτικὸν μέρος αὐτῶν. Ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἐπεφυλάχθη νὰ ἐκφέρῃ γνώμην τινά, δηλώσας πρὸς τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου ὅτι θὰ ἐμελέτα προηγουμένως τὰ πρακτικὰ τοῦ Συμβουλίου, ἅτινα περιελάμβανον τὰς ὑπ' αὐτῶν ἐκτεθείσας ἀπόψεις, καὶ θὰ ἀπεφάσιζε σχετικῶς.

Γενικὴ ἐκράτει παρὰ τῷ λαῷ ἡ πεποίθησις ὅτι ἡ Ἑλλὰς θ' ἀπεδέχετο τὰς συμμαχικὰς προτάσεις καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ ἀδημονία αὐτοῦ εἶχε κορυφωθῇ. Αἱ πληροφορίες ὅτι κατὰ τὰ δύο ταῦτα μνημειώδους ἱστορικῆς σημασίας συμβούλια, ὁ μὲν ἀείμνηστος Δημ. Ράλλης εἶχεν ἐκφέρει γνώμην ὑπὲρ τῆς ἐξόδου ἐκ τῆς οὐδετερότητος, ὅτι ὁ ἀείμνηστος Γεώργιος Θεοτόκης, θεωρούμενος ὡς ἀκραιφνὴς θαυμαστὴς τῆς Γερμανικῆς ἰσχὺς καὶ θερμὸς ὑπέρμαχος μιᾶς Ἑλληνογερμανικῆς προσεγγίσεως, εἶχε θυσιάσει τὰς τοιαύτας ἀρχὰς του, καὶ ὅτι οἱ ἀείμνηστοι Στ. Δραγούμης καὶ Κ. Μαυρομιχάλης ἀφ' ἑνὸς οὐδεμίαν ἐξέφερον γνώμην ἀφθεντῆς εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Ἀνακτοῦ, ἀφ' ἐτέρου δὲ ὁ κ. Ἀλεξ. Ζαΐμης ἐφάνη συμφωνῶν—ἀνευ ρητῆς διατυπώσεως γνώμης—πρὸς τὰς ἀπόψεις τοῦ ὑπερμάχου τῆς φιλοπολέμου εἰς τὸ πλευρὸν τῆς Ἀντάντ πολιτικῆς τοῦ κ. Βενιζέλου, ἐπέτεινον τὴν ἀνησυχίαν ὅτι νέαι περιπέτεια ἤρχιζον διὰ τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος καλέσας τὴν μεσημβρίαν τῆς 21ης Φεβρουαρίου τὸν κ. Ἐλευθ. Βενιζέλον εἰς συνεργασίαν ἀνεκοίνωσεν αὐτῷ ὅτι ἐθεώρει **ἐπικίνδυνον τὴν συμμετοχὴν τῆς Ἑλλάδος, τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, εἰς τὸν πόλεμον ἀνευ ἐπαρκῶν ἐγγυήσεων περὶ τῆς ἀκεραιότητος αὐτῆς.**

Ἡ μετὰ τοῦ κ. Βενιζέλου, ἀποφασιστικῶς ἡμείναντος εἰς τὴν φιλοπόλεμον πολιτικὴν, διαφωνία τοῦ Βασιλέως ἦτο πλήρης καὶ ὁ Ἑλλήν πρωθυπουργὸς προσελθὼν τὴν 4ην μ. μ. ὥραν εἰς τὴν Βουλὴν, ἀνεκοίνωσεν ὅτι ἡ Κυβερνήσις του ὑπέβαλεν εἰς τὸν Βασιλέα τὴν παραίτησίν της.

Τὴν ἐπομένην ὁ Βασιλεὺς ἐκάλεσε παρ' αὐτῷ τὸν κ. Ἀλεξ. Ζαΐμην εἰς ὃν ἀνέθεσε τὸν σχηματισμὸν τῆς Κυβερνήσεως. Ὁ κ. Ἀλεξ. Ζαΐμης ἀποδεχθεὶς τὴν ἐντολὴν τοῦ Ἀνακτοῦ, ἐβόλιδοςκόπησε τὸν κ. Βενιζέλον ἂν θὰ ἦτο αὐτὸς διατεθειμένος νὰ πα-

ράσχη εις την Κυβέρνησιν του, ήτις θα ήκολούθει την πολιτικήν της ουδετερότητος εν τῷ μεγάλῳ πολέμῳ, τὴν ἐμπιστοσύνην του. Ὁ κ. Βενιζέλος δὲν ἐφάνη διατεθειμένος νὰ υποστηρίξῃ τὴν Κυβέρνησιν Ζαῖμη ἐν τῇ Βουλῇ καὶ ὁ γηραιὸς ἐκ Καλαβρυτῶν πολιτευτὴς προσελθὼν παρὰ τῷ Βασιλεῖ κατέθεσε τὴν ἐντολὴν τοῦ σχηματισμοῦ τῆς Κυβερνήσεως.

Μετὰ τὴν κατάθεσιν τῆς ἐντολῆς ὑπὸ τοῦ κ. Ζαῖμη, ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἐκάλεσε παρ' αὐτῷ τὸν Δημήτριον Γούναρην εἰς ὃν ἀνέθεσε τὸν σχηματισμὸν τῆς Κυβερνήσεως. Ὁ Δημήτριος Γούναρης ἐξήτησε νὰ τῷ χορηγηθῇ καὶ ἡ διάλυσις τῆς Βουλῆς ήτις καὶ τῷ ἐχορηγήθη. Τὴν ἐπομένην ἡτοὶ τὴν 24ην Φεβρουαρίου ἡ πρώτη Κυβέρνησις τοῦ Δημητρίου Γούναρη ἔδωσε τὸν ὄρκον αὐτῆς ἐνώπιον τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου.

Ἡ ἐντύπωσις εἰς τὸν λαόν.

Ἡ παραχθεῖσα εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα ἐντύπωσις ἐκ τῆς πτώσεως τοῦ κ. Βενιζέλου καὶ τῆς ἀναθέσεως εἰς τὸν Δημήτριον Γούναρην τῆς Πρωθυπουργίας, ὑπῆρξε καταπληκτική. Ὁ λαὸς κατ' ἀναμφισβήτητον πλειοψηφίαν ἦτο κεκρυμμένος κατὰ τῆς ἐξόδου τῆς Ἑλλάδος ἐκ τῆς ουδετερότητος καὶ μετ' ἀνακουφίσεως εἶδε τὴν ματαιώσιν τῆς φιλοπολέμου πολιτικῆς τοῦ κ. Βενιζέλου. Οὐδ' εἶναι δυνατόν νὰ ὑποστηριχθῇ ποτὲ παρ' οὐδενός, ὅτι τὸ μετέπειτα ἐκλογικὸν ἀποτέλεσμα τῆς 31 Μαΐου 1915 ἐνεῖχε τὴν ἐννοίαν τῆς ἐγκρίσεως τῆς φιλοπολέμου Βενιζελικῆς πολιτικῆς, ἀφοῦ εἶνε πασίγνωστον ὅτι τὸ Βενιζελικὸν κόμμα οὐδαμοῦ ἐνεφάνισε πρὸ τῶν ἐκλογέων πρόγραμμα ἐξόδου ἐκ τῆς ουδετερότητος, ἡ δὲ ψήφος ἡ δοθεῖσα ὑπὲρ τοῦ κ. Βενιζέλου ἐνεῖχε τὴν ἐννοίαν συνεχίσεως τῆς συνεργασίας αὐτοῦ μετὰ τοῦ ἀλησμονήτου Βασιλέως, ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ ἔθνους.

Πόσον δ' ἀνεκουφίσθη ὁ λαὸς ἐκ τῆς ματαιώσεως τῆς φιλοπολέμου πολιτικῆς τοῦ κ. Βενιζέλου, ἀπεδείχθη ἐκ τῆς σωρείας τῶν συγχαρητηρίων τηλεγραφημάτων τὰ ὁποῖα κατέκλυσαν τὸ Βασιλικὸν γραφεῖον καὶ τὸ πολιτικὸν γραφεῖον τοῦ νέου Πρωθυπουργοῦ.

Δὲν ἦτο δὲ μόνον τὸ αἶσθημα τῆς ἀνακουφίσεως, ἐκ τῆς ἀποσοβήσεως τῆς πολεμικῆς περιπέτειας, ὅπερ κατέκλυσε τὴν ψυχὴν τῆς μεγάλης πλειοψηφίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸ αἶσθημα τῆς ἱκανοποιήσεως αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀναθέσεως τῆς Κυβερνήσεως τῆς Χώρας πρὸς τὸν Δημ. Γούναρην, πρὸς ὃν μετὰ τῶν ἐλπίδων ἀπέβλεπεν ἡ δημοσία γνώμη. Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς—εἶνε ἀναντίρρητον—ἐλάτρευε τότε τὸν Βασιλέα Κωνσταντῖνον μέχρι παραφροσύνης. Ἐξέτιμα ἐπίσης βαθύτατα τὸν κ. Βενιζέλον καὶ ἐπόθει διακαῶς τὴν συνεργασίαν αὐτοῦ μετὰ τοῦ Βασιλέως. Ἐπελθούσης τῆς ὥς ἄνω διαφωνίας μεταξὺ τῶν δύο, ἐθεώρησεν ὡς ἐξόχως ἱκανοποιούσαν τὸ δημόσιον φρόνημα τὴν ἀνάθεσιν τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον, δι' ὃν ἐπεφύλασσαν ἰδιάζουσιν ἐκτίμησιν. Αἱ κρίσεις τοῦ τύπου ὅλης τῆς Ἑλλάδος καὶ ἰδίᾳ τοῦ Βενιζελικοῦ, αἱ ὁποῖαι νομίζομεν ὅτι δέον νὰ περιληφθῶσιν ἐν τῷ παρόντι τόμῳ, ἀποδίδουν πιστῶς τὴν παραχθεῖσαν ἐντύπωσιν καὶ ἀποδεικνύουν τὸ πνεῦμα, ὅπερ διεῖπε τότε τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν ἐπὶ τῇ ἐπελθούσῃ διαφωνίᾳ μεταξὺ Βασιλέως καὶ Βενιζέλου καὶ ἐπὶ τῇ ἀναρρήσει τοῦ Δημητρίου Γούναρη εἰς τὴν πρωθυπουργίαν.

Αἱ κρίσεις τοῦ τύπου.

Ἡ «*Ἀκρόπολις*», ἐδημοσίευσεν εἰς τὸ φύλλον αὐτῆς τῆς 24ης Φεβρουαρίου 1915 τὸ κάτωθι μνημειῶδες ἄρθρον τοῦ ἀειμνήστου Βλ. Γαβριηλίδου, ὑπὸ τὸν τίτλον *ὁ Γούναρης*:

«Μετὰ τὴν ἀνάρρησιν τοῦ κ. Α. Γούναρη εἰς τὴν Ἑξουσίαν δύναται καεῖς παρῶδ' ἄλλο λόγιον νὰ εἴπῃ:

— Ὁ Πρωθυπουργὸς παρητήθη! Ζήτω ὁ Πρωθυπουργός! Τὸν ἔνα γόητα δαδέχεται ὁ ἄλλος. Ὅταν δὲν εἶχεν ἀνατεῖλει ἀκόμη τὸ ἄστρον τοῦ Βενιζέλου, ἡ Ἑλλὰς ὅλη ἀπέβλεπε πρὸς τὸν Γούναρην, μετὰ φυσικὴν καὶ ἠθικὴν ἐξάντλησιν τῶν παλαιῶν κομμάτων. Αὐτὸς ἦτο ὁ Ἐρχόμενος. Τὸ ἄστρον τοῦ Βενιζέλου ἀνέτειλεν, διέγραψε μίαν δλόφωτον τροχίαν καὶ ἔδωσε πρὸς στιγμὴν διὰ νὰ ξανατεῖλῃ μὲ τοὺς φυσικοὺς νόμους τῆς περιτροπῆς. Φυσικὴ δὲ συνέπεια ἦτο νὰ μεσορραγήσῃ τὸ ἄστρον τοῦ Γούναρη. Καὶ ἐμεσορράγησεν.

Ἦτο ὁ ἀναμείνων. Ὁ μὴ ἐπειγόμενος. Ὁ μὴ δαγκάνων οὔτε τοὺς χαλινούς του, οὔτε τὰ δάκτυλά του. Ὁ μόνος πολιτικὸς ἀνὴρ, ὅστις δὲν ἔτρεξε κατόπιν τῆς πρωθυπουργίας. Ὁ Βενιζέλος τὴν ἐκνήγησεν ὡς κέλης. Ὡς ἀραβικὸς ἵππος. Ὁ Γούναρης πολλάκις καὶ προσμεϊδιάσασαν πρὸς αὐτὸν ἀπὸ μακρὰ τὴν ἀπέφευγεν. Ἦτο ὁ πιστεύων ὅτι μίαν φορὰν θὰ ἤρχετο πρὸς τοὺς πόδας του. Διὰ τὴν κνηγήσῃ;

Δὲν ἐδαπάνησε λοιπὸν κατόπιν τῆς οὔτε κόπον ἰδρώτος. Ἡ ἀταραξία του καὶ ἡ ἀπάθειά του κατέπληξε τοὺς ἀνυπομόρους. Αὐτὸς προσπαθοῦσε νὰ τοὺς παρηγορῇ. Ὅταν ἐκεῖνοι ἐνόμιζαν ὅτι ὁ ἀρχηγὸς των εἶχεν ἀνάγκην παρηγορίας.

Διὰ τὸν Γούναρην τὰ πάντα, μικρὰ καὶ μεγάλα, ὑπόκεινται εἰς νόμους, εἰς ἐξέλιξιν, εἰς περιστάσεις. Δὲν ἐβλεπεν ὅτι εἶχεν φθάσει ἡ ὥρα του. Καὶ δὲν ἐννοοῦσε νὰ πάρῃ τὸν ὠροδείκτην καὶ νὰ τὸν κάμῃ νὰ προχωρήσῃ βιαίως.

Εἶνε ὁ σκεπτόμενος. Καὶ εἶνε ὁ φιλοσοφῶν. Καὶ εἶνε ὁ ἐξηγῶν. Καὶ εἶνε ὁ ἀναλύων.

Ἄλλ' εἶνε καὶ ὁ συμπεραίνων. Καὶ ὁ ἐνεργῶν. Καὶ ὁ δημιουργῶν. Καὶ ὁ ὁργανίζων.

Ὁ μόνος ὑπουργός, ὅστις πέρασεν ἀπὸ τὸ ἐπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν ὡς ὁργανωτὴς καὶ ὡς δημιουργός. Ὡς ἔχων ἴδιον σύστημα καὶ δημοσιονομίας καὶ διοικήσεως. Ὑπὸ τὴν ἐποπὴν αὐτὴν νομίζει καεῖς ὅτι κάποια μεγάλη Προνοία, κάποια θεία Ἑλληνικὴ Δύναμις φέρνει, μετὰ τὸν Πρωθυπουργόν, τὸν μεγαλῶσαντα τὴν Ἑλλάδα, τὸν Πρωθυπουργόν, ὅστις εἶνε εἰς θέσιν νὰ ρυθμίσῃ αὐτήν. Καὶ ἔχει ἀνάγκην ρυθμοῦ τὸ νέον Κράτος, διότι ἡ προηγουμένη Κυβέρνησις μεθ' ὅλας τὰς ἀξιεπαίρους καὶ φιλοτίμους προσπάθειάς ὅλων τῶν μελῶν της, δὲν εἶχε τὴν τήχην νὰ ὁργανώσῃ μεγάλα πράγματα. Ἐδημοῦργησε δὲ οἰκονομικὸν χάος, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ εἶνε καεῖς Γούναρης διὰ νὰ δυνήθῃ νὰ ἀντιμετωπίσῃ.

Μετὰ τὴν ὁρμὴν ἔρχεται ἡ ἐπιστήμη. Μετὰ τὴν φούριαν ἡ σκέψις. Μετὰ τὴν ἀκαταστασίαν τὸ σύστημα.

Αὐτὰ ὅλα εἰς τὴν διανοητικὴν καὶ κοινοβουλευτικὴν ὑπόστασιν τοῦ κ. Α. Γούναρη. Ἐὰν τὰ Κράτη πρέπει νὰ διευθύνωνται ἀπὸ διανοητικότητας πρώτης τάξεως, ἡ Ἑλλὰς ἀπὸ αὐτοῦ θὰ ἔχῃ τὴν τύχην νὰ διοικῆται ἀπὸ μίαν τοιαύτην διανοητικότητα. Ἐνα πνεῦμα ἀνοικτὸν εἰς ὅλους τοὺς ὁρίζοντας. Ἐνα πνεῦμα δεκτικὸν ὅλων τῶν ἡλεκτρικῶν δονήσεων τῆς προόδου. Ἐνα πνεῦμα, τὸ ὁποῖον δὲν ἐροκάνισαν οἱ διηγορικὸι τύποι οὔτε ἐξήραναν ἡ ρουτίνα, οὔτε διέφθειρε τὸ περιβάλλον. Ἐνα πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐδυνάμωσεν ἡ μελέτη εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε νὰ τὸ καταστήσῃ παραγωγικὸν τὸ ἴδιον καὶ

δημιουργικόν. Ἐνὰ πνεῦμα ἰδίως, τὸ ὁποῖον ξέρει νὰ ἐμβαθύνῃ καὶ ξεύρει ν' ἀναλύῃ καὶ ξεύρει νὰ συνθέτῃ. Αὐτὸς εἶνε ὁ Γούναρης.

Ἡ κοινωνία δὲν τὸν ἠσθάνθη ἀκόμη. Ἡ κοινωνία δὲν τὸν ἐνόησε. Διότι εἶνε ὁ ἄνθρωπος ὁ ἀπέρματος, ὁ λιτός, ὁ καθ' αὐτὸ σοφός, ὁ σωκρατικός. Ἀλλ' αὐτὸς καὶ ἐνόησε καὶ ἠσθάνθη καὶ ἐμελέτησε τὴν κοινωνίαν. Καὶ γνωρίζει τὴν Ἑλλάδα ὑπὲρ πάντα ἄλλον. Καὶ αἰσθάνεται τοὺς παλμούς της. Καὶ ξεύρει τί νὰ τῆς δώσῃ καὶ τί πρέπει νὰ τῆς δώσῃ.

Ἐνας ἄλλος, μὲ τὰ ἐφόδια, τὰ ὁποῖα διαθέτει ὁ Γούναρης, θὰ ἔβανεν ἤδη ἐπὶ τῶν αἰθέρων καὶ μετὰ δυσκολίας θὰ προσεγγιζοῦτο. Ἀλλ' ὁ Γούναρης μὲ τὸ σεμνόν του ἦθος, ὁ Γούναρης μὲ τὴν φιλοσοφικὴν ψυχὴν του, ὁ Γούναρης μὲ τὸ ὁλόφωτόν του πνεῦμα, οὐδέποτε ἔδωσε σημασίαν εἰς σνοβισμούς, εἰς μεγαλυντήρια, εἰς πόζες, εἰς θρύλους, εἰς συναξάρια. Δὲν ἀπεμονώθη. Οὔτε ὡς ὁ Μωάμεθ. Οὔτε ὡς ὁ Χριστός. Οὔτε ἀνεζήτησε πάλιν τὰ πλήθη διὰ νὰ τὰ δημαγωγῇ ἢ διὰ νὰ τὰ καταθέλῃ ἢ διὰ νὰ τὰ ἀπατήσῃ.

Ὁ Γούναρης οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἠθοποιός. Οὐδέποτε ἐφόρεσεν μάσκαν. Οὔτε θὰ φορέσῃ ποτέ του. Θὰ εἶνε ὁ πολιτικὸς τῆς ἀληθείας. Καὶ ὁ πολιτικὸς τῆς ἠθικῆς. Καὶ ὁ πολιτικὸς τοῦ πραγματισμοῦ...

Εἰς τὰ χεῖλη του ἡ ἀλήθεια, δὲν θὰ γένηθῃ δῆθεν ἀλήθεια... Καὶ ἡ εἰλικρίνεια δὲν θὰ γένη ὕβρις. Καὶ ἡ μετριοφροσύνη δὲν θὰ μεταβληθῇ εἰς ἀλαζονείαν. Ὅ,τι λέγει αὐτὸ θὰ εἶνε. Ἀναβαίνει τὴν Ἑξουσίαν ὡς κεφαλὴ νοοῦσα, σκεπτομένη, μελετῶσα, δρῶσα. Ἀναβαίνει τὴν Ἑξουσίαν ὡς μία δύναμις ἀγαθοποιός. Δὲν θὰ καλέσῃ τάγματα ἀγγέλων, νὰ τὸν περιφρουρήσουν, δὲν θὰ καλέσῃ τὰ Σεραφεῖμ καὶ τὰ Χερουβεῖμ νὰ τὸν ὑμνήσουν, δὲν θὰ καλέσῃ ἀλλαλάζοντα τύμπανα νὰ τὸν διατυμπανίσουν. Δὲν θὰ κάμῃ αὐλήν. Διὰ νὰ τὸν λείψῃ καὶ νὰ τὸν ἐκμεταλλεύεται. Διὰ νὰ τὸν θαυμάζῃ καὶ νὰ τὸν ἀπατᾷ. Δὲν θὰ κάμῃ κλίκαν διὰ νὰ τὸν ἐμπορευθῇ. Δὲν θὰ φαντασθῇ τὸν ἑαυτὸν του δικτάτορα καὶ τοὺς συνεργάτας του ἐρπετά. Οἱ πολῖται θὰ ἀναπνέωμεν πλέον ἐλευθέρως, διότι θὰ ξεύρωμεν ὅτι κυβερνῶμεθα πράγματι φιλελευθέρως.

Εἰς τὰ μεγάλα ἐθνικὰ ζητήματα ἡ Κυβέρνησις τοῦ Γούναρη δὲν θὰ εἶνε Κυβέρνησις τῶν μεγάλων παροφορῶν ἢ τῶν ἐπονειδίστων συμβιβασμῶν.

Διὰ πολιτικὸν ἄνδρα τοῦ ἀναστήματος καὶ τοῦ φιλοσοφικοῦ καταρτισμοῦ τοῦ κ. Α. Γούναρη, τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα θὰ πρῶτα πάντως ἄλλον ὑπολογισμοῦ ἀτομικοῦ ἢ κομματικοῦ. Οὔτε θὰ χρησιμεύουν αὐτὰ ὡς βάρυν ἀναστηλώσεως ἀτομικῆς δόξης ἢ ἀτομικῆς ἐξουσίας, οὔτε θὰ παραμερίζονται διὰ νὰ μὴ παρεμποδίσουν τὸν ἀνέρον τοῦ κόμματος ἢ τῆς ἀτομικῆς εὐμαρείας. Ὁ Γούναρης ἔρχεται ὡς Πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος διὰ νὰ τὴν Κυβερνήσῃ ἀσχέτως κόμματος, ἀσχέτως ἀτόμου, ἀσχέτως παθῶν, ἀντιπαθειῶν. Ἐρχεται νὰ διευθύνῃ τὴν δύναμιν τοῦ ἔθνους εἰς τὰ μεγάλα, εἰς τὰ πάγια, εἰς τὰ ἄρτια, εἰς τὰ ἀσφαλῆ. Ἐρχεται νὰ διασώσῃ ὅ,τι δύναται νὰ διασωθῇ. Ν' αὐξήσῃ ὅ,τι δύναται ν' αὐξηθῇ. Νὰ περισυλλέξῃ ὅ,τι δύναται νὰ περισυλλεχθῇ. Ἐρχεται ἀκόμη ν' ἀντιπροσωπεύσῃ ὅχι μισὴν τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ ὁλόκληρον τὴν Ἑλλάδα. Καὶ μαζὺ μ' αὐτὴν ὁλόκληρον τὸν Ἑλληνισμόν.

Εἶναι ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς μεγάλης Ἑθνικῆς Ἀληθείας καὶ τῆς μεγάλης Ἑθνικῆς δολότητος.

† Β. Γαβριηλίδης

Ἡ «Ἐστία» ἐπίσημον ὄργανον τοῦ Βενιζελικοῦ κόμματος τῆς 24 Φεβρουαρίου 1915 ἔγραψε τὰ ἑξῆς.

Ἡ νέα Κυβέρνησις κατηρτίσθη ἤδη κατ' οὐσίαν. Ὑπὸ ἄλλας περιστάσεις,

θὰ εἴχομεν, ὑπερπάν ἄλλο, νὰ διακρίνωμεν εἰς τὸν καταρτισμὸν αὐτῆς τὸν μετεπαναστατικὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐνήσκησε τὰ δικαιώματά του τὸ Στέμμα. Διότι ἡ ἀνάθεσις τοῦ καταρτισμοῦ τῆς Κυβερνήσεως εἰς πρόσωπον νέον κυρῶναι τὸ ἔργον τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1909, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐτερματίσθη ἡ Κυβερνητικὴ δράσις τῶν ἀρχηγῶν τοῦ παρελθόντος. Καὶ τοῦτο δὲν διέφυγε οὔτε τῆς κοινῆς Γνώμης τὴν ἀντίληψιν, ἥτις μὲ ἀγωνίαν καὶ ὡς πρὸς τοῦτο τὸ σημεῖον παρηκολούθει τὰς σκέψεις καὶ ἀποφάσεις τοῦ Στέμματος.

Πρέπει δὲ νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι ἡ ἐκλογή τῆς Α. Μεγαλειότητος συνέπεσεν εἰς πρόσωπον, τὸ ὁποῖον καὶ ἡ κοινὴ Γνώμη ἐθεώρει τὸν ἐξ ἀνάγκης διάδοχον τοῦ Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος, καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ τέως Πρωθυπουργὸς ἐφρόντιζε, θὰ ἠδυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ἴσως ὅχι μόνον νὰ τὸν ὑποδεικνύῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν ὠθεῖ, πρὸς τὴν πολιτικὴν τῶν ἐδωλίων τῆς πρώτης γραμμῆς, τὴν ἀξίαν τῆς συγχρόνου Ἑλλάδος.

Πράγματι δὲ δὲν εἶναι ὀλίγαι αἱ ἀρεταὶ τοῦ νέου Πρωθυπουργοῦ.

Ἡ «Πατρίς» ἐπίσημον ἐπίσης ὄργανον τοῦ Βενιζελισμοῦ τῆς 24 Φεβρουαρίου 1915 ἀφιέρωσεν ἐν κυρίῳ ἄρθρῳ τὰ ἑξῆς:

«Τὸν Ἑλ. Βενιζέλον διαδέχεται ὁ Δημ. Γούναρης. Ἡ λύσις αὕτη θὰ ἀπετέλει ἀληθῶς εὐτύχημα διὰ τὴν χώραν, ἂν ἐπῆρχετο ὑπὸ ἐθνικὰς περιστάσεις διαφόρους τῶν σημερινῶν. Τὴν στιγμὴν ὅμως αὐτὴν ὁ Α. Γούναρης εἶναι ὁ Δημ. Γούναρης. Εἶναι ὁ πολιτικὸς ἀνὴρ, τὸν ὁποῖον οἱ ἀναγνώσται τῆς «Πατρίδος» γνωρίζουν ἐκ μακροῦ παρελθόντος καὶ ἐκ τῶν εἰλικρινῶν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀγώνων τῆς ἐφημερίδος ταύτης, μέχρι τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἐνεφανίσθη ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς πολιτικῆς σκηνῆς ἡ μεγάλη προσωπικότης τοῦ Ἑλ. Βενιζέλου. Ὁ νέος Πρωθυπουργὸς ἀποτελεῖ ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν φυσιογνωμίαν προέχουσαν ἀληθῶς μετὰ τοῦ πολιτικοῦ κόσμου τῆς προ-Βενιζελικῆς Ἑλλάδος. Ὑπῆρξε πάντοτε πολιτικὸς ἀνὴρ, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀπέβλεψε τὸ μέχρι τῆς χθὲς Κυβερνήσαν σύστημα, ὡς τὸν μόνον μετὰ τοῦτο δυνάμενον νὰ διοικήσῃ εἰς ὁμαλὰς ἐξωτερικὰς περιστάσεις τὸ μεγαλυνθὲν κράτος. Τοῦτο ἄλλως τε δὲν παρέλειπε κατὰ πᾶσαν εὐκαιρίαν νὰ διαδηλώσῃ καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Βουλῆς ὁ Βενιζέλος, διότι ἐπίστευεν, ὅτι ὁ Δημ. Γούναρης συνεκέντρωνε τὰ περισσότερα μετὰ τῶν ἄλλων προσόντα, προκειμένου νὰ ὑπάρξῃ κατὰ τινὰ χρόνον ὁ διάδοχος τῆς παραιτηθείσης Κυβερνήσεως.

Ἀλλ' αἱ περιστάσεις ὑπὸ τὰς ὁποίας ἀνέλαβε τὴν ἀρχὴν ὁ ἐξ Ἀχαϊοῦλιδος ἐπιφανὲς πολιτευτὴς δὲν εἶναι τοιαῦται, ὥστε νὰ ἐμφανίζων ὡς προέχουσαν μόνην τὴν φυσιογνωμίαν καὶ τὰς ἱκανότητας τῶν προσώπων. Ὑπὲρ τὰ πρόσωπα προβάλλει καὶ δεσπόζει ἡ πολιτικὴ ἀποψις τῆς κρισίμου διὰ τὸ ἔθνος καταστάσεως. Ἐφ' ὅσον ἡ ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, τοῦ ἀπολύτως προέχοντος ἐξ ὅλων τῶν ἄλλων, κατεύθυνσις τῆς νέας Κυβερνήσεως δὲν μᾶς εἶναι γνωστὴ, δικαιούμεθα εἰς πᾶσαν ἐπιφύλαξιν...

Εἰς τὴν νέαν Κυβέρνησιν καὶ ἰδίως εἰς τὸν ἀρχηγὸν αὐτῆς συγκεντρῶνται αἱ εἰλικρινέστεραι εὐχαὶ μας πρὸς ὁμαλωτέραν ὅσον ἐνεστὶ διαχειρίσιν τῆς σημερινῆς κρισίμου καταστάσεως, διὰ τὴν εὐτυχῇ διεξαγωγὴν τῆς ὁποίας ἡγγυῶντο μόνον ἡ ἀπαράμιλλος πολιτικὴ ὑπεροχὴ καὶ ἡ δεξιότης τοῦ Βενιζέλου. Ὁ πρῶτος δὲ μετὰ τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων ἐν γένει, ὅστις θὰ δοκι-

μεθ' ὧς ἰδιαίτερας ἐκτιμήσεως ὠμίλησε διὰ τὸν ἤδη διάδοχόν του, πρὸς αὐτὸν δὲ πρωτίστως ἀπέβλεπεν ὡς κορυφὴν τῆς ἀντιπολιτεύσεως, καθ' ὅσον οὐδόλως ἠδύνατο νὰ φαντασθῇ ὅτι ἡ νέα Ἑλλάς θὰ ἐπέστρεφε ποτε εἰς τοὺς κατὰ τὸ παρελθὸν ἡγέτας. Διὰ τοῦ σχηματισμοῦ λοιπὸν Κυβερνήσεως ὑπὸ τὸν κ. Γούναρη συνεχίζεται ἡ ὑψίστη πολιτικὴ ἀρχή, καθ' ἣν ἐν τῇ ἀναγεννηθείσῃ Ἑλλάδι ἀρχηγοὶ τῆς Πολιτείας ἀναδεικνύονται νέοι ἄνδρες, πραγματικῶν ἀρετῶν καὶ ἀνεγνωρισμένης ἀξίας. Ἀφ' ἑτέρου δὲ τίθεται τέρμα εἰς ἐπικίνδυνον ἀντικανονικότητα τῆς πολιτικῆς καταστάσεως καὶ ἐπαναφέρεται ἐν πλήρει ἰσχύϊ τὸ πολίτευμα, ἀφοῦ ἡ νέα Κυβέρνησις λαμβάνει τὸ δικαίωμα τῆς διαλύσεως τῆς Βουλῆς.

Κοινὴ νῦν ἡ εὐχή, ὅπως ἡ νέα Κυβέρνησις, περιλαμβάνουσα πρὸ παντός, ὡς μέλη, ἄνδρας ἀνεγνωρισμένης ἀξίας, δυνηθῇ νὰ ἀνταπεξέλθῃ εἰς τὸ κορυφαίωτον τῶν περιστάσεων, ἐνασχόλησιν δὲ πολιτικὴν συμφέρουσαν εἰς τὸ Κράτος. Ὑψίσται καὶ δειναὶ περιστάσεις, κολοσσιαῖαι δ' αἱ εὐθύναι τῆς νέας Κυβερνήσεως, διαδεχομένης ὑπουργαί περιστάσεις, κολοσσιαῖαι δ' αἱ εὐθύναι τῆς νέας Κυβερνήσεως, διαδεχομένης ὑπουργαί γείον, ὅπερ παραλαβὸν Ἑλλάδα ἐκπιπτον ὕλικῶς καὶ ἠθικῶς, παραδίδει νῦν ἀκμαῖον καὶ θαυμαστὸν ὑπὸ πᾶσαν ἐποχὴν Κράτος. Ὁ κ. Γούναρης, ὅταν τοῦ ἐπροτάθῃ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν νὰ διακυβερνήσῃ τὴν χώραν, ἐδίστασε πρὸ τοῦ ὄγκου τῶν εὐθυνῶν, οὐδὲ συνεζήτησε δὲ τὴν πρὸς αὐτὸν πρότασιν. Ἀπείρως μεγαλείτεροι ἤδη αἱ ἐξωτερικαὶ εὐθύναι. Τὸ ζήτημα τίθεται καθαρῶς ἀπὸ τὸν μέγαν πολιτευτὴν, ὅστις ἠδυνήθη νὰ ἴδῃ μεγαλυνομένην τὴν Ἑλλάδα. Ἡ πεφωτισμένη κοινὴ συνείδησις τὸ βροντοφωνεῖ. Ὁ τέως Κυβερνήτης ἔπρεπεν ἐν τῇ ἐνασχόλησιν τῆς μεγαλοπράγμονος πολιτικῆς. Ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῆς πολιτικῆς ἐκείνης, ἥτις, ἐν ἀπολύτῳ πεποιθήσει ἐπὶ τὰς δυνάμεις τοῦ ἔθνους καὶ ἐν δεξιωτάτῳ χειρισμῷ τῶν διεθνῶν σχέσεων καὶ ἐν θαυμαστῇ παρασκευῇ τοῦ Κράτους, ἤγεν εἰς τὴν δημοιοργίαν οὐχὶ πλέον τῆς ἐπιμείζοντος, ἀλλὰ τῆς πραγματικῶς μεγάλης Ἑλλάδος. Δὲν ἐξετάζομεν τὴν στιγμὴν ταύτην τὴν οὐσίαν τοῦ ζητήματος, προβαίνοντες εἰς ἀμφισβητήσεις. Ἀρκετὰ συνεζητήθη. Καὶ ἀρκετὴ ἡ προσωπικότης τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου, ἵνα ἀποδείξῃ, ὅτι ὅλοι αὐτοὶ οἱ θρύλοι περὶ κολοσσιαίων κινδύνων καὶ περὶ τῆς ἐν πλήρει ἀβεβαιότητι ἐπεμβάσεως τῆς Ἑλλάδος εἶναι μυθεύματα ἀστήρικτα. Ὁ κ. Βενιζέλος δὲν ἐπεκτείνεται εἰς τὰς ἀνακρινάσεις του, ἔχων ὑπ' ὄψει του τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος, γνωρίζων δ' ἄλλως τε ὅτι θὰ ὀμιλήσῃ τὰ γεγονότα καὶ ἐπισχυόμενος εἰς τὰς μέχρι τοῦδε δηλώσεις του ἀπὸ τὰ δημοσιεύματα τοῦ ἡμεπισήμου ξένου τύπου. Δὲν ἐξετάζομεν λοιπὸν τὰς ἀμφισβητήσεις. Ἀλλ' εἶναι πάντως μέγα τὸ γεγονός ὅτι ὁ δημιουργὸς τῆς νέας Ἑλλάδος κυβερνήτης, ὁ χθὲς ἐπὶ καὶ παρὰ τοῦ γερμανικοῦ τύπου κηρυσσόμενος πρῶτος πολιτικὸς τῆς Εὐρώπης, ἔπρεπε διεκδικῶν τὴν ἐμπράγματον πλήρωσιν τοῦ μεγάλου οὐδαίρου περὶ ἀναστάσεως τοῦ ἀρχαίου Βυζαντίου. Ἐν τοιαύτῃ στιγμῇ καὶ ἐν τοιαύτῃ πολιτικῇ ἔπρεπεν ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος. Ἡ νέα Κυβέρνησις πῶς θὰ πολιτευθῇ; Νῦν, ὅποτε παρήλθεν ὁ σάλος, δεινὸν ἐπέρχεται τὸ ἀγωνιώδες ἐρώτημα, μήπως τώρα πλέον ἡ πολιτικὴ αὕτη τῆς εὐμενοῦς πρὸς τὴν Σερβίαν οὐδετερότητος σημαίνει τὴν ἐπικράτησιν πολιτικῆς συντηρητικῆς, πολιτικῆς ἀπλῆς συντηρήσεως τῶν κεκτημένων; Πολιτικῆς μὴ ἀποβλεπούσης πλέον εἰς τὸ μέλλον, ὅπερ ἀνήκει εἰς τὸν Ἑλληνισμόν, ἀλλὰ εἰς τὸ παρόν, ὅπερ εἶναι κληρονομία τοῦ παρελθόντος, ἔχουσα ἀνάγκην νέας δράσεως πρὸς στερέωσιν καὶ ἀπόδοσιν νέων καρπῶν. Τὸ ἔθνος οὐδόλως θὰ ἠδύνατο ν' ἀνεχθῇ τὴν ἐγκατάλειπν τῆς τοιαύτης πολιτικῆς. Γνωρίζει ὅτι ἡ κατεύθυνσις αὕτη εἶναι καταδίκη τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς φυλῆς, τοῦ Κράτους. Τοῦτο τὸ ἀγωνιώδες συναίσθημα συνέχει τὴν Ἑλληνικὴν ψυχὴν, καθ' ἣν στιγμὴν, ἐνῶ εἰς τὴν Ἑλλάδα γίνεται πολιτικὴ κρίσις, ἡ Ρουμανία καὶ ἡ Βουλγαρία παρασκευάζονται πρὸς ταχίστην ἐπέμβασιν, ἐξαγγέλλει δ' ὁ ἰταλικὸς τύπος ὅτι

εἶναι καιρὸς νὰ δράσῃ ἡ Ἰταλία, ἵνα λάβῃ τὴν κληρονομίαν τῆς θησαυροῦς Τουρκίας. Ὁ κ. Δημήτριος Γούναρης ὡς προσέβη εἰς τοῦτο. Ἀς μὴ συνδέσῃ τὴν ἄνοδόν του εἰς τὴν ἀρχὴν μὲ τὴν πτώσιν τῶν ἰδεωδῶν τοῦ Γένους.

Καὶ εἶναι τοιαῦται αἱ στιγμαί, ὥστε θὰ ἠθέλομεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς νὰ διαφενεσθῶσιν οἱ θρύλοι, οὓς διασπείρουσιν ἀπαίσιοι κόρακες τοῦ παρελθόντος, ὅτι εὐρέθη τάχα ἡ περίστασις, ὅπως δημιουργηθῇ διὰ τῆς ἀρχῆς νέον παγκυρίαρχον κόμμα, κατασυντριβῇ δὲ κομματικῶς ὁ κ. Βενιζέλος. Ὁ κ. Α. Γούναρης εἶναι ἀρκούντως εὐφυὴς καὶ εἰλικρινής, ὥστε νὰ γνωρίζῃ ὅτι τὴν ἰσχὴν καὶ τὴν πολιτικὴν ὑπεροχὴν του θὰ δημιουργήσῃ μόνον αἱ πραγματικαὶ ὑπηρεσίαι πρὸς τὸ Κράτος, ἡ ἐπιτυχάνουσα διπλωματικὴ δεξιότης, ἡ ἀποχὴ ἀπὸ παλαιοκομματικῶν μεθόδων, ἡ ἀποκλειστικὴ προσήλωσις πρὸς τὴν ἀνωτάτην ἔννοιαν τοῦ Κράτους καὶ τοῦ ἔθνους. Οὕτως ἐστηρίχθη καὶ κυριαρχεῖ ζῶν εἰς τὴν κοινὴν συνείδησιν ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος. Δι' αὐτὸν φίλοι καὶ ὑποστηρικταὶ ἐν τῇ Βουλῇ ἦσαν αἱ ὑπηρεσίαι πρὸς τὸ Κράτος. Δι' αὐτὸν τὰ φημιζόμενα περίφημα στελέχη τοῦ κόμματος καὶ αἱ ὁμαδικαὶ ψῆφοι τῶν ἐκλογῶν εἰς οὐδὲν ἦσαν. Τὸ γνωρίζουσι κάλλιστα οἱ ἰσχυροὶ κομματάρχαι, οἵτινες κατὰ καιροὺς ἐπροθυμοποιήθησαν νὰ τοῦ προσφέρουν τὰς ὑπηρεσίας των. Αὕτη εἶναι ἡ πραγματικὴ ἀλήθεια. Ἡ ἐξασφάλις κομματικῶν κεφαλαίων εἶναι πολὺ μικρὰ διὰ τὴν πολιτικὴν κατῆχσιν εἰς τὴν μεγάλην Ἑλλάδα. Τὴν δύναμιν δίδει ἡ κοινὴ γνώμη. Καὶ ἡ κοινὴ γνώμη, ἡ πεφωτισμένη πλέον καὶ διανγῆς γνώμη τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, σχηματίζεται διὰ τῶν πραγματικῶν ὑπηρεσιῶν πρὸς τὸ Κράτος καὶ διὰ τῆς πραγματικῆς ἀφοσιώσεως εἰς τὰς νέας ἰδέας. Καὶ δὲν κατασυντρίβεται ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος. Διότι εἶναι Ἰδέα. Διότι εἶναι Ἀλήθεια. Διότι εἶναι ὁ σιδηροῦς πολιτικὸς, ὅστις οὐχὶ εἰς πρόσωπα, ἀλλ' εἰς ἀρχὰς καὶ εὐρείας γενικὰς ὑπηρεσίας καὶ εἰς τὴν ἀνάστασιν τῆς Ἑλλάδος ἐβάσισε τὴν ἰσχύιν του. Καὶ ἐὰν τὸν ἐγκατέλειπον ὅλοι οἱ φίλοι του, τὸ ἴδιον θὰ ἦτο δι' αὐτόν. Διότι εἶναι ὁ νοῦς. Ἡ ψυχὴ. Ἡ ἠθικὴ δύναμις! Δὲν γράφομεν ταῦτα διὰ τὸν κ. Δημήτριον Γούναρη, καθ' ὅσον εἶναι ἀδύνατον νὰ φαντασθῶμεν ὅτι αὐτὸς θὰ ἤγετο ἐκ τοιούτων προθέσεων. Οὐδὲ τὸ πιστεύομεν. Τὸ γράφομεν μόνον διὰ τὰ ἐρπετά, ἅτινα διαλαλοῦσι ταῦτα εἰς τὰς ἀγνίας καὶ εἰς τινὰς τῶν ἐφημερίδων. Τὰ γράφομεν ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦτο τοῦ κ. Γούναρη, ὅστις δύναται νὰ ἀποτελέσῃ ἡμῶν τὴν ἐτέραν διαρκὴ κορυφὴν ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ, εἴτε, ἂν δὲν δυνηθῇ νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὴν ἀφθαστὴν ὑπεροχὴν τοῦ ἐκ Κορίνθου πολιτευτοῦ, δύναται πάντως ν' ἀποτελέσῃ, ὡς αὐτὸς οὗτος ὁ Ἐλ. Βενιζέλος ἐπεζήτησε, τὴν ἰσχυρὰν ἀντίρροπον δύναμιν, ἥτις ἀπαιτεῖται καὶ ἐπιβάλλεται ἀπὸ τὸ κοινοβουλευτικὸν πολίτευμα.

Ὁ κ. Δημ. Γούναρης εἶχε διατάσει νὰ ἀναλάβῃ τὰς εὐθύνas τῆς διακυβερνήσεως καὶ ἀναδημιουργίας τοῦ Κράτους κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐπανάστασεως. Εὐχόμεθα ὁλοφύχως, ὅπως μὴ μετανοήσῃ, διότι δὲν ἐδίστασε νὰ ἀναλάβῃ τὸν νῦν ὄγκον τῶν εὐθυνῶν ἐν στιγμαῖς, καθ' ὅς ἡ Ἑλλάς διέρχεται κρίσιν, ὁμοίαν τῆς ὁποίας εἶναι κατ' εὐτυχίαν συγκρίσιν μόνον ἡ κατὰ τὴν 29 Μαΐου 1453. Θὰ ἦτο συμφορὰ ἀνυπολόγιστος ὁ μετέπειτα δισταγμός. Καὶ ἀσχετῶς τῶν ἐθνικῶν συνεπειῶν, θὰ ἀπετέλει ἐπίσης καὶ μίαν κοινοβουλευτικὴν ἀπώλειαν ἡ ἀποτυχία ἀνδρός, ὅστις πάντως εἰς ὁμαλὰς περιστάσεις, λόγῳ τῶν ἐμβριθῶν μελέτων, τῆς ὑπερόχου μορφώσεως καὶ τῆς ἀνεγνωρισμένης εὐθύτητός του, θὰ ἀπετέλει μίαν ἐγγύησιν διὰ τὴν πλήρη ἐσωτερικὴν ἀνακαίνισιν ἐν τῷ Κράτει.

Κοινὴ καὶ ἀπόλυτος ἡ εὐχή, ὅπως μὴ ἀποτύχῃ ὁ κ. Γούναρης. Πρωτίστως εὐχὴ τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου, ὅστις τὴν ἰδικὴν του ἰσχύιν καὶ ὑπεροχὴν οὐδέποτε ἐξήρτησε καὶ οὐδέποτε θὰ ἐξαρθῇ ἐκ τῆς πτώσεως τῶν ἄλλων. Γι' αὐτὸς νῦν ἐν Ἑλλάδι, ἀπὸ τοῦ

Ἄνακτος μέχρι τοῦ τελευταίου πολίτου, εὐχονται, ὅπως ὁ κ. Γούναρης ἀναδειχθῇ ὁποῖος ἀπαιτεῖται παρὰ τῶν κρίσιμων περιστάσεων.

Καὶ ἄς διακηρύξωμεν ὅτι πάντως ὁ κ. Γούναρης οὐδέν, ἀπολύτως οὐδέν, θὰ ἴδῃ παρ' ἐντιθέμενον πρόσκομμα ἀπὸ τὸν τέως πρωθυπουργόν, ἀποβλέποντα ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν εὐδόωσιν τῶν συμφερόντων τοῦ Κράτους.

Οἱ «Καιροί» :

Ἄν πιστεύομεν νὰ εἶναι πολλοὶ οἱ ἐνθουσιασμένοι μετὰ τὴν κατάστασιν εἰς τὴν ὁποίαν εὐρέθησαν ἀποτόμως τὰ ἐσωτερικὰ μας πράγματα.

Ὑπὲρ ποτε ἄλλοτε ἐχρειάζετο τώρα ἀπόλυτος ἐσωτερικὴ ἡρεμία, εὐστάθεια εἰς τὴν διοίκησιν, ἰσχὺς καὶ συνέχεια εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Καὶ ἀντὶ τούτων ἔχομεν τὴν νευρικότητα, τὴν ὁποίαν φέρει μαζύ της ἡ Κυβερνητικὴ μεταβολή, ἔχομεν νέα πρόσωπα εἰς τὴν διοίκησιν, ἔχομεν τὸν κίνδυνον τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν Βουλὴν, τὴν ἀπειλὴν τῆς διαλύσεως καὶ τῶν νέων ἐκλογῶν. Εἰς ὁμαλὰς περιστάσεις, ὅταν ἓνα ἔθνος ἔχει νὰ φροντίσῃ μόνον διὰ τὰ ἐσωτερικὰ του πράγματα, μία τοιαύτη μεταβολὴ εἶναι ἥδη δυσάρεστος. Εἰς περιστάσεις ὅπως αἱ σημεριναί, ἡ μεταβολὴ εἶναι πλέον ἐπικίνδυνος.

Εὐτυχῶς ὁ κ. Γούναρης δὲν ἐπτοήθη ἀπὸ τὰς δυσκολίας, δὲν ὑπῆρξεν ἐγωϊστικῆς, προσεφέρθη νὰ διευκολύνῃ τὴν περίστασιν, ἀπεσφόβησε τὸ ἀδιέξοδον, τὸ ὁποῖον θὰ ἐδημιούργει ἡ ἰδική του ἀρνησις, προστιθεμένη εἰς δύο προηγουμένας ἀρνήσεις. Ἄν εἶναι τοῦτο ζήτημα θάρρους μόνον καὶ πεποιθήσεως. Εἶναι καὶ δεῖγμα φιλοπατρίας, διὰ τὸ ὁποῖον εἶναι ἄξιος συγχαρητηρίων ὁ βουλευτὴς Πατρῶν. Διότι ἡ περίστασις δὲν εἶναι ἕξ ἐκείνων αἱ ὁποῖαι κολακεύουν τὴν φιλοδοξίαν τῶν πολιτικῶν, ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ φθάσουν ἐκεῖ ὅπου ἀποβλέπουν. Ὁ κ. Γούναρης θ' ἀγωνισθῇ εἰς ἓνα ἀγῶνα ἄχαριν, εἰς τὸν ὁποῖον ἴσως ἡ μόνη ἱκανοποίησίς του θὰ εἶναι ἡ συναίσθησις ὅτι ἐξεπλήρωσε τὸ καθήκον του.

Ὁ πολιτευτὴς τῶν Πατρῶν ἔχει πολλὰ καὶ μεγάλα ἐφόδια διὰ ν' ἀντιμετωπίσῃ τὰς περιστάσεις. Σώφρων καὶ μελετητικὸς, διστακτικὸς καὶ ἐξονυχιστὴς, μὴ σπεύδων ποτὲ καὶ μὴ στηριζόμενος εἰς τὰς ἐμπνεύσεις του, εἶναι ἴσως ὁ μᾶλλον ἐνδεδειγμένος διὰ τὴν στιγμὴν αὐτήν, ὅτε ἡ μᾶλλον λεπτεπίλεπτος ἀνάλυσις γεγονότων καὶ περιστάσεων δὲν εἶναι ἀκόμη ἀρκετὴ διὰ νὰ δώσῃ ἀσφαλῆ συμπεράσματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων νὰ διαγραφῇ ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς ἡ κατεύθυνσις τῆς πολιτικῆς τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ διαβεβαίωσις τοῦ κ. Γούναρη ὅτι θ' ἀκολουθήσῃ αὐστηρῶς τὴν οὐδετερότητα, ὅπως τὴν εἶχε καθορίσῃ μέχρις ἐσχάτων ὁ κ. Βενιζέλος, ἐξασφαλίζει εἰς τὸν νέον Πρωθυπουργόν ἀμέριστον τὴν ὑποστήριξιν τοῦ Στέμματος. Διὰ πᾶσαν Κυβέρνησιν τοῦτο εἶναι ἥδη μία σημαντικὴ βοήθεια καὶ δὴ προκειμένου περὶ τῆς Κυβερνήσεως Γούναρη, ἡ ὁποία δὲν προέρχεται ἀπὸ τὴν Λαϊκὴν θέλησιν, ἀλλ' ὑποδεικνύεται ἐκ τῶν περιστάσεων. Ἐχούσα ὁμόφρονά τὸν Βασιλέα, παρουσιάζει τὴν Ἑλλάδα ὁμοφωνοῦσαν, εἰς ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ὁμοφωνία αὕτη ἀποτελεῖ σπουδαιότατον κεφάλαιον.

Μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν γράφονται αὐτὰ αἱ γραμμαί, ὁ κ. Γούναρης δὲν ἀπεφάσισεν ἀκόμη ὁριστικῶς περὶ ὧν του τῶν συνεργατῶν. Ἄς εὐχρηθῶμεν νὰ εὐρεθοῦν οἱ ἄνθρωποι οἱ κατάλληλοι διὰ τὴν θέσιν των.

Καὶ ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι ὁ ἀναλαμβάνων σήμερον τὸ βῆμα μιᾶς ἀρχῆς—τὴν ὁποίαν δὲν ἐπεξήτησεν, ἀλλὰ διὰ τὴν ὁποίαν ἐξητήθη—θ' ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς περιστάσεις. Ὅσον δύσκολος καὶ ἂν εἶναι ὁ ἄθλος αὐτός, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ὁ

κ. Γούναρης κατέρχεται εἰς τὸν ἀγῶνα μετὰ τόσα ἐφόδια, ὥστε νὰ παρέχῃ ἀδροτάτας τὰς ἐλπίδας.

Αἱ «Ἀθῆναι» :

Ἀπὸ τῆς χθὲς ἔλαβε τέλος πέρας ἡ πολιτικὴ κρίσις, ἥτις ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν ἀποσχολεῖ τὸ Ἑλληνικὸν δημόσιον, αὐριον δὲ ὀρκίζεται ἡ νέα ὑπὸ τὸν βουλευτὴν Πατρῶν κ. Δημήτριον Γούναρην Κυβέρνησις. Ἡ πολιτικὴ κρίσις ἐτετρατίσθη ὡς ἤρμοζεν εἰς τὰς περιστάσεις ἀναλαμβάνοντος τὴν διοίκησιν τοῦ Κράτους πολιτικοῦ, ὅστις ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἐμφανισέως του εἰς τὴν Βουλὴν ἐθεωρήθη παρὰ πάντων ὡς ὁ ἐνδεδειγμένος πρωθυπουργὸς τοῦ μέλλοντος. Ὁ σχηματισμὸς Κυβερνήσεως ὑπὸ τὸν κ. Ζαῖμην θὰ περιέπλεκεν ἔτι μᾶλλον τὰ πράγματα καὶ θὰ ἐδυσχέρανε τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος εἰς τὴν κανονικὴν αὐτοῦ τροχίαν, διότι ἡ κοινοβουλευτικὴ τάξις μετὰ τὴν στρατιωτικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1909 ἔχει ἐντελῶς ἐκτροχιασθῇ. Διὰ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς Κυβερνήσεως Γούναρη, εἰσέρχεται εἰς τὴν κανονικὴν ὁδὸν τὸ πολιτεῖμα τῆς Χώρας.

Ὁ κ. Γούναρης εἶναι νέος ἀνὴρ. Ἄγει μόλις τὸ 47 ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἡ πολυμαθεὶς ὁμῶς αὐτοῦ καὶ ἡ γνώσις πάντων τῶν ἐσωτερικῶν καὶ τῶν ἐξωτερικῶν ζητημάτων τῆς χώρας καθιστᾷ τοῦτον πολὺ θετικὴν φυσιογνωμίαν, ὁμοίαν τῆς ὁποίας σπανίως εἶδεν ἡ Ἑλλάς. Ἐσπούδασε τὰ νομικὰ εἰς τὸ ἐν Ἀθῆναις Πανεπιστήμιον καὶ συνεπλήρωσε τὰς σπουδὰς του εἰς Γερμανίαν καὶ Γαλλίαν. Δικηγόρων ἐν Πάτραις εἶχεν ἐπισπάσει τὸν θαυμασμόν τῶν συμπολιτῶν του, ὅχι μόνον διὰ τὴν εὐθύτητα τοῦ χαρακτήρος του καὶ διὰ τὸ ἀγνόν τοῦ βίου του, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν χειμαρρῶδη εὐγλωττίαν του, ἡ ὁποία, ὅσας παρίστατο οὗτος εἰς τὰ δικαστήρια καὶ ἡγόρευε, προεκάλει συναθροίσεις μέχρις ἀποπνιγμονῆς.

Μετὰ τὸ χάρισμα τοῦ λόγου ἐπροίκισεν αὐτὸν ἡ φύσις εἰς σπάνιον βαθμόν, ἡ δὲ εὐρύτης τῶν γνώσεών του, ἡ γλωσσομάθεια αὐτοῦ, ἡ ἀπέραντος μνήμη του, ὡς καὶ ἡ βαθεῖα ἔρευνα τῶν ζητημάτων ὧν τινὼν ἐπιλαμβάνεται εἶναι τοιαύτη, ὥστε καθιστᾷ τὰς ὁμιλίας του ὅχι μόνον ρητορικά ἀριστοτεχνήματα, ἀλλὰ μελέτας εἰς ἃς διακρίνεται κυρίως ἡ κριτικὴ καὶ ἡ ἀνάλυσις τῶν ζητημάτων. Τοῦτο δὲ εἶναι τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν τῆς ρητορικῆς τοῦ κ. Γούναρη.

Τὸ περιέργον εἶναι ὅτι ὁ μετὰ τοσαύτης πολιτικῆς ἀρτιότητος ἐμφανισθεὶς εἰς τὴν Βουλὴν, ἡγνόμενος παντελῶς ταύτην. Τὴν αἰθούσαν τῆς Βουλῆς εἶδε κατὰ πρῶτον ὅταν ἐξελέγη βουλευτὴς. Ἐπὶ ἀρκετὸν δὲ χρόνον παρέμεινε σιγῶν, παρακολουθῶν μόνον τὰς συζητήσεις καὶ ἐρευνῶν τὸ ἔδαφος εἰς τὸ ὁποῖον διὰ πρώτην φορὰν ἵστατο. Καίτοι ἡ φήμη εἶχε προσηγηθῇ αὐτοῦ, καίτοι ὁ δικανικὸς κόσμος τῆς Ἑλλάδος ἀνωμολόγει τὴν εὐφράδειαν καὶ τὴν πολυμαθειάν του, ἐν τούτοις αὐτὸς ὁ ἴδιος εἶχε διαταγμούς ἂν τὸ βουλευτικὸν βῆμα ἦτο τὸ ἀρμόζον, ὅπως ἀναδειχθῇ ἡ εὐγλωττία αὐτοῦ. Καὶ ὅταν ἤλθῃσαν ἐνώπιον τῆς Βουλῆς ζητήματα σχετιζόμενα μετὰ τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ ἐπαρχίαν καὶ τότε ἀκόμη ἀπέφυγε νὰ ἀγορεύσῃ. Ὁ μακαρίτης Νικόλαος Μπουφίδης ὁμῶς, ὅστις ἐγνώριζε τὰ χαρίσματα καὶ τοῦ ἥθους καὶ τοῦ λόγου αὐτοῦ, ἡμέραν τινὰ συζητουμένου ζητήματός τινος περὶ τῆς Ἐμπορικῆς Σχολῆς Πατρῶν, ἀκοντὰ τὸν ἔσυρεν εἰς τὴν συζήτησιν καὶ τότε κατὰ πρῶτον ἤκουσεν ἡ Βουλὴ τὸν Γούναρην καὶ εἶδεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ βήματος.

Ὑψηλός, μετὰ κανονικὴν καὶ ἡρεμὴν φυσιογνωμίαν, μετὰ μακρὸν ξανθὸν γένειον, μετὰ βαρύνον φωνήν, μὴ ἔχουσαν οὐδεμίαν παρατονίαν, καὶ μετὰ ἡρέμους καὶ κανονικὰς κινήσεις, ἡρεμα καὶ μετὰ χάριτος διεξῆλθε τὸ θέμα προκαλέσας ὅχι ἀπλῶς τὴν προσοχὴν, ἀλλὰ καὶ πλέον, τὴν γενικὴν συμπάθειαν καὶ τὴν γενικὴν ἐκτίμησιν. Ἐκτοτε ἀνεδείχθη ὁ εὐγλωττότερος ῥήτωρ τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς. Συνέβη μετὰ τὸν Γούναρην ὅτι μετὰ τὸν Καστελλάρο. Ἡ Βουλὴ τὸν προσητένεσε μετὰ δισταγμοῦ κατ' ἀρχάς, μετὰ συμπαθείας ἀργότερον, καὶ μετὰ θαυμασμοῦ κατόπιν. Ἡ σχηματισθεῖσα γνώμη περὶ τοῦ ἀνδρὸς προέκυψεν ἰδίως ἐκ τῆς εὐρείας συζητήσεως τῶν σταφιδικῶν ζητημάτων, ὅτε ἐξ Ἀγγλίας προεστίνετο τὸ μονοπώλιον τῆς σταφίδος, ὁ δὲ μακαρίτης Δεληγιάννης δὲν ἐξέφραξεν ὁριστικὴν περὶ αὐτοῦ γνώμην. Τότε ὁ κ. Γούναρης, παρ' ὅλην τὴν δημοτικότητά ἣν εἶχεν ἀποκτήσει τὸ ζήτημα τοῦ μονοπωλίου καὶ παρὰ τοὺς κινδύνους τῆς ἀντιδημοτικότητος, ἣν ἀφεύκτως θὰ προεκάλει ἡ πολεμικὴ κατ' αὐτοῦ, ἀνέλαβε νὰ φέρῃ τὸ ζήτημα ἐνώπιον τῆς Βουλῆς ὑπὸ τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ μορφήν, ἡ δὲ ῥώμη τοῦ λόγου του καὶ τὸ ἀδιάσειστον τῶν επιχειρημάτων του παρέσυρε καὶ ἐκείνους ἀκόμη, οἵτινες ἀπέβλεπον εἰς τὸ σύστημα τοῦτο ὡς εἰς τὴν μόνην σωτηρίαν τῶν μαστιζομένων ὑπὸ τῆς κρίσεως σταφιδόφρων ἐπαρχιῶν.

Ὁ γράφων τὰς γραμμὰς ταύτας εὐρισκόμενος εἰς τὴν Βουλὴν τότε, πλησίον τοῦ μακαρίτου Δεληγιάννη, ἐζήτησε τὴν γνώμην του περὶ τοῦ νέου ρήτορος. Καὶ ὁ ἀείμνηστος ἡγέτης εἶπεν ἀδυστάκτως: Ὁ Γούναρης θὰ κυριαρχήσῃ. Εἶναι ὁ μέλλων Πρωθυπουργός!..

Ἐκτοτε τὸ πολιτικὸν μέλλον τοῦ κ. Γούναρη ἐχαράχθη ἀσφαλῶς. Δὲν ὑπῆρχεν οὐδεὶς ἐν τῇ Βουλῇ πλέον, εἰς οἵανδήποτε πτέρυγα καὶ ἂν ἀνῆκεν, ὅστις δὲν ἀνεγνώριζεν αὐτὸν ὡς πολιτευόμενον, ὅστις θὰ διεδραμάτιζεν ὑπέροχον πρόσωπον ἐν τῇ πολιτικῇ τῆς χώρας σκηνῇ. Ἡ ἱστορία τοῦ κ. Γούναρη ἐξελιχθεῖσα ἐνώπιον τῆς Βουλῆς εἶναι κοινὸν κτῆμα, ὥστε νὰ μὴ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπαναλάβῃ τις ὅ,τι εἶναι πασίγνωστον. Ἀναλαμβάνοντο Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν ὑπὸ τὸν κ. Θεοτόκην, ὑπὸ ὠρισμένους ὅρους, ἐκ τῶν ὁποίων προεξήρχον αἱ ἐλαττώσεις δασμῶν βαρυνόντων τὰς λαϊκὰς τάξεις καὶ ἡ αὔξησης τοῦ φόρου τοῦ οἰνοπνεύματος, ἀπέρριψε τὸ χαρτοφυλάκιον, ὡς εἶδε συνασπισθείσας τὰς Τραπεζὰς καὶ τὰς Ἑταιρίας ἐναντίον τῶν μέτρων του καὶ τὴν Κυβέρνησιν ἐίδε συνασπισθεῖσαν πρὸ τοῦ προκληθέντος ἐκ τούτου θορύβου. Ἐγραψε μίαν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν κ. Θεοτόκην, ὅτι παραιτεῖται καὶ ἀπῆλθεν εἰς Παλαιὸν Φάληρον, ὅπως μὴ εὐρεθῇ εἰς τὸν κόπον νὰ συζητήσῃ περὶ αὐτῶν.

Οὐδεμίαν διάθεσιν εἶχε διὰ τὴν ἐξουσίαν. Ἡ πρωθυπουργία καὶ ἄλλοτε προσήγγισεν αὐτόν, ἀλλὰ τὴν ἀπεποιήθη, διότι δὲν ἔστειρε νὰ ὑποκαταστήσῃ τὰς ἰδίας σκέψεις καὶ τὰς ἰδίας πολιτικὰς ἀρχὰς εἰς τὰς τῶν ἄλλων. Ἀγωνιζόμενος ἐν τῇ Βουλῇ δὲν ἀφῆκεν οὐδεμίαν ἐκ τῶν συνηθειῶν αὐτοῦ καὶ δὲν παρήλθεν ἡμέρα καθ' ἣν δὲν διήλθε τὰ βιβλιοπωλεῖα τῶν Ἀθηνῶν καὶ δὲν ἀπεκόμισεν ἐκείθεν τόμους νέων καὶ παλαιῶν βιβλίων. Ἡ βιβλιοφιλία εἰς τὸν κ. Γούναρην εἶναι πάθος ἀνίατον. Καταβροχθίζει τοὺς τόμους μετὰ ταχύτητος καταπλησσοῦσης. Ἐχει δὲ μίαν ἰδιοφυῖαν σπανιωτάτην λαμβάνει ἐν βιβλίον, εἴτε εἰς τὴν Γαλλικὴν, εἴτε εἰς τὴν Γερμανικὴν, εἴτε εἰς τὴν Ἀγγλικήν, εἴτε εἰς τὴν Ἰταλικὴν εἶναι γραμμένον τοῦτο, καὶ τὸ ἀναγινώσκει ἑλληνικὰ εἰς ἐπήκοον φίλον του, ὡς ν' ἀναγίνωσκεν ἑλληνικὸν κείμενον. Ἐχων ἰσχυροτάτην τὴν μνήμην καὶ ἀποταμιευμένα διαρκῶς ἀνέκδοτα καὶ εἰκόνας ἐκ τῆς πραγματικῆς ζωῆς, ἣ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως βιβλίων πάσης ὕλης καὶ πάσης φύσεως, καθιστᾷ τὴν συνομιλίαν του ἀληθῶς γοητευτικὴν, καὶ ἐκ τούτου παρέρχονται αἱ ὁραὶ χωρὶς νὰ διασπᾶται ὁ κύκλος τῶν ἰδιαιτέρων φίλων του, εἰς τὴν ἀπείριστον αἵθουσάν του ἢ εἰς ἓν μικρὸν ὑπόγειον γραφεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον περὶ τὰς προμεσημβρινὰς ὥρας συνέρχεται ἡ εὐάριθμος, ἀλλ' ἐκλεκτὴ ὁμὰς τῶν φίλων αὐτοῦ.

Ἡδὴ εἰς περιστάσεις κατ' ἐξοχὴν κρισίμους τοῦ ἔθνους καλεῖται ὅπως διακυβερνήσῃ τὴν χώραν. Ἡ πολιτικὴ ἰδιοφυΐα αὐτοῦ, τὰ χαρίσματα δι' ὧν τὸν ἐπροίκισεν ἡ θεία πρόνοια, ἡ εὐστάθεια εἰς τὰς γνώμης του, ἡ πεποιθήσις εἰς αὐτὰς, καθ' ὅσον αὐταὶ εἶναι ἀπόρροια βαθυτάτων μελετῶν τῶν ποικίλων ζητημάτων, πρὸς δὲ ἡ πολυμάθεια καὶ ἡ εὐθυκρισία του παρέχουν τὴν πεποιθήσιν ὅτι ὁ νέος πρωθυπουργός θ' ἀντιμετωπίσῃ ὅλας τὰς ἀναφύσσας ἀνωμαλίας μετὰ θάρρους καὶ μετὰ τῆς πεποιθήσεως, ὅτι ἡ σωτηρία τῆς πατρίδος εἶναι ὁ ὑπέρτατος νόμος.

«Τὸ Νέον Ἀστὺ» :

Ἡ πολιτικὴ μας ἐξελιίσσεται πρὸς τὸ τέρας της. Ὁ κ. Ἀλ. Ζαῖμης, ὅστις ἐν τῇ γνωστῇ βαθείᾳ συνέσει του ἠθέλησε νὰ διοικήσῃ τὸν Τόπον διὰ τῆς νομίμου ὁδοῦ, δηλαδὴ τῆς κοινοβουλευτικῆς, μὴ εὐρὼν εἰς τοῦτο πρόθυμον τὸν κ. Βενιζέλον, ἐθεώρησεν ὑποχρέωσίν του νὰ καταθέσῃ τὴν ἐντολήν. Ἐπεῖσθη οὕτως ὁ Βασιλεὺς περὶ δύο τινῶν περὶ τοῦ ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ σχηματισθῇ κυβέρνησις ἐκ προσώπων ἐκτὸς τῆς Βουλῆς προερχομένων, καὶ περὶ τοῦ ὅτι, ἀφ' οὗ δὲν καθίσταται δυνατὴ ἡ διοίκησις ἄνευ Βουλῆς, ἐπεβάλλετο πλέον ἡ διάλυσις αὐτῆς διὰ ν' ἀποφανθῇ ὁ λαὸς περὶ τῆς δημιουργήσεως νέας καταστάσεως, ἀναλαμβάνοντος τὴν ἀρχὴν προσώπου ἐκ τῶν κορυφαίων ἐν τῇ πολιτικῇ, συγκεντρῶντος ἐν ἑαυτῷ ὅλα ἐκεῖνα τὰ προσόντα τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἀπαραίτητα διὰ τὰς σημερινὰς περιστάσεις.

Μετὰ τὴν ἀρνήσιν τοῦ κ. Ζαῖμη ὁ μόνος ἐνδεδειγμένος ὅπως ἀναλάβῃ τὴν πρωθυπουργίαν ἦτο ὁ ἐκ Πατρῶν πολιτευτὴς κ. Δ. Γούναρης καὶ πρὸς αὐτὸν ἐστράφη πρῶτα ὁ Βασιλεὺς ἀναζητῶν τὸν μέλλοντα Κυβερνήτην τῆς Χώρας. Ὁ κ. Γούναρης ὡς πρῶτον ὅρον ἐπρόβαλε τὴν διάλυσιν τῆς Βουλῆς. Εὐτυχῶς ὁ Ἀναξ ἦτο παρεσκευα-

σμένος ὅπως δεχθῇ τὴν τοιαύτην αἴτησιν καὶ οὕτως ἡ νέα Κυβέρνησις καταρτίζεται ὁριστικῶς σήμερον καὶ δίδει αὖριον τὸν ὄρκον τῆς ὑπηρεσίας.

Δυνάμεθα τοιουτοτρόπως νὰ χαιρετίσωμεν μὲ εὐφρόσυνον ἀνακούφισιν τὴν ἐκ τῆς δημιουργηθείσης κρίσεως ἔξοδον τοῦ τόπου κατὰ τὸν πλέον εὐτυχῇ τρόπον. Ὁ κ. Γούναρης εἶναι, διὰ τὰς σημερινὰς μάλιστα περιστάσεις, ὁ ἰδεώδης τῆς χώρας Κυβερνήτης. Νεώτατος εἰσῆλθεν εἰς τὴν Βουλὴν, προσηγηθείσης ἀρίστης περὶ αὐτοῦ φήμης. Ἀπὸ τοῦ βήματός της δὲ διεκρίθη ὄχι μόνον ὡς ῥήτωρ ἀριστος καὶ δικανικὸς ὑπέροχος, ἀλλὰ καὶ ὡς βαθὺς γνώστης τῆς οἰκονομολογικῆς ἐπιστήμης, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐγκύψει μετ' ἀφοσιώσεως καὶ ζήλου μεγίστου. Ἐπιβληθεὶς ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς, ἀνεδείχθη τάχιστα Ὑπουργός τῶν Οἰκονομικῶν, διὰ νὰ μὴ διατηρηθῇ ὅμως πολὺν καιρὸν ἐπὶ τὴν ἀρχήν. Μεταρρυθμιστὴς καὶ ριζοσπάστης, ἡσθάνθη τὴν ἀνάγκην, μὴ εὐρίσκων περὶ ἑαυτὸν παράγοντας τῆς ἰδίας ἀντιλήψεως, νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ χαρτοφυλάκιον, τὸ ὁποῖον ἐζήτησαν νὰ καταστήσουν ράκος εἰς τὰς χεῖρας του. Ἐπεσε τότε ἐκ τοῦ Ὑπουργείου, διὰ νὰ ἀνέλθῃ ὅμως ἐτι μᾶλλον ἐν τῇ κοινῇ συνειδήσει καὶ ἐπιβληθῇ εἰς αὐτήν, ὡς ἀγνός πολιτικός, χρηστότητος ἀληθῶς ἰδανικῆς, μορφώσεως ὑπερέτρας, θελήσεως πρὸς δρᾶσιν μεγαλουργόν.

Ἡ πολιτικὴ σταδιοδρομία τοῦ κ. Γούναρη διεγράφη ἔκτοτε φωτεινὴ καὶ θετικωτάτη. Πολλάκις παρεκλήθη ὅπως ἀνέλθῃ εἰς τὴν ἀρχήν. Πολλάκις τῷ προσεφέρθη αὐτὴ ἡ ἀρχηγία. Ἀλλὰ δὲν ἐπεζήτησε πλέον ὁ ἴδιος ποτὲ οὔτε τὴν μίαν, οὔτε τὴν ἄλλην, τὰς ἀπέφυγε μάλιστα, φρονῶν ὅτι ὁ πολιτικὸς ἀνὴρ πρέπει νὰ ἀναδεικνύεται ἐν αὐτῷ τῷ Κοινοβουλίῳ καὶ ὄχι νὰ ἐπιβάλλεται ἐκ τῶν παρασκηνίων. Καὶ ἀνεδείχθη τόσον ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ ὁ κ. Γούναρης, ὥστε αὐτὸς ὁ κ. Βενιζέλος ἐπανειλημμένως νὰ τονίσῃ ὅτι ἐνδεδειγμένος διάδοχός του καὶ ἀρχηγός τῆς νέας ἀντιπολιτεύσεως, ἥτις ὥφειλε νὰ δημιουργηθῇ, ἦτον ὁ ἐκ Πατρῶν πολιτευτὴς.

Ἦλθεν ἐπὶ τέλους ἡ σημερινὴ κρίσις καὶ ὁ Ἀναξ, ἀφοῦ ἀπέτυχεν ἐν τῷ σχηματισμῷ Κυβερνήσεως ἐκτὸς τῆς Βουλῆς καὶ ἡσθάνθη τὴν ἀνάγκην νὰ στραφῇ πρὸς αὐτήν, τὸν κ. Γούναρην διέκρινε ἀμέσως καὶ εἰς αὐτὸν ἐνεπιστεύθη τὰς τύχας τῆς Χώρας. Ὁ κ. Γούναρης εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἀναλαμβάνει τὴν Χώραν ὑπὸ τὰς δυσχερεστέρας τῶν συνθηκῶν. Τρομακτικὴ θύελλα ὀγκοῦται καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην. Τὸ πυροβόλον, τὸ ὁποῖον κροτεῖ σήμερον εἰς τὰ Δαρδανέλλια, τείνει νὰ εὐρῇ ἀντίκτυπον καὶ εἰς αὐτὰ τὰ Βαλκάνια. Ζητήματα δυσχερῆ ἐσωτερικὰ προβάλλουν ἐπίσης, ἄξια προσοχῆς πολλῆς. Ἀλλὰ δυνάμεθα νὰ τηρήσωμεν πλήρη ἡρεμίαν. Ὁ νέος Πρωθυπουργός εἶναι ὁ ἄνθρωπος τῆς σιδηρᾶς καὶ ἀκάμπτου θελήσεως, εἶναι ὁ ἐπιτήδειος οἰακόστροφος, εἶναι ὁ εὐθαρσὴς ὅσον καὶ συντηρητικὸς ἀναλόγως τῶν περιστάσεων πολιτευτὴς, ὅστις θὰ δυνηθῇ νὰ ὀδηγήσῃ τὴν χώραν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἐπικρατήσεως. Διὰ νὰ ἐπιτευχθοῦν ὅμως πάντα ταῦτα ἀπαραίτητον εἶναι νὰ ἔχῃ παρὰ τὸ πλεονέκτημα τοῦ δόλοκληρον τὸν λαόν, καὶ ἀσφαλῶς θὰ τὸν ἔχῃ, διότι κατανοοῦμεν σήμερον ὅλοι ὅτι χρειάζεται διὰ πολὺν καιρὸν Κυβέρνησις περιβαλλομένη ὑπὸ τῆς λαϊκῆς ἐμπιστοσύνης ἥτις νὰ δυνηθῇ ν' ἀναπτύξῃ δρᾶσιν ἀνταξίαν ἀληθῶς τῶν ἐκτάκτων περιστάσεων τὰς ὁποίας διερχόμεθα.

Ἡ «Ἐφημερίς»

«Εἶναι πολὺ εὐχάριστος ἡ τροπὴ ἥτις δίδεται εἰς τὴν πολιτικὴν κρίσιν. Ἡ ἀνάθεσις τοῦ σχηματισμοῦ τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸν κ. Γούναρην καὶ ἡ ἀπόφασις ὅπως διὰ τῆς διαλύσεως τῆς Βουλῆς δοθῇ εἰς τὴν νέαν Κυβέρνησιν χροιά ἀντιθέσεως πρὸς τὴν προκάτοχον Κυβέρνησιν, διὰ λόγους οἵτινες ἐγγνώσθησαν χθές, σημαίνει τὴν σταθερὰν ἀπόφα-

σαν όπως μὴ παραμείνῃ ἐν ἐκρεμύτῃ καὶ ἀμφιβολίᾳ ἡ θέσις τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ πλειότερον χρόνον.

Καίτοι δὲν διέφυγον πολλοὶ λόγοι ἀπὸ τὰ χεῖλη τῶν κατ' ἐξοχὴν δρώντων τὰς ἡμέρας ταύτας πρὸς παλινόρθωσιν τοῦ κλονιζομένου διὰ πεισμάτων Κράτους, ἐν τούτοις δύναται νὰ θεωρηθῇ βέβαιον ὅτι τὸ Στέμμα ἔπραξε πᾶν τὸ ἐπ' αὐτῷ, ὅπως συμβιάσῃ τὰ πράγματα. Δὲν ἠρκέσθη μόνον εἰς τὴν υπόδειξιν ὅτι ἡ διαφωνία ἢ ἐπελθοῦσα μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς Κυβερνήσεως Βενιζέλου ἦτο ξένη πρὸς τὰς ἐξωτερικὰς τῆς Ἑλλάδος υποθέσεις. Δὲν ἠρκέσθη εἰς τὴν προσφυγὴν πρὸς τὸν κ. Ζαΐμην, τοῦ ὁποῖου τὰ φιλικὰ πρὸς τὸν Βενιζέλον αἰσθήματα τὸν ὑπεδείκνυνον ὡς τὸν μόνον δυνάμενον νὰ τύχῃ τῆς ἐν τῇ Βουλῇ ἀπαραιτήτου ὑποστηρίξεως τοῦ Κρητὸς πολιτευτοῦ, διέποντος τὰς γνώμας καὶ τὰς ἀποφάσεις καὶ τὰς ψήφους τῆς πλειοψηφίας.

Προέβη καὶ εἰς ἄλλο μέτρον. Ἐζήτησε αὐτὸ τοῦτο, τὸ Στέμμα ἐν τῇ συμβιβαστηκότητι του ἀπὸ τὸν Βενιζέλον ὅπως ἔλθῃ ἀρωγὸς εἰς τὴν νέαν Κυβέρνησιν, τῆς ὁποίας τὸ ἔργον ἔδει νὰ τύχῃ πάσης ἐνκολύνσεως, διότι ἡ Ἑλλὰς διατρέχει ἐξαιρετικῶς σοβαρὰς καὶ ἀνωμάλους περιστάσεις.

Ἄλλ' ὁ Βενιζέλος δὲν φαίνεται συνηθισμένος νὰ κάμνῃ τίποτε ὅταν δὲν πρόκειται αὐτὸς νὰ ἐνδίδῃ εἰς τὴν Ἀρχήν. Καὶ ἀντί, τηρῶν ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τὰς πεποιθήσεις του, ἀφοῦ αὐτὸς θεωρεῖται ὡς προκαλέσας τὴν διχογνωμίαν, νὰ παράσχῃ τὴν ἐνθερμον ὑποστήριξιν του εἰς πᾶν μέσον δυνάμενον νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν εὐόδωσιν τοῦ Κράτους, ἐπρωτίμῃς νὰ τηρήσῃ παθητικὴν ἀντίστασιν καὶ νὰ προκαλέσῃ μάλιστα τὴν ἐνέργειαν ἐκλογῶν, ἐπὶ τὴν ὁποίαν στηρίζει πᾶσαν τὴν πεποίθησίν του, βέβαιος ἐκ τῶν προτέρων ὅτι, καὶ μεθ' ὅλα ὅσα συνέβησαν, μεθ' ὅλην τὴν ἀποκάλυψιν καταθλιπτικῶν ὄντως τεχνασμάτων, θὰ περιβληθῇ ἐκ νέου ὑπὸ τῆς λαϊκῆς ἐμπιστοσύνης καὶ θὰ ζητήσῃ ἐκ νέου τὴν ἐντολὴν τῆς διακυβερνήσεως τῶν κοινῶν.

Ἐπόμενον ἦτο νὰ ἴδωμεν τὸ Στέμμα ἔτοιμον νὰ ἐνασκήσῃ τὴν προνομίαν τῆς διαλύσεως τῆς Βουλῆς. Καὶ τὴν διάλυσιν ταύτην ἐνεπιστεύθη εἰς τὴν προσωπικότητα τοῦ ἐκ Πατρῶν διαπρεποῦς πολιτευτοῦ, πρὸς τὸν ὁποῖον ἡ λαϊκὴ ἐμπιστοσύνη πάντοτε ἀποκαλύπτως καὶ ἀδυστάτως ἐξεδηλώθη.

Ὁ κ. Γούναρης ἐκλήθη πλέον νὰ συμπήξῃ τὸ κόμμα τοῦ μέλλοντος, τὸ ὁποῖον θὰ καταπολεμήσῃ τοῦ Βενιζέλου τὸ κόμμα. Ἡ ἀνάγκη τοῦ ἀντιπάλου δέους κατενοήθη πληρέστατα πλέον, διότι μετὰ τὰ συμβάντα τῶν τελευταίων τούτων ἡμερῶν καὶ οἱ φανατικότεροι Βενιζελικοὶ θὰ ἐπείσθησαν ὅτι κίνδυνος μέγας ἐμφωλεύει πάντοτε εἰς τὰς πολιτικὰς δικτατορίας καὶ ἐν γένει εἰς πᾶσαν δικτατορικῶς διοικοῦσαν Κυβέρνησιν, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει συγκεκριμένη ἀντιπολίτευσις ἐτοίμη νὰ διαδεχθῇ τὸν δικτάτορα, ὅσάκις τὸ πείσμα τὸν παρασύρῃ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ἐξουσίαν.

Ὁ κ. Δ. Γούναρης θὰ φανῇ ἀντάξιος τῶν προσδοκιῶν τὰς ὁποίας ἐσχημάτισεν ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐν τῷ προσώπῳ του.

Ἐρχόμενος εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸν Βενιζέλον, νέος πολιτευτὴς αὐτός, μὲ νέας καὶ ὑγιεῖς ἀρχάς, διακρίνων καλῶς τὰ σημεῖα ὅπου ὁ προκατόχος του ἔσφαλε καὶ μὴ στέργον νὰ περιπέσῃ εἰς τὰ αὐτὰ σφάλματα ὁ πολιτευτὴς Πατρῶν εἶναι ὄντως ὁ ἄνθρωπος, ὅστις θαρραλέως θ' ἀντιμετωπίσῃ τὰς κρίσιμους περιστάσεις τὰς ὁποίας διέρχεται ἡ Χώρα.

Τὸ Σκρίπ τῆς 24 Φεβρουαρίου 1915, ἐν ἐπιλόγῳ κυρίου ἄρθρου του περὶ ἀναλήψεως τῆς Κυβερνήσεως ὑπὸ τοῦ κ. Δημητρίου Γούναρη, γράφει τὰ ἑξῆς:

«..... Ὁ κ. Δημ. Γούναρης δὲν ἐδοκιμάσθη ὡς Κυβερνήτης τοῦ

ΝΕΟΝ ΛΑΧΕΙΟΦΟΡΟΝ ΔΑΝΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΚΤΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

ΔΡΑΧΜΩΝ 200,000,000—7 1/2 1926

(Ἀπηλλαγμένον παντὸς φόρου)

Τιμὴ ἐκάστης ὁμολογίας Δραχ. 250

Τόκος ἐτήσιος Δραχ. 17,50 0/0

Αἱ κληρούμεναι ἐτησίως ὁμολογίαι μετὰ λαχνοῦ ἀποφέρουσιν ἐτήσια κέρδη δραχ. 1,600,000.

Αἱ ἐγγραφαὶ ἀρχονται τὴν 25 Σεπτεμβρίου καὶ λήγουσι τὴν 15 Ὀκτωβρίου 1926.

Ἐπωφεληθῆτε τῶν εὐεργετημάτων τοῦ Λαχείου τούτου καὶ σπεύσατε νὰ ἐγγραφῆτε. Ἐνε ἡ καλλιτέρα τοποθέτησις τῶν χρημάτων σας.

ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ
ΕΙΣ ΤΑΣ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑΣ ΠΟΛΕΙΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΓΕΝ. ΔΙΕΥΘ. ΔΙΟΝ. ΛΟΒΕΡΔΟΣ

Καταθέσεις—Ἀγορὰ καὶ πώλησις Συναλλάγματος

ΠΙΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΥΠΟ ΤΟΥΣ ΠΛΕΟΝ ΕΥΝΟΙΚΟΥΣ ΟΡΟΥΣ

ΜΕΓΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΑΧΕΙΟΝ

ΜΟΝΟΝ 50.000 ΑΡΙΘΜΟΙ

ἐκ τῶν ὁποίων 30,000 κερδίζουν δρχ. 33,000,000

ΑΓΟΡΑΣΑΤΕ ΟΛΟΙ ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΤΟΥ

Διὰ τοὺς ἐργάτας θὰ εἶναι τὸ σπιτάκι στὴν ἐξοχή.
Διὰ τοὺς ὑπαλλήλους θὰ εἶνε ἡ ἀποκατάστασις εἰς ὠραῖον διαμέρισμα.
Διὰ τὰς δεσποινίδας θὰ εἶναι ἡ προῖκα τῶν.
Διὰ τοὺς ἀστοὺς θὰ εἶναι ἡ εὐμάθεια.
Διὰ τοὺς ἐπιχειρηματίας θὰ εἶναι νέα κεφάλαια.
Διὰ τοὺς εὐπόρους θὰ εἶναι ἡ ἀφθονία.
ΜΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΝ 6 ΔΡΧ. ΚΑΘΕ ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΘΑ ΔΥΝΗΘΗΤΕ Ν' ΑΣΦΑΛΙΣΤΕ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΣΑΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΤΟΥ ΛΑΧΕΙΟΥ ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ 9

Τὰ γραμμάτια πωλοῦνται ἐπίσης εἰς ἑδλα τὰ καταστήματα τῆς Τραπεζῆς Ἀθηνῶν, εἰς τὸ Κεντρικὸν Πρακτορεῖον τῶν Ἐφημερίδων, τὴν Ἑταιρίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Τύπου καὶ τοὺς λοιποὺς πράκτορας τῆς Ἑταιρείας τοῦ Λαχείου.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡΑΧΜΑΙ 10,000,000

ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 55

Ἀριθμὸς Τηλεφώνου 12-69

ΔΙΟΝΤΗΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΕΙΣ ΠΡΩΤΗΝ ΖΗΤΗΣΙΝ

6%
ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ
8%

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ — ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ ΕΙΣ ΞΕΝΟΝ ΝΟΜΙΣΜΑ
ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ